

The Holy See

REDEMPTORIS MISSIO

II. János Pál pápa enciklikája
a minden időre érvényes missziós megbízatásról
1990. december 7.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

I. fejezet

JÉZUS KRISZTUS AZ EGYEDÜLI MEGVÁLTÓ

„Senki sem juthat el az Atyához, csak általam” (Jn 14,6)

A Krisztusban való hit felkínálja az embereknek a szabadságot

Az Egyház az üdvösség jele és útja

Minden ember számára fel van ajánlva az üdvösség

„Mi nem hallgathatunk” (ApCsel 4,20)

II. fejezet

ISTEN ORSZÁGA

Krisztus visszaállította az Országot

Az Ország tulajdonságai és követelményei

A Feltámadottban megvalósul és kinyilvánul Isten Országa

Az Ország kapcsolata Krisztussal és az Egyházal

Az Egyház az Ország szolgálatában

III. fejezet

A SZENTLÉLEK A MISSZIÓK ELSŐ MOZGATÓJA

Küldetés „a föld végső határáig” (ApCsel 1,8)

A Lélek irányítja a missziót

A Szentlélek az egész Egyházat missziós Egyházzá tette

A Lélek mindenhol jelen van és hatékony

A missziós munka éppen hogy megkezdődött

IV. fejezet

A NÉPEK MISSZIONÁLÁSÁNAK MÉRHETETLEN A TERÜLETE

Összetett és mozgásban levő vallási kép

A pogányokhoz szóló küldetés nem veszít érvényéből

Minden néphez – a nehézség ellenére is

A népek missziójának területei

Hűség Krisztushoz és az ember szabadságának előmozdítása

Figyelni délre és keletre

V. fejezet

A MISSZIÓ ÚTJAI

Az evangelizáció első formája, a tanúságtétel

Krisztusnak, az Üdvözítőnek első üzenete

Megtérés és keresztség

Helyi egyházak alapítása

„Egyházi bázisközösségek”, az Evangélium hirdetői

Az Evangélium beépítése a népek kultúrájába

Más vallású testvérekkel való dialógus

A lelkiismeret nevelése elősegíti a fejlődést

A misszió forrása és szabálya – a szeretet

VI. fejezet

A MISSZIÓ LELKIPÁSZTORI MUNKÁJÁNAK FELELŐSEI ÉS VÉGREHAJTÓI

A missziós buzgóság fő felelősei

A pogány misszió munkásai és intézményei

Egyházmegyes papok az általános misszióért

A szentelés missziós termékenysége

Minden laikus misszionárius a keresztség révén

A katekéták munkája és a szolgálatok különbözősége

A Hitterjesztési Kongregáció és más missziós intézetek struktúrái

VII. fejezet

EGYÜTTMŰKÖDÉS A MISSZIÓS TEVÉKENYSÉGBEN

Ima és áldozat a misszionáriusokért

„Íme, itt vagyok, Uram, küldj engem” (Vö. Iz 6,8)

„Nagyobb boldogság adni, mint kapni” (ApCsel 20,35)

A missziós együttműködés új módszerei

Isten népének missziós felkészítése és nevelése

A Pápai Missziós Művek legfőbb kötelessége

A misszióknak nemcsak adunk, hanem kapunk is tőlük

Isten az Evangélium új tavaszát készíti elő

VIII. fejezet

A MISSZIÓS LELKISÉG

Engedjük, hogy a Lélek vezessen

Krisztusnak, a „Küldöttnek” a titkát élni

Úgy szeretni az Egyházat és az embereket, ahogyan Krisztus szerette őket

A hithirdető valódi szent

BEFEJEZÉS

*Tisztelendő Testvérek és szeretett Fiaim,
üdvözlét és apostoli áldás!*

BEVEZETÉS

1. Az Üdvözítő missziója, amelyet az Egyházra bízott, még nagyon messze van beteljesedésétől. Az eljövetele utáni második évezred fordulóján, az egyetemes emberiséget tekintve, ez a küldetés még csak a kezdeténél tart (és) arra kötelez minket, hogy állítsuk minden erőnket a szolgálatába.

A Szentlélek az, aki sarkall minket Isten nagy tetteinek hirdetésére: („Mert az,) Ha ugyanis az evangéliumot hirdetem, nincs mivel dicsekednem, hiszen ez kényszerű kötelességem. Jaj nekem ugyanis, ha nem hirdetem az evangéliumot!” (1 Kor 9,16)

Az egész Egyház nevében átérzem kötelességemet, hogy vissza kell térnem Szent Pál felszólításához. Pápaságunk kezdetekor elhatároztam: (és) a Föld végső határáig is elutazom, hogy ennek a misszionáriusi kötelezettségnek kifejezést adjak. A Krisztust nem ismerő népekkel való közvetlen kapcsolat meggyőzött *e missziós munka szükségességéről*. Ez indította ennek az enciklikának a megírására.

A II. Vatikáni Zsinat az Egyház életét és tevékenységét újra összhangba akarta hozni a mai világ igényeivel. A missziós feladatot állította előtérbe, mert ennek mozgatóereje magában a szentháromsági küldésben gyökerezik. A missziós indíték tehát a keresztény élet legbensőbb természetének sajátja, és ez sugalmazza az ökumenizmust is: „Hogy mindnyájan egyek legyenek..., hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem” (Jn 17,21).

2. A zsinat már bőséges missziós termést hozott: megsokszorozódtak a helyi egyházak, saját püspökkel, klérussal és laikus segítőtársakkal. A keresztény közösségek egyre jobban beépültek a nép életébe. Az egyházak kölcsönös kapcsolata a lelki javak és adományok tartós cseréjét eredményezte; a laikusok evangelizáló tevékenysége megújítja az egyházi életet; a részegyházak nyitottak a találkozásra, a dialógusra, a más keresztény egyházak és vallási közösségek tagjaival való együttműködésre. Mindenekelőtt alakulóban van egy új tudat: *a küldetés minden kereszténynek szól*, egyházmegyéknek és plébániáknak, egyházi intézményeknek és közösségeknek.

A kereszténységnek ebben az „új tavaszában” nem hagyható figyelmen kívül egy ártalmas elhajlás, amely ellen szól ez az írás is: a népekhez való sajátos küldetés fellazulni látszik, és ez nem egyezik a zsinat útmutatásával és a tanítóhivatal ezzel összefüggő előírásaival. Belső és külső nehézségek gyengítik a nem keresztényekre vonatkozó missziós munka lendületét. Ezen minden Krisztusban hívőnek el kell gondolkodnia. Az Egyház történelmében a missziós tevékenység ösztönzése mindig az életerő jele volt, elhanyagolása pedig a hitélet csökkenését mutatta.^[1]

Huszonöt évvel a zsinat befejezése és az Egyház missziós tevékenységéről szóló *Ad gentes* dekrétumának kiadása, tizenöt esztendővel a boldog emlékű VI. Pál pápa *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítása után új missziós munkára szeretném ösztönözni az Egyházat, folytatva elődeim ilyen irányú munkáját.^[2] Ennek az írásnak van egy kimondottan az Egyháznak szóló célja is: *a keresztény hit és a keresztény élet megújítása*. A missziós munka valóban megújítja az Egyházat, a hit és a keresztény identitás megerősödik, új lendületet és indítékot kap. *A hit a továbbadás révén erősödik!* A keresztény népek evangelizálása ösztönzésre és támogatásra talál az egyetemes missziós küldetésben.

De ami engem egyre jobban a missziós munka szükségességének hangoztatására ösztönöz, az az a tény, hogy ez elsősorban azt a szolgálatot jelenti, amelyet az Egyház minden embernek és az egész emberiségnek ma nyújthat. Az emberiség csodálatos eredményeket ért el, de úgy tűnik, közben elvesztette a végső valóságok és saját élete értelmét. „Krisztus, a Megváltó adja az ember

ember voltának teljes kinyilatkoztatását” – amint azt első enciklikámban kifejtettem. „Tehát az ember, ha szíve mélyéig érteni akarja önmagát, Krisztushoz kell mérnie önmagát. A kereszten történt megváltás örökre visszaadta az embernek méltóságát és a világban való létének értelmét.”[3]

Vannak más irányelvek és indítékok is: sok megkeresésre kell egy ilyen írásnak választ adnia, a népek missziójára vonatkozólag kétségeket és bizonytalanságot kell elhárítani. Azokat a nővéreket és fivéreket, kik a missziós tevékenységnek szentelték magukat, és azokat is, akik segítségükre vannak, meg kell erősíteni elhatározásukban. Segíteni kell a missziós hivatásokat, bátorítani kell a teológusokat, hogy mélyebben kutassák és rendszerezék a misszionálás különböző formáit. A missziót jelentőségének megfelelően fel kell karolni, arra ösztönözve a részegyházakat, főleg a fiatal egyházakat, hogy fogadjanak és küldjenek misszionáriusokat. A nem keresztényeket, különösen azoknak az országoknak a hatóságait, amelyekben missziós tevékenység folyik, biztosítani kell arról, hogy a misszionáriusoknak egyetlen célja van: az embereket szolgálni, felmutatva Isten irántuk való szeretetét, amely Jézus Krisztusban jelent meg.

3. Ti népek valamennyien, tárjátok ki kapuitokat Krisztusnak! Az Ő evangéliuma az ember szabadságából, a meglévő kultúrából, mindabból, ami bármely vallásban jó, semmit el nem vesz. Ha elfogadjátok Krisztust, megnyíltok Isten végérvényes Igéje előtt; az előtt, aki által Isten maradéktalanul megmutatkozott, és megmutatta az utat, hogy Hozzá eljussunk.

Azok száma, akik Krisztust nem ismerik, és nem tartoznak az Egyházhoz, állandóan növekszik. Ez a szám a zsinat befejezése óta (1990-ig) szinte megkétszereződött. Az embereknek ezt a mérhetetlen sokaságát az Atya szereti, hiszen értük küldte a Fiát. Kézenfekvő számukra a misszió sürgőssége.

Másrészt korunk ezen a téren új lehetőségeket nyújt az Egyháznak: az ideológiák összeroppanása, az elnyomó politikai rendszerek bukása, a határok megnyitása, az egységes világ utáni vágy, hála a információk növekvő áramlásának, az evangéliumi értékek növekedése a népek között – azon értékeké, amelyeket Jézus életében megtestesített: béke, igazságosság, testvériség, erőszakmentesség, a gyengékkel való törődés –, továbbá a gazdaságban és technikában elhatalmasodó lélektelenség sürgetően követeli az Istenről, az emberről, az élet értelméről szóló igazság megismerését.

Isten megadja az Egyháznak, hogy az emberiség készségesebb legyen az evangéliumi mag befogadására. Úgy vélem, itt az ideje, minden egyházi erőt be kell vetni az emberiség új evangelizálására és a missziók segítésére. Egyetlen krisztushívő, az Egyház semmilyen intézménye sem vonhatja ki magát a legfőbb parancs alól: Krisztust kell hirdetnünk minden népnek.

AZ EGYEDÜLI MEGVÁLTÓ

4. Első enciklikámban felhívtam a figyelmet, hogy „az Egyháznak minden korban, de különösen manapság, elsődleges feladata, hogy az emberek értelmét, lelkiismeretét és tapasztalatait Krisztus misztériumára irányítsa”.^[4]

Az Egyház egyetemes küldetése a Jézus Krisztusba vetett hitből következik, amint azt a háromságos Isten hitvallásában találjuk: „Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idők kezdete előtt..., aki érettünk, emberekért és a mi üdvösségünkért, leszállott a mennyből, megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett”.^[5] A megváltás minden ember számára megalapozta az üdvösséget, „a Megváltás misztériuma minden embert magába foglal, és ennek a misztériumnak erejében Krisztus minden időkre mindenkivel kapcsolatba lépett”.^[6] Egyedül a hitben érthetjük meg ezt a küldetést, hiszen erre van alapozva.

És mégis akadnak egyesek, akik a modern világ változásai közepette felteszik a kérdést: *vajon időszerű még a nem keresztények közötti misszió?* Nem helyettesíti-e ezt a vallások közötti dialógus? Az emberi haladás nem elegendő a cél elérésére? A lelkiismeret és a szabadság tiszteletben tartása nem zárja ki a terítés minden próbálkozását? Nem tudunk minden vallásban üdvözülni? *Minek hát a misszió?*

„Senki sem juthat el az Atyához, csak általam” (Jn 14,6)

5. Ha visszanyúlunk az Egyház eredetéhez, világosan megtaláljuk azt az állítást, hogy egyedül Jézus mindenkinek a Megváltója, egyedül Ő képes kinyilatkoztatni Istent és elvezetni minket Istenhez.

A zsidók vallási hatóságainak, amikor az apostolokat arról vallatták, hogyan gyógyította meg Péter a bénát, Péter így válaszolt: „A názáreti Jézus Krisztusnak nevében, akit ti keresztre feszítettetek, és akit Isten feltámasztott a halálból, az ő segítségével áll ez itt előttetek egészségesen..., mert nem adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben üdvözülhetnének” (ApCsel 4,10,12). Ez a főtanács előtti kijelentés minden emberre – zsidókra és pogányokra – egyetemesen érvényes, mert az üdvösség csak Jézus Krisztusból fakad.

Ezt a Krisztustól nyert egyetemes üdvösséget az egész Újszövetség igazolja. Szent Pál elismeri a feltámasztott Krisztusban az Urat: „Beszélnek istenekről az égen és a földön, mert sok istenük és uruk van, nekünk azonban egy az Istenünk, az Atya, akitől minden származik, és akiért mi is vagyunk, egy az Urunk, Jézus Krisztus, aki által minden van, és mi magunk is általa vagyunk” (1Kor 8,5-6). Az egyedüli Isten és az egyedüli Úr áll szemben a pogányok által elfogadott istenekkel és urakkal. Szent Pál ellene fordul kora vallásos közösségének, és megvilágítja a keresztény hit jellegzetességét: az egy Istenbe és az Istentől küldött egyetlen Úrba vetett hitet.

Szent János evangéliumában a krisztusi üdvösség egyetemessége magában foglalja kegyelmet

adó, igazságot feltáró és kinyilatkoztató küldetését: az Ige az igaz világosság, amely megvilágosít minden embert (vö. Jn 1,9). És: „Istent nem látta soha senki, az Egyszülött Fiú nyilatkoztatta ki, aki az Atya ölén van” (Jn 1,18; vö. Mt 11,27). Isten kinyilatkoztatása végleges és teljes lett Egyszülött Fia által: „Sokszor és sokféleképpen szólt Isten egykor az atyákhoz a prófétákban. Ebben a végső korszakban a Fiúban szólt hozzánk, akit a mindenség örökösévé tett, hiszen a világot is általa teremtette” (Zsid 1,1-2; vö. Jn 14,6). Isten kinyilatkoztatásának Igéje által végérvényesen, teljességében föltárta önmagát, közölte az emberi nemmel, hogy *kicsoda* Ő. Istennek ez a biztos és végérvényes önkinyilatkoztatása adja az Egyház missziós természetének legmélyebb indokát. Nem mondhat le arról, hogy ne hirdesse az evangéliumot, az igazság teljességét, amelyet Isten önmagáról közölt velünk.

Krisztus az egyedüli közvetítő Isten és az emberek között: „Egy az Isten, és egy a közvetítő Isten és ember között: az ember Jézus Krisztus, aki váltságul adta magát mindenkiért, és tanúságot tett a meghatározott időben. Ezért kaptam a küldetést, hogy hírnök és apostol legyek – igazat mondok, és nem hazudok –, a pogányok tanítója hitre és igazságra” (1Tim 2,5-7; vö. Zsid 4,14-16). Az emberek tehát ezután Istennel nem kerülhetnek kapcsolatba másként, csak Jézus Krisztus által, a Lélek ösztönzésére. Ez az egyedüli és egyetemes közvetítés nemcsak nem zárja el az Isten felé vezető utat, de ő maga az Istentől kijelölt út, aminek Krisztus teljesen tudatában van. Néha különböző fajtájú és rendű másodlagos közvetítők sem zárhatók ki, de ezek jelentésüket és erejüket Krisztus közvetítéséből merítik, vele nem egyenrangúak, és nem is kiegészítései.

6. A keresztény hitnek ellene mond az Ige és Jézus Krisztus mindenféle szétválasztása. János világosan kifejti, hogy az Ige, aki kezdetben az Istennél volt, ugyanaz, aki megtestesült (vö. Jn 1,2.14). Jézus a megtestesült Ige, egyetlen és oszthatatlan személy. Jézust nem lehet elválasztani a Krisztustól, és nem beszélhetünk a „történeti Jézusról”, – mintha az más lenne, mint a „hit Krisztusa”. Az Egyház ismeri és megvallja Jézust mint „Krisztust, az élő Isten Fiát” (Mt 16,16). Krisztus nem más, mint a Názáreti Jézus, és Ő Isten megtestesült Igéje minden ember üdvösségéért. Krisztusban „lakik testi formában az istenség egész teljessége” (Kol 2,9), és „mi mindannyian az Ő teljességéből merítettünk” (Jn 1,16). Ő az „Egyszülött Fiú, aki az Atya ölén van” (Jn 1,18); Ő a szeretett Fiú, akiben megváltást nyertünk (vö. Kol 1,13-14); „úgy tetszett az Atyának, hogy benne lakjék az egész teljesség, s hogy általa békítsen ki magával mindent a földön és a mennyben, minthogy Ő a kereszten vérével békességet szerzett” (Kol 1,19-02). Krisztusnak éppen ez az egyedülálló mivolta az, ami abszolút és egyetemes jelentőséget ad neki, ezáltal – bár maga is része a történelemnek, mégis – ő maga a történelem középpontja és célja.^[7] „Én vagyok az alfa és az ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég.” (Jel 22,13)

Ha szabad és hasznos végiggondolni Krisztus misztériumának különböző szempontjait, sohasem szabad figyelmen kívül hagyni az Ő egységét. Miközben arra törekszünk, hogy felfedezzük és értelmezzük Istennek minden ajándékát, amelyet a népeknek adott – különösen a szellemieket –, ezeket nem szakíthatjuk el Jézus Krisztustól, aki az isteni üdvösségterv középpontjában áll. Ha „Isten Fia a megtestesülésben minden emberrel eggyé lett”, akkor „vallanunk kell, hogy a Szentlélek minden lehetőséget felkínál – Isten elgondolásának megfelelően –, hogy a húsvéti

misztériumba kapcsolódjunk”.^[8] Isten szándéka „mindent újra egyesíteni Krisztusban, ami az égen és a földön van” (Ef 1,10).

A Krisztusban való hit felkínálja az embereknek a szabadságot

7. A missziós tevékenység szükségessége nyilvánvaló Jézus teljesen új életviteléből, melyből tanítványai is részesültek. Ez az új élet Isten ajándéka. Az embernek a maga részéről be kell fogadnia, növekedését elő kell segítenie, ha Krisztushoz hasonlóan teljesen át akarja magát adni hivatásának. Az egész Újszövetség ennek az új életnek a himnusza; annak himnusza, aki Krisztusban hisz, és Egyházában él. A Krisztusban való üdvösség, amelyet az Egyház igazol és hirdet, részesedés Istenben. „Ez az a szeretet, amely nem csupán a jóra indít, hanem magának Istennek, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek az életében részesít. Aki szeret, az maga is törekszik ajándékká válni.”^[9]

Isten ezt az új életet ajánlja fel nekünk. „Visszautasíthatjuk-e Krisztust, és mindazt, amit az emberiség történetébe hozott? Természetesen megtehetjük, mert az ember szabad. Az ember nemet mondhat Istennek. De marad egy alapvető kérdés: Szabad ezt tennünk? És miért szabad?”^[10]

8. A mai modern világ arra ösztönzi az embert, hogy csupán horizontális létsíkon rendezkedjék be. De mi lesz az emberből, ha nem nyitott az Abszolútum felé? A válasz minden ember személyes élményanyagában rejlik, de vérrel írták be ezt az emberiség történetébe is azok az ideológiák és politikai rendszerek, amelyek Isten nélkül „új emberi közösséget” akartak felépíteni.^[11]

A továbbiakban a II. Vatikáni Zsinat felel azoknak, akik a lelkiismereti szabadságot szívéükön viselik: „az emberi személynek joga van a vallásszabadsághoz. E szabadság abban áll, hogy minden embernek mentesnek kell lennie egyesek, társadalmi csoportok vagy bármilyen emberi hatalom kényszerítő hatásától, mégpedig úgy, hogy a vallás tekintetében senki se legyen kénytelen lelkiismerete ellen cselekedni, s ne is akadályozzák abban, hogy – jogos határok közt – magánéletében vagy nyilvánosan, egymagában vagy közösségben lelkiismerete szerint cselekedjék.”^[12]

Krisztus hirdetése és a róla való tanúságtétel, ha tiszteletben tartja a lelkiismereti jogokat, nem sérti a szabadságot. A hit az ember szabad hozzájárulását igényli. De hirdetni kell, mert „minden embernek joga van megismerni Krisztus titkának gazdagságát, amelyben a mi hitünk szerint az emberiség kimeríthetetlen teljességgel és várakozásaiban nem csalódva megtalálja mindazt, amit Istenről, az emberről és jövő sorsáról, életről és halálról és az igazságról tudni akar vagy tétován keres... Ezért akarja az Egyház missziós tevékenységének lendületét megtartani, sőt a mi jelenlegi történelmi napjainkban még fokozni is.”^[13] De ismét azt kell mondanunk a zsinattal, hogy „ minden embert a maga méltóságának megfelelően, mivel személy – tudniillik értelemmel és szabad akarattal rendelkezik, s ezért személyes felelőssége van –, a saját természete ösztökéli és készíti az igazság keresésére, elsősorban a vallás tekintetében. A megismert igazsághoz

ragaszkodnia kell, s egész életét az igazság követelményei szerint kell berendeznie.”[14]

Az Egyház az üdvösség jele és útja

9. Az üdvösség első kedvezményezettje az Egyház: Krisztus saját vérével szerezte meg (vö. ApCsel 20,28), és megtette egyetemes üdvözítő tevékenységének munkatársává. Krisztus ugyanis benne él; jegyese; biztosítja növekedését, és általa teljesíti küldetését.

A zsinat gyakran hangsúlyozza az Egyház feladatát az emberi nem üdvösségét illetően. Miközben az Egyház felismeri, hogy Isten minden embert szeret és akarja üdvösségüket (vö. 1Tim 2,4)[15], vallja, hogy Isten Krisztust tette meg egyetlen közvetítőnek, az Egyházat pedig az egyetemes üdvösség szentségévé rendelte.[16] „Isten népének e katolikus egységébe tehát, mely előre jelzi és előmozdítja az egyetemes békét, minden ember meg van hívva és különféle módon hozzá tartoznak vagy hozzá vannak rendelve mind a katolikus hívők, mind a többi Krisztusban hívő, mind pedig általában az emberek, akiket Isten kegyelme meghívott az üdvösségre.”[17] Ezt a két igazságot együttesen kell szemlélünk, ugyanis Krisztusban minden nép elnyerheti az üdvösséget, és ehhez az üdvösséghez szükséges az Egyház. Mindkettőnek az ismerete szükséges az üdvtörténeti misztérium megértéséhez. Így láthatjuk helyesen Isten irgalmát és a mi felelősségünket. Az üdvösség, amely mindig a Lélek adománya, megköveteli az ember közreműködését saját és mások üdvének eléréséhez. Így akarta ezt Isten, ezért alapította az Egyházat, és építette be üdvözítő tervébe. „Krisztus, aki ezt a messiási népet – mondja a zsinat – az élet, a szeretet és az igazság közösségévé alapította, eszközként is fölhasználja mindenki megváltására, és elküldi az egész földkerekségre a világ világosságául és a föld sójául.” (vö. Mt 5,13-16)[18]

Minden ember számára fel van ajánlva az üdvösség

10. Az üdvösség egyetemes volta nem jelenti, hogy csak azoknak szól, akik kifejezetten hisznek Krisztusban és az Egyháznak tagjai. Ha az üdvösség mindenkinek szól, akkor mindenkinek rendelkezésére kell állnia. De ma is világos, miként ezelőtt volt, hogy sokan vannak, akinek nincs lehetősége az Evangélium kinyilatkoztatását megismerni és elfogadni és az Egyházhoz csatlakozni. Olyan szociális–kulturális körülmények között élnek, melyek ezt nem engedik meg. Gyakran más vallási hagyományok között nőttek fel. Ezek számára a kegyelem erejével nyitva áll Krisztusban az üdvösség, noha titokzatos módon az egyházhoz kapcsolódnak, bár formálisan nem tartoznak hozzá, de a külső és belső helyzetükhöz mérten, kellő időben világosságot ad nekik. Ez a kegyelem Krisztusból árad, az Ő áldozatának gyümölcse és a Szentlélek ajándéka. Ez minden ember számára lehetővé teszi, hogy saját közreműködésével szabadon elérhesse az üdvösséget.

A zsinat, miután kimondta a húsvéti misztérium központi helyét, megállapította: „Mindez nemcsak a Krisztus-hívőkre érvényes, hanem minden jóakarátú emberre is, kiknek szívében láthatatlanul munkálkodik a kegyelem. Mivel ugyanis Krisztus mindenkiért meghalt, s minden ember végső

hivatása azonos, tudniillik isteni hivatás, vallanunk kell, hogy a Szentlélek mindenkinek fölkínálja a lehetőséget, hogy csak Isten előtt ismert módon csatlakozhassanak e húsvéti misztériumhoz.”[19]

„*Mi nem hallgathatunk*” (ApCsel 4,20)

11. Mit mondhatunk a már szóba került misszióellenes érvekre? Tisztelettel mások vallási meggyőződése és véleménye iránt, minden fennhéjázás nélkül ki kell fejeznünk hitünket Krisztusban, az emberek egyedüli Megváltójában; a hitet, amelyet mi a magunk részéről minden érdem nélkül kaptunk. Szent Pállal valljuk: „Nem szégyellem az Evangéliumot, hiszen Isten üdvösséget hozó ereje minden hívőnek (Róm 1,16). Minden idők keresztény hitvallói – a mi korunkban is – odaadták és odaadják életüket, hogy ezt a hitet az emberek előtt megvallják azzal a meggyőződéssel, hogy minden embernek kell Jézus Krisztus, aki legyőzte a bűnt és a halált és kiengesztelte az embereket Istennel.

Krisztus Isten Fiának vallotta magát, aki szoros kapcsolatban van az Atyával – a tanítványok is ennek vallották –, és szavait csodákkal és a halálból való feltámadásával igazolta. Az Egyház felkínálja az embereknek az Evangéliumot mint prófétai iratot, amely választ ad az emberszív kérdéseire és igényeire, és mindig „jó hír” lesz számukra. Az Egyház nem hallgathat arról, hogy Jézus eljött, kinyilatkoztatta Isten arcát, s keresztje és feltámadása által az embereknek kiérdemelte az üdvösséget.

Arra a kérdésre: *mi a misszió*, mi hittel és az Egyház tapasztalatával azt válaszoljuk: megnyílni Krisztus szeretetére az igazi felszabadulásban. Őbenne és egyedül Őbenne szabadulunk meg minden elidegenedéstől és eltévelyedéstől, a bűn és a halál hatalma alá vetett rabszolgaságtól. Krisztus valóban „a mi békességünk” (Ef 2,14) és „Krisztus szeretete ösztönöz minket” (2Kor 5,14), amely a mi életünknek értelmet és örömet ad. *A misszió a hit kérdése*, Krisztusba vetett hitünknek, és az Ő irántunk való szeretetének jele.

Korunk hajlik arra, hogy a kereszténységet tisztán emberi bölcsességnek, egy kellemes életvitel elméletének tekintse. Egy erősen szekularizált világban állandó a törekvés, hogy „az üdvösséget fokozatosan a világhoz szabják”, amely ugyan az emberért küzd, de egy olyan emberért, aki csak a horizontális síkra korlátozódik. Mi viszont tudjuk, Jézus azért jött el, hogy a teljes üdvösséget hozza meg az egész ember és minden ember számára, akiknek feltárja az istengyermekség horizontját.

Miért van szükség a misszióra? Mert nekünk, mint Szent Pálnak „jutott osztályrészül a kegyelem, hogy Krisztus fölfoghatatlan gazdagságát hirdessük a pogányoknak” (Ef 3,8). Az új élet az a „jó hír”, amely minden korhoz szól: minden ember erre van meghíva és rendelve. Valójában mindenki ezt keresi, bár olykor csak homályosan, és jogában áll mindenkinek megismerni ennek az ajándéknak a fontosságát és követni azt. Az Egyház és benne a keresztények nem rejthetik el és nem tartogathatják önmaguknak ezt az új életet és annak gazdagságát, melyet azért kaptak Isten jóságából, hogy minden ember részesüljön benne.

Ez a magyarázata annak, hogy az Úr kifejezett parancsán kívül miért fakad missziós küldetésünk az isteni élet utáni sóvárgásból. Azok, akik a katolikus Egyházba felvételt nyertek, tudják, hogy kiváltságban részesültek, és ezért még jobban el vannak kötelezve *a hit és a keresztény élet melletti tanúságtételre*, a testvérek szolgálatára és az Istennek adandó válasza, mert „kiváltságos helyzetüket nem saját érdemeiknek, hanem Krisztus különös kegyelmének kell tulajdonítaniuk; s ha nem válaszolnak rá gondolattal, szóval és cselekedettel, nem csupán nem üdvözülnek, hanem szigorúbb ítélet alá is esnek.”^[20]

II. fejezet

ISTEN ORSZÁGA

12. „Istent, kinél bőséges az irgalom, Jézus Krisztus nyilatkoztatta ki nekünk mint Atyát; és a Fiú maga mutatta meg nekünk és ismertette meg velünk” – írtam a *Dives in misericordia* enciklika elején, hogy bemutassam Krisztust, aki az Atya irgalmának kinyilatkoztatása és megtestesülése.^[21] Az üdvösség abban áll, hogy hisszük és elfogadjuk az Atyát, az Ő szeretetének misztériumát, aki önmagát mutatta meg és adta Jézusban a Szentlélek által. Így teljesült be Isten országa, amelyet már az Ószövetség előkészített, s Krisztusban és Krisztus által valósággá válik.

Az Ószövetség állítja, hogy Isten népet választott és alakított ki magának, hogy szeretetének tervét kinyilatkoztassa és megvalósítsa. Ugyanakkor Isten Teremtője és Atyja minden embernek, gondját viseli valamennyinek, áldása mindenkinek szól, és valamennyivel szövetséget kötött (vö. Ter 12,3; vö. Ter 9,1-17). Izrael megtapasztalta a személyes és a megmentő Istent (vö. Törv 4,37; 7,6-8; Iz 9,1-7), tanúja és hirdetője lett a népek között. Történelme során Izrael tudatára ébredt annak, hogy az ő kiválasztottsága egyetemes jelentéssel bír (vö. Iz 2,2-5; 25,6-8; 60,1-6; Jer 3,17; 16,19-21).

Krisztus visszaállította az Országot

13. A Názáreti Jézus beteljesítette Isten tervét. Miután a Jordánban János megfürdette és látható alakban leszállt rá a Szentlélek, kinyilvánította messiási küldetését: bejárta Galileát, „hirdette Isten országának evangéliumát: 'Betelt az idő, elérkezett az Isten országa, tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban!’” (Mk 1,14-15; vö. Mt 4,17; Lk 4,43). Isten országának hirdetése és visszaállítása az Ő küldetése: „Ez a küldetésem” (Lk 4,43). De itt többről van szó: maga Jézus a „jó hír”, amint azt küldetésének kezdetén, a názáreti zsinagógában hangsúlyozta, amikor önmagára vonatkoztatta Izaiás szavait a Fölkentről, kit Isten küldött (vö. Lk 4,14-21). Mert Ő a „jó hír”, Krisztusban egy az üzenet, amit hirdetnek és aki hirdet; benne azonos a hirdetés, a cselekvés és a megvalósulás. Ereje, cselekvése hatásának titka abban a teljes azonosságban rejlik, ami közte és a hirdetése között fönnáll: az új hírt hozta nem csupán azzal, amit mondott vagy cselekedett, hanem azzal, ami Ő maga.

Jézus tevékenységét leírták azokkal az utakkal kapcsolatban, amelyeket hazájában tett.

Küldetésének színtere húsvét előtt Izraelre korlátozódik. Jézus mégis döntően újat hozott. Az eszkatologikus valóság nem tevődik a világ végére, hanem már közel van, és megkezdődött megvalósulása. Isten országa közel van (vö. Mk 1,15), kérnünk kell, hogy jöjjön el (vö. Mt 6,10). Hatékony jelei a hit szemével felismerhetők, ilyenek a csodák (vö. Mt 11,4), a démonok kiűzése (vö. Mt 12,25-28), a Tizenkettő kiválasztása (vö. Mk 3,13-19), a szegényeknek hirdetett evangélium (vö. Lk. 4,18). Jézusnak a pogányokkal való találkozásából kitűnik, hogy az Országba való bejutás a hit és a megtérés útján, és nem egyszerűen egy néphez való tartozással lehetséges.

Az ország, amely Jézussal kezdődik, Isten Országáé. Jézus maga nyilvánította ki, hogy ki az az Isten, akit Ő bizalmasan „Abbá”-nak, Atyának szólított (vö. Mk 14,36). Isten, különösen ahogyan a hasonlatokban megjelenik (vö. Lk 15,3-32; Mt 20,1-6), minden ember gondja-baja iránt nyitott: Ő szerető Atya, telve szeretettel és irgalommal, aki megbocsát, és ingyen adja a kért kegyelmet.

Szent János írja, hogy Isten a szeretet (vö. 1Jn 4,8-16). Minden ember arra kapott meghívást, hogy nyíljék meg az előtt az irgalmas szeretet előtt, amellyel Isten szereti őt. Az Ország olyan mértékben fog növekedni, ahogyan minden ember felismeri, hogy bizalommal fordulhat imában Istenhez, mint Atyához (vö. Lk 11,2; Mt 23,9), amennyiben azon fáradozik, hogy teljesítse az ő akaratát (vö. Mt 7,21).

Az Ország tulajdonságai és követelményei

14. Jézus az Ország tulajdonságait és követelményeit fokozatosan nyilatkoztatta ki szóval, cselekedeteivel és saját személyében.

Isten Országáé minden ember előtt nyitva áll, mert mindenkinek szól a meghívás, hogy részesüljön benne. Ennek érzékeltetésére Jézus különösen azokhoz fordul, akik a társadalom peremére szorultak. Az evangélium jóhírének hirdetésében őket részesítette előnyben. Munkájának kezdetekor kijelentette: arra kapott küldetést, hogy jó hírt hozzon a szegényeknek (vö. Lk 4,18). Mindazoknak, akiket lenéztek és megvetettek, Jézus kijelentette: „Boldogok a szegények” (Lk 6,20). Az elhagyottaknak megadta, hogy megtapasztalják a szabadulást, hozzájuk fordult, velük evett (vö. Lk 5,30; 15,2), úgy bánt velük, mint egyenrangúakkal és barátokkal (vö. Lk 7,37); emlékeztette őket Isten szeretetére, és ilyen módon nyilatkoztatta ki mérheterlen jóakarátát a nyomorultak és a bűnösök iránt (vö. Lk 15,1-32).

Felszabadulás és üdvösség Isten Országában az ember személyéhez tartoznak testi és lelki értelemben. Jézus tevékenységére két dolog jellemző: a gyógyítás és a megbocsátás. A sok gyógyítás mutatja az emberi nyomorúsággal való együttérzését; de azt is hirdeti, hogy az Országban sem betegség, sem fájdalom nem lesz; küldetése kezdettől fogva arra irányult, hogy az embereket ezektől megszabadítsa. Jézus szemléletében a gyógyulások a lelki gyógyulásnak, a bűntől való szabadulásnak is jelei. Gyógyításaival Jézus a hitre, a megtérésre, a bocsánatkérésre sarkall (vö. Lk 5,24). Ha befogadják a hitet, a gyógyulás további lépések megtételére ösztönöz, az

üdvösségre vezet (vö. Lk 18,42-43). A megszállottság, a gonoszság, a bűn az Istentől való elfordulás jele, az ettől való szabadulás annak jele, hogy „elérkezett hozzátok az Isten Országá” (Mt 12,28).

15. Az Ország meg akarja változtatni az emberek egymáshoz való viszonyát, és lépésről lépésre megvalósul, amennyiben megtanulják egymást szeretni, megtanulnak egymásnak megbocsátani, és egymásnak szolgálni. Jézus visszanyúl az egész törvényhez, és a szeretet parancsában foglalja össze lényegét (vö. Mt 22,34-40; Lk 10,25-28). Mielőtt elbúcsúzott volna övéitől, „új parancsot” adott nekik: „Ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást” (Jn 13,14; vö. 15,12). Az a szeretet, amellyel Jézus a világot szerette, életének odaadásában érte el tetőpontját (vö. Jn 15,13), ami jelzi az Isten világ iránti szeretetét (vö. Jn 3,16). Ezért Isten országának természete: minden ember közössége egymással és Istennel.

Az Ország mindenkihez tartozik: az emberi személyekhez, a közösségekhez, az egész világmindenséghez. Ezért az országért dolgozni annyit jelent, mint az isteni törekvést felismerni és ápolni, amely az emberiség történelmében jelen van, és azt átformálja. Az országot építeni azt jelenti, hogy dolgozunk a gonosz minden formájától való megszabadulásért. Röviden: Isten Országá az Ő üdvözítő akaratának kinyilatkoztatása és megvalósítása teljes egészében.

A Feltámadottban megvalósul és kinyilvánul Isten Országá

16. Jézust a halálból feltámasztva Isten legyőzte a halált, és általa megkezdte Országá megvalósítását. Földi életében Jézus ennek az országnak prófétája. Szenvedése, feltámadása és mennybemenetele után részesült Isten hatalmában és uralmában az egész világ felett (vö. Mt 28,28; ApCsel 2,36; Ef 1,18-21). A feltámadás egyetemes jelentőséget és kötelező erőt ad Jézus szavának, cselekedeteinek és egész küldetésének. A tanítványok felismerték, hogy az Ország Jézus személyében már jelen van és a vele való misztikus kapcsolat révén lassanként kiépül az emberben és a világban.

A feltámadás után az apostolok az Isten Országáról prédikálnak, hirdetve, hogy Jézus meghalt és feltámadt. Fülöp Szamariában hirdette Jézus nevében Isten országának evangéliumát (ApCsel 8,12). Pál Rómában „hirdette az Isten országát, és bátran és akadálytalanul tanított Urunkról, Jézus Krisztusról” (ApCsel 28,31). Az első keresztények hirdették „Krisztus és Isten országát” (Ef 5,5; vö. Jel 11,15; 12,10); vagy egyszerűen „a mi Urunknak és Megváltónknak, Jézus Krisztusnak örök országát” (2Pét 1,11). A Jézus Krisztusról szóló tanítás, akivel azonos az Ország, a korai Egyház igehirdetésének középpontjában állt. Mint akkor, ma is érvényes: *Isten országának hirdetése* (Jézus kérésmájának tartalma) és *Jézus Krisztus történetének hirdetése* (az apostolok kérésmája) összekapcsolandó. A kettő kiegészíti és megvilágítja egymást.

Az Ország kapcsolata Krisztussal és az Egyházzal

17. Manapság sokat beszélnek az Országról, de nem mindig az egyházi gondolkodással egybehangozón. Vannak „antropocentrikusnak” nevezhető vélemények az üdvösségről és a

küldetésről, mert leszűkítik ennek a szónak értelmét, és csak az ember földi szükségleteire korlátozzák. Ilyen szemléletben az Ország csupán emberi, és ehhez a világhoz alkalmazkodik. Programja és küzdelme csak szociális, gazdasági, politikai és kulturális felszabadításra vonatkozik, de a természetfeletti iránt zárva marad. Nem tagadva, hogy ezen a területen is vannak támogatásra méltó értékek, ez az értelmezés mégis evilági határok között marad az ember valós és alapvető igényeihez kapcsolódva, ezért könnyen a pusztán evilági haladás ideológiájává válik. De Isten országa „nem e világból való..., nem innét való” (vö. Jn 18,36).

Van olyan szemlélet is, amely a hangsúlyt egyértelműen az Országra helyezi, és „Országközpontúnak” nevezi magát. Olyan Egyház képét rajzolja meg, amely nem önmagára gondol, hanem csak azzal törődik, hogy bizonyosságot tegyen az Országról, és szolgáljon neki. Úgy mondják, az ő egyházuk „másokért valóegyház”, miként Krisztus „másokért élő ember” volt. Az egyház feladatát kétirányúnak tekintik: elő kell mozdítania egyrészt az Ország úgynevezett értékeit – mint béke, igazságosság, szabadság, testvériség –, másrészt a népek, a kultúrák, a vallások közötti dialógust, hogy egymást gazdagítva segítsék a világ megújulását és egyre közelebb kerüljenek az Országhoz.

Pozitív szempontok mellett ez a nézet negatív vonásokat is tartalmaz, különösen amiatt, hogy képviselői hallgatnak Jézus személyéről. Az Ország, amelyről ők beszélnek, istenközpontú (teocentrikus), mert – amint mondják – Krisztust nem értik meg azok, akiknek nincs keresztény hitük, miközben a különböző népek, kultúrák és vallások az egyetlen isteni valóságban, bárminek is nevezik, ismét megtalálhatják egymást. Ezen az alapon a teremtés titkát helyezik előtérbe, mert ez megtalálható a különböző kultúrákban és vallásos nézetekben, de nem tudnak semmit a megváltás titkáról. Ezen túlmenően, a korábbi „egyházközpontú” szemlélet ellenhatásaként, és mert az Egyházat csupán jelnek tekintik, olyan Országot tételeznek fel, amely kizárja vagy jelentőségében alábecsüli az Egyházat.

18. Ez azonban nem Isten Országa, melyet a kinyilatkoztatásból ismerünk, mert azt nem lehet sem Krisztustól, sem az Egyháztól elválasztani.

Amint már mondtuk, az ország nemcsak jelen van, hanem be is teljesegett. Nem csupán szavai vagy cselekedetei által: „Ez az Ország azonban mindenekelőtt magának Krisztusnak, az Isten Fiának és Emberfiának személyében nyilvánul meg, aki 'azért jött, hogy szolgáljon és odaadja az életét váltságul sokakért'” (Mk 10,45).^[22] Az Isten Országa nem fogalom, doktrína vagy program, amelyet ki-ki a maga módján értelmezhet, hanem mindenekelőtt egy személy, akinek arca van, a Názáreti Jézus nevet viseli, a láthatatlan Isten képmása.^[23] Ha az országot elválasztjuk Jézus személyétől, az már nem Isten általa kinyilatkoztatott országa. Ezzel meghamisítják mind az Ország tartalmát – így fennáll annak veszélye, hogy pusztán emberi, ideológiai értelemben fogják fel –, mind pedig Krisztus természetét, aki már nem Úrként jelenik meg, kinek minden alá van vetve (vö. 1Kor 15,27).

Ugyanígy nem választható el az Ország az Egyháztól. Köztudott, hogy az Egyház nem önmagáért

létezik, hiszen Isten Országára irányul, amelynek csírája, jele és eszköze. Mégis, noha az Egyház más, mint Krisztus vagy az Ország, elválaszthatatlan kapcsolatban áll mindkettővel.

Krisztus az Egyházat, az Ő testét ellátta az üdvösség javainak és eszközeinek teljességével; a Szentlélek benne lakik; ajándékaival és karizmáival élteti, megszenteli, vezeti és állandóan megújítja.[24] Ebből egy sajátos és páratlan kapcsolat adódik, amely – bár Krisztus és a Lélek tevékenysége nem szűkíthető látható határok közé – az Egyházat egyedülálló és szükségszerű feladattal ruházza fel. Ebből ered az Egyház különlegesen szoros kapcsolata Isten Országával és Krisztussal, amely kapcsolat az Egyház, az Isten országa és Krisztus között, „átveszi a küldetést, hogy Krisztus és Isten országát hirdesse és megalapítsa minden nép között”. [25]

19. Csak ilyen egyetemes szemléletben érthető meg, mi az Ország. Kétségtelenül igényli az evangéliumi tanításnak megfelelő emberi javak és értékek fejlődését, mert szorosan össze vannak kötve a „jó hírrel”. De ez a haladás, amely az Egyháznak is szívügye, nem választható el az Egyház más fontos feladataitól és nem is állítható szembe velük, – Krisztusnak és evangéliumának hirdetésével, közösségek alapításával és fejlesztésével –, melyek által kialakul az emberek között az ország eleven képe. Nem kell félnünk, hogy ezzel bizonyos egyházcentrikusság hibájába esnénk. VI. Pál, ki megerősítette „a mélyreható kapcsolatot Krisztus, az Egyház és az evangélium hirdetése között”, [26] ugyanúgy kimondja, hogy az Egyház „nem lehet öncélú, hanem szüntelenül azon kell munkálkodnia, hogy Krisztusban teljesen Krisztushoz tartozzék, érte éljen és az emberek között és értük teljesen az emberekhez tartozzék”. [27]

Az Egyház az Ország szolgálatában

20. Az Egyház ténylegesen az Országot szolgálja: különösen az igehirdetéssel, amely megtérésre szólít: ez az első és legfontosabb szolgálat, hogy eljőjön az Ország az egyes személyekbe és az emberi közösségbe. Az eszkatologikus üdvösség a Krisztusban kapott új élet révén már elkezdődött: „akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek. Azoknak, akik hisznek nevében” (Jn 1,12).

Az Egyház ezenfelül közösségek alakításával és a helyi egyházak létrehozásával szolgálja az Országot valamint őket azzal, hogy a hit és szeretet érettségére vezeti, és nyitottá teszi őket mások iránt, a személyek és közösségek szolgálatára, az emberi intézmények megismerésére és tiszteletben tartására.

Az Egyház azzal is szolgálja az Országot, hogy a világban elterjeszti az „evangéliumi értékeket”, amelyek jellemzőek az Országra és segítséget nyújtanak az embereknek Isten terveinek elfogadásában. Igaz, hogy az Ország csírái fellelhetők az egész emberi nemből, az Egyházon kívül is, amennyiben az az „evangéliumi értékek” szerint él, és megnyílik a Lélek számára, aki ott és úgy fű, ahogyan akar (vö. Jn 3,8), de azt is meg kell mondanunk, hogy az Orzágnak ez az evilági dimenziója tökéletlen marad, ha nem kapcsolódik Krisztus Országához, amely jelen van az Egyházban és az eszkatologikus beteljesedésre irányul. [28]

Isten országának sokféle megnyilvánulása[29] nem gyengíti a missziók alapvető célját, hanem megerősíti és még jobban kiszélesíti. Az Egyház az egész emberiség üdvének szentsége, és tevékenysége nem korlátozódik csupán azokra, akik elfogadták az evangéliumot. Az emberiség számára hajtóerő az eszkatologikus Isten-Ország felé vezető úton, jele és sürgetője az Evangélium értékeinek az emberek között.[30] Az Egyház tanúságtételével és munkájával – a dialógussal, az igazságosság és béke védelmével, neveléssel, betegek ápolásával, a szegények és gyerekek gondozásával – járul hozzá, hogy ez az út az Isten terveihez igazodjék, miközben nem téveszti szem elől a természetfeletti és lelki dolgokat, mert ezek a végső üdvösségre készítenek elő.

Az Egyház végezetül kérő imájával szolgálja az országot, hiszen ez természete szerint Isten műve és adománya – amint ezt nyilvánvalóvá teszik az evangéliumi hasonlatok és az imádság, amelyre Jézus maga tanított minket. Ezt kell kérnünk és elfogadnunk és növelnünk magunkban. Abban is közre kell működnünk, hogy az emberek elfogadják, és növekedjék körükben, amíg Krisztus „átadja az országot az Istennek, az Atyának” – és akkor „Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,24.28).

III. fejezet

A SZENTLÉLEK A MISSZIÓK ELSŐ MOZGATÓJA

21. Jézus messiási küldetésének csúcspontján, a húsvéti misztériumban a Szentlélek teljes isteni mivoltában van jelen: mint olyan, akinek folytatnia kell a kereszttáldozat üdvözítő művét. Jézus ezt a munkát kétségtelenül emberekre bízta: az apostolokra, az Egyházra; mégis „a Szentlélek marad a természetfeletti mozgatóerő ezekben az emberekben, és általuk az üdvösség művének megvalósítója az emberek lelkében és a világ történetében”. [31]

A Szentlélek az Egyház egész missziós munkájának elindítója, tevékenysége kiváltképpen a pogányok missziójában mutatkozik meg; az Ősegyház életében, Kornéliusz megtérésekor (ApCsel 13), a felmerülő problémák megoldásában (vö. ApCsel 15), az országok és népek megválasztásakor (vö. ApCsel 16,6 és köv). A Lélek az apostolok által és ugyanakkor a hallgatókban is tevékenykedik: „Az Ő közreműködésével ölt testet és árad szét a történelem során az Evangélium örömhíre az emberek tudatában és szívében. Mindezeknek a Szentlélek ad életet.” [32]

Küldetés „a föld végső határáig” (ApCsel 1,8)

22. Amikor az evangélisták elbeszélik a Feltámadott találkozását az apostolokkal, mindig a missziós paranccsal fejezik be: „Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön. Ezért menjetek minden néphez... én veletek vagyok minden nap a világ végezetéig” (Mt 28,18-20; vö. Mk 16,15-18; Lk 24,46-49, Jn 20,21-23).

Ez a küldés Szentlélekben való küldés, amint világosan kitűnik Szent János szövegéből: Krisztus úgy küldi övéit a világba, ahogyan az Atya küldte Őt, és ezért nekik adja a Lelket. Lukács az apostolok Krisztusról szóló tanúságtételét szorosán a Lélek működéséhez köti, aki képessé teszi őket a kapott parancs teljesítésére.

23. A missziós parancs eltérő változatai tartalmazznak ugyan közös vonásokat és mindegyik rendelkezik sajátos jellemzőkkel, de két azonos elem mindegyik elbeszélésben megtalálható. Mindenekelőtt az apostoloknak adott parancs egyetemes jellege: „Minden népet” (Mt 28,19); „az egész világra, minden teremtménynek” (Mk 16,15); „minden népet” (Lk 24,27); „egészen a föld végső határáig” (ApCsel 1,8). Aztán az Úrtól kapott biztosítékot, hogy ennek a feladatnak teljesítésekor nem maradnak egyedül, hanem erőt és segítséget kapnak küldetésük teljesítésére. Ez a Lélek jelenléte és ereje, valamint Jézus szüntelen jelenléte: „Ők elmentek, és mindenütt hirdették az evangéliumot. Az Úr velük volt munkájukban” (Mk 16,20).

Ami a parancs különböző változatait illeti, Márk a missziót ige hirdetesként fogja fel: „Hirdessétek az Evangéliumot” (Mk 16,15). Az evangélista célja az, hogy rábírja az olvasót Péter hitvallásának megismétlésére: „Te vagy a Messiás!” (Mk 8,29) és annak megvallására, amit a római százados Jézus kereszthalálakor mondott: „Valóban, ez az ember Isten Fia volt” (Mk 15,30). Máténál a missziós jelleg az Egyház intézményéhez és tanrendszeréhez tartozik (vö. Mt 28,19-20; 16,18): nála a megbízatás azt jelenti, hogy az Egyház az Evangéliumot a katekézis során egyházi és szentségi jellegével hirdesse. Lukács a küldetést mintegy tanúságtételnek tekinti, elsősorban a feltámadás melletti tanúságtételnek (vö. Lk 24,48; ApCsel 1,8). A misszionáriust arra szólítja, hogy higgyen az Evangélium átalakító erejében, és hirdesse azt, amit Lukács jól megvilágít, vagyis az odafordulást Isten szeretetéhez és irgalmához, és az eljutást a minden rossz gyökerétől, azaz a bűntől való teljes szabadság megtapasztalásához.

Csak János szól kifejezetten „parancsról”, ami a küldetéssel azonos értelmű, összekapcsolva a tanítványok szétküldését azzal a küldetéssel, amit Jézus kapott az Atyától: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek titeket” (Jn 20,21). Jézus így szól az Atyához: „Amint te a világba küldtél, úgy küldöm én is őket a világba” (Jn 17,18). János egész evangéliumának missziós jellege a „főpapi imában” jut kifejeződésre: „Az az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedüli igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust” (Jn 17,3). A küldés végső értelme: részesíteni abban a közösségben, amely az Atya és a Fiú között van. A tanítványoknak egységben kell élniük egymás között, megmaradva az Atyában és a Fiúban, hogy a világ felismerje és higgyen (vö. Jn 17,21-23). Ez a jellegzetesen missziós szöveg elsősorban arra mutat rá, hogy mi inkább azáltal vagyunk misszionáriusok, hogy mint Egyház létezőnk, amely a szeretet egységében él, *semmint szavainkkal vagy tetteinkkel.*

A négy evangélium tehát a missziós küldetés alapvető azonos jegyei mellett néhány különbözőséget is felmutat, amelyek az első keresztény közösségek eltérő tapasztalatait és körülményeit tükrözik. Ez is a Szentlélek indításának gyümölcse. Arra buzdít, hogy vegyük figyelembe a missziós karizmák sokféleségét, valamint a helyek és életkörülmények

különbözöségét. De mindegyik evangélista hangsúlyozza, hogy a tanítványok küldetése együttműködés Krisztus küldetésével: „És én veletek vagyok mindennap a világ végéig” (Mt 28,20). Ezért a misszió nem emberi képességeken alapszik, hanem a feltámadt Úr hatalmán.

A Lélek irányítja a missziót

24. Az Egyház küldetése, miként Jézus küldetése, az Isten műve, vagy amint Lukács gyakran mondja, a Szentlélek műve. Jézus feltámadása és mennybemenetele után, az apostolok olyasmit tapasztaltak meg, ami megváltoztatta őket: a pünkösdsöt. A Szentlélek eljövetele *tanúkká és prófétákká* tette őket (vö. ApCsel 1,8; 2,17-18). Higgadt bátorságot öntött beléjük, ami arra indította őket, hogy másokkal megosszák Jézusról szerzett tapasztalatukat és a reményt, amely eltöltötte őket. A Szentlélek megadta nekik a képességet, hogy nyíltan tanúskodjanak Jézusról (ApCsel 2,29).^[33]

Amikor a hithirdetők kirajzottak Jeruzsálemből, a Lélek még jobban átvette a vezető szerepét, akár a személyek kiválasztásában, akár a missziók bejárando útjáról volt szó. Működése különösen megnyilvánult a misszionálás indításában, amely Jézus szavai szerint Jeruzsálemből egész Judeára és Szamariára, majd a föld végső határáig kiterjedt.

Az Apostolok Cselekedetei hat összefüggő missziós beszédet közöl, amelyeket az Egyház kezdetekor intéztek a zsidókhöz (vö. ApCsel 2,22-39; 3,12-26; 4,9-12; 5,29-32; 10,34-43; 13,16-41). Ezek a beszédek, amelyeket Péter és Pál tartottak, mintául szolgálhatnak. Jézust hirdetik, megtérésre szólítanak, arra, hogy Krisztust hittel elfogadjuk, és engedjük, hogy a Lélek által hozzá hasonuljunk.

Pál és Barnabás a Lélektől sürgetve a pogányokhoz fordultak (vö. ApCsel 13,46-48), ami nem ment feszültség és problémák nélkül. Hogyan éljenek Jézus hitében a megtért pogányok? Kötelesek-e megtartani a zsidó hagyományokat és a körülmetélés törvényét? Az első zsinaton, amely Jeruzsálemben az apostolok köré gyűjtötte a különböző egyházak presbitereit, határozat született, amelyet elfogadtak mint a Lélektől származót: nem szükséges, hogy egy pogány alávesse magát a zsidó törvénynek, ha keresztény akar lenni (vö. ApCsel 15,5-11). Ettől fogva az Egyház megnyitotta kapuit, és azzá a házzá vált, amelybe mindenki beléphet és otthon érezheti magát, miközben megtarthatja saját kultúráját és hagyományait, amennyiben ezek nem ellenkeznek az evangéliummal.

25. A misszionáriusok ezt az elgondolást követték: figyelembe vették az akkori emberek várakozásait és reményeit, bajait és kultúráját, hogy hirdessék nekik az üdvösséget Krisztusban. A Lisztrában és Athénben tartott beszédek a pogányok evangelizálását szolgáló igehirdetés mintájának tekintjük. Bennük Pál dialógust kezdett különböző népek kultúrájával és vallási értékeivel. Likaonia lakóit, akik kozmikus jellegű hitet vallottak, a világmindenséggel kapcsolatos vallási tapasztalatokra figyelmezteti, a görögök előtt bölcselkedik és költőiket idézi (vö. ApCsel 17,18.26-28). Az az Isten, akit hirdetni akar, már jelen van életükben, Ő teremtette őket, és

titokzatos módon irányítja a népeket és a történelmet (vö. ApCsel 14,16-17). De hogy az igaz Istent megismerjék, el kell vetniük hamis, maguk alkotta isteneiket, és be kell fogadniuk azt, akit Isten küldött, hogy legyőzze tudatlanságukat és kielégítse szívük vágyakozásait (vö. ApCsel 17,20.30). Ezek a beszédek arra adnak példát, hogyan lehet az evangéliumot eredményesen beépíteni egy adott kultúrába.

A Szentlélektől indítatva a keresztény hit hamar ismertté lett a népek között, és a Krisztusról szóló tanúságtétel főként a Földközi-tenger keleti városaiban terjedt el, egészen Rómáig, majd a legnyugatibb részekig. A Lélek folytonos továbbhaladásra ösztönzött, nemcsak földrajzi vonatkozásban, hanem abban az értelemben is, hogy felülemelkedve az etnikai és vallási határokon, a misszionálás egyetemessé váljon.

A Szentlélek az egész Egyházat missziós Egyházzá tette

26. A Lélek a hívők csoportjait arra indította, hogy „közösséget alkossanak”, és így létrejöjjön az Egyház. Péter pünkösdi beszéde után és a belőle fakadt megtérések nyomán jött létre az első közösség (vö. ApCsel 2,42-47; 4,32-35).

A missziós munka egyik legfontosabb célja: a nép összegyűjtése az evangélium hallgatására, testvéri közösségre, az imádságra és az Eucharisztia ünneplésére. „Testvéri közösségben” élni (koinonia) annyit jelent, hogy mindnyájan „egy szív, egy lélek” legyenek (ApCsel 4,32), és így minden vonatkozásban közösséget alkossanak emberiekben, lelkiekben és anyagiakban. A valóban keresztény közösség azon fáradozik, hogy anyagi javaikat is megosszák egymással, hogy senki szükségét ne szenvedjen és mindenki „szükséglete szerint” részesüljön ezekből a javakból (ApCsel 2,45; 4,35; 11,27-30). Az első közösségek, amelyekben „örömmel és tiszta szívvel” (ApCsel 2,46) vettek részt, nyitottak voltak és missziós lendülettel rendelkeztek: „az egész nép becsülte őket” (ApCsel 2,47). A missziós tevékenység elsősorban: tanúságtétel és kisugárzás.^[34]

27. Az *Apostolok Cselekedetei* érzékelteti, hogy a misszionálás, amely először Izrael, később a pogányok felé irányult, fokozatosan bontakozott ki.

Legelőször a tizenkettő közössége, amely Péter vezetésével mintegy egy testet alkot, hirdeti az Evangélium örömhírét. Azután a hívek közössége az, amely életmódjával és tevékenységével az Úrról tesz tanúságot és téríti a pogányokat (vö. ApCsel 2,46-47). Végezetül vannak különleges küldöttek, akiket az Evangélium hirdetésére rendeltek. Így küldte tagjait missziós munkára az antiochiai egyház: böjtölés, imádság és az Eucharisztia ünneplése után a Szentlélek arra indította őket, hogy Pált és Barnabást válasszák ki és küldjék (vö. ApCsel 13,1-4). A missziót kezdetben a közösség gondjának és feladatának tekintették, mely a helyi egyházat terheli, neki kell gondoskodnia „misszionáriusokról”, hogy továbbterjeszkedjék. A küldöttek mellett mások spontán módon tanúskodtak arról az újdonságról, amely megváltoztatta életüket, majd az így született közösségeket az apostoli Egyházhhoz kapcsolták.

Az *Apostolok Cselekedetei* azt mutatja, hogy a pogány missziók megindulása az Egyházban – noha léteztek állandó misszionáriusok, akik sajátos hivatásként végezték ezt a munkát – valójában a keresztény élet magától értetődő gyümölcse volt, minden egyes hívő gondját képezte, az élet tanúságtétele révén, és amikor erre mód nyílott, az Örömhír hirdetésével.

A Lélek mindenhol jelen van és hatékony

28. A Lélek különös módon megmutatkozik az Egyházban, és annak tagjaiban, jelenléte és működése mégis egyetemes, nem korlátozza sem tér, sem idő.[35] A II. Vatikáni Zsinat szerint a Lélek az „Ige magjaként” minden ember szívében működik a vallásos indíttatásokban, az igazságra, a jóra irányuló, az Isten felé törő emberi erőfeszítésekben.[36]

A Lélek ad az embernek „világosságot és erőt, hogy válaszolni tudjon legfőbb elhivatottságára”, „a Lélek adományaként az ember eljut az isteni üdvösségterv titkának szemlélésére és hitben történő befogadására”, következőleg „tartanunk kell, hogy a Szentlélek mindenkinek felkínálja a lehetőséget, hogy csatlakozzék húsvét titkához, olyan módon, melyet csak Isten ismer”.[37] Azt is tudja az Egyház, hogy Isten Lelke szüntelenül serkenti az embert, aki ezért sohasem válik teljesen közömbössé a vallási problémákkal szemben, mindig is tudni akarja, legalább homályosan, hogy mi az értelme életének, tevékenységének és halálának”.[38] Tehát a Lélek az ember vallási és egzisztenciális keresésének az elindítója, ami nem csupán véletlenszerű, hanem magából az ember struktúrájából ered, abból, ami ő maga.[39]

A Lélek jelenléte és tevékenysége nemcsak az egyes embert érinti, hanem a társadalmat és a történelmet is, a népeket, a kultúrákat, a vallásokat. A Lélektől, mintegy forrásból támadnak a vándorló emberiség nemes elgondolásai és kezdeményezései: „Csodálatos előrelátással készíti az idők útját és újítja meg a föld színét”.[40] A feltámadt Krisztus „működik az emberek szívében, a Lélek erejében, amennyiben nem csupán felkelti a jövő élet vágyát, hanem ezzel sugallja, tisztítja, támogatja a nemes gondolatokat, amelyek által az emberi család emberibbé formálja saját életét, és iparkodik az egész világot ennek a célnak alárendelni”.[41] Ugyanaz a Lélek hinti „az Ige magját”, amely a rítusokban és kultúrákban van jelen, és kiérleli azt Krisztusban.[42]

29. Így vezet minket a Szentlélek, aki „ott fú, ahol akar” (Jn 3,8), „aki már működött a világban, mielőtt Krisztus megdicsőült”;[43] aki „betölti a mindenséget, és tud minden szóról” (Bölcs 1,7); a szélesebb távlatok felé, hogy így minden időben és minden helyen ható működését szemlélhessük.[44] Magam is gyakran megismételtem ezt a felhívást, amely engem a különböző népekkel való találkozáskor vezetett. Az Egyház magatartása más vallásokkal kapcsolatban két megfontolásból fakad: „az egyik az ember válaszkérésére élete legsúlyosabb kérdéseire, a másik a Szentlélek működése az emberek lelkében”.[45] Assisiben, a különböző vallásúak találkozásán félreérthetetlenül meg akartam erősíteni azt a meggyőződésemet, hogy „minden hiteles imádságot a Szentlélek ébreszt, aki titokzatos módon jelen van minden ember szívében”.[46]

Ez ugyanaz a Lélek, aki a megtestesülésekor, Jézus életében, halálában és feltámadásában

működött, és aki az Egyházban fejt ki hatását. Ő nem verseng Krisztussal, nem áthidalója annak a távolságnak, amit Krisztus és az Ige között olykor feltételeztek. Minden, amit a Lélek az emberek szívében, a népek történetében, a kultúrákban és vallásokban cselekszik, előkészítése az evangélium befogadásának,[47] lehetetlen, hogy ne legyen szoros kapcsolatban Krisztussal, a Lélek erejében testté lett Igével, hogy „mint tökéletes ember, mindenkit üdvözítsen és a mindenséget összefoglalja”. [48]

A Lélek egyetemes működését sohasem szabad elválasztani attól a sajátos cselekvésétől, amelyet Krisztus testében, az Egyházban fejt ki. Mert mindig a Lélek tevékenykedik, akár az Egyházat élteni és Krisztus hirdetésére indítja, akár vet és ajándékait elhinti az összes emberekben és népekben, hogy az Egyház a dialógus révén felfedezze, előmozdítsa és befogadja ezeket az értékeket. A Lélek minden jelenlétét és indítását figyelemmel és hálával kell fogadnunk, de annak megkülönböztetése az Egyházra tartozik, amelyet Krisztus azért ajándékozott meg Lelkével, hogy az elvezesse minden igazságra (vö. Jn 16,13).

A missziós munka éppen hogy megkezdődött

30. Korunkban, mivel az emberiség *állandó tevékenységben és szorgos kutatásban él, új lendületet kell adni az Egyház missziós munkájának.* A misszió kilátásai és lehetőségei kiszélesedtek. Nekünk keresztényeknek fel kell élesztenünk az apostoli lelkületet, amely a Lélekbe vetett bizalmon nyugszik. *Ő a misszionálás elsődleges indítója!*

Az emberiség történetében gyakoriak a korfordulók, amelyek dinamikus misszióra hangolnak, és amelyekre az Egyház a Lélektől indítva és vezetve mindig nagylelkűen és a távolba tekintve válaszolt. A termés sosem maradt el. Röviddel ezelőtt ünnepeltük Oroszország és a szláv népek megtérésének ezredik évfordulóját. Most készülünk Amerika evangelizálásának ötszázadik esztendejére. Az utóbbi időkben ünnepeltük a misszionálás megkezdésének századik évfordulóját több ázsiai, afrikai és óceániai országban. Ma az Egyháznak sok kihívással kell szembenéznie, új határok felé kell haladnia, legyen ez a népek első missziója, avagy azoknak a népeknek újraevangelizálása, amelyek már megkapták Krisztus tanítását. Ma minden kereszténytől, minden helyi egyháztól és a világegyháztól kívánatos az a lelkület, amely a letűnt idők misszionáriusait indította, hogy meg tudják érteni ugyanannak a Léleknek szavát.

IV. fejezet

A NÉPEK MISSZIONÁLÁSÁNAK MÉRHETETLEN A TERÜLETE

31. Az Úr Jézus apostolait minden emberhez, minden néphez és a világ minden tájára küldte. Az apostolokkal az Egyház egyetemes küldetést kapott, amely nem ismer határokat, amely az üdvösség teljességét tartalmazza, annak az életnek a teljességét, amelyet Krisztus eljövetele hozott (vö. Jn 10,10): az Egyház „arra kapott küldetést, hogy feltárja és kiárássa a szeretetet minden emberre és minden népre”. [49]

Ez egy és ugyanaz a misszió, azonos az eredete és a célja, de különbözők a feladatok és a tevékenységi körök. Elsősorban ez az a missziós tevékenység, amelyet a zsinat dekrétuma szerint „küldetés a népekhez” (missio ad gentes) kifejezéssel jelölünk: az Egyház elsődleges tevékenységéről van szó, amely lényeges és sohasem ér véget, „mert az Egyház *nem mondhat le az örök feladról, vagyis arról, hogy az evangéliumot mindazokhoz – férfiak és nők millióihoz – eljuttassa*, akik még nem ismerték meg Krisztust, az emberek Megváltóját. Ez a szó szoros értelmében vett missziós feladat, amelyet Jézus az Egyházra bízott, és minden nap újra meg újra rábíz.”^[50]

Összetett és mozgásban levő vallási kép

32. Vallási szempontból ma igen változatos és gyorsan változó helyzetben vagyunk: a népek mozgásban vannak; azelőtt világosan meghatározható szociális és vallási kérdések most nagyon összetetté válnak. Gondoljunk olyan jelenségekre, mint a városiasodás, a tömegek vándorlása, a menekültek sokasága, elkereszténytelenedés az ősi keresztény hagyományokkal rendelkező országokban, az evangéliumnak és értékeinek növekvő befolyása olyan országokban, amelyekben a többség nem keresztény, a messianizmus és a vallásos szekták elburjánzása. A szociális és vallási helyzet átforgatólódása megnehezíti bizonyos egyházi megkülönböztetések és kategóriák kezelését, amelyekhez már hozzászoktunk. Már a zsinat előtt mondták egyes keresztény országokról és fővárosokról, hogy missziós területekké váltak. A helyzet az azt követő években bizonyosan nem javult.

Másrészt a missziós munka a világ minden részén gazdag gyümölcsöt termett. Ezért akadnak mélyen begyökerezett és erős egyházak, amelyek jól el tudják látni saját szükségleteiket, s ugyanakkor még személyeket is küldenek más vidékekre és egyházakba az Evangélium hirdetésére. Ezzel szemben a métely sújtotta ősi keresztény világot újra kell evangelizálni. Ezzel kapcsolatban nem kevesen kérdik, vajon beszélhetünk-e *sajátos missziós tevékenységről* vagy annak elkülönített területeiről, vagy el kell fogadnunk, hogy csak egyfajta *egységes missziós állapot van*, következésképpen egységes és mindenhol azonos a küldetés.

Az összetett és változó valóság értelmezésének problémája a missziós küldetéssel kapcsolatosan kitűnik „a misszió szavának jelentéséből”; például bizonytalanság van a „missziók” és a „missziózás” kifejezések használatát illetően, ezek elavultak és történelmileg negatív hangzásúak. Inkább használjuk egyes számban a „missziót” mint főnevet, és jelzőként a „missziós” melléknevet.

Ez a nehézség olyan változásra utal, amely hasznos is lehet. A misszió szó felelevenítése, a többes számú missziók helyett, termékenyítően hat a missziós munkára, a missziológiát az egyháztan részévé teszi, és mindkettőt a szentháromsági üdvrendbe illeszti. Így a missziós tevékenység nem szorul az Egyház feladatainak peremére, hanem életének középpontjába kerül, mint Isten egész népének alapvető kötelessége. De ügyelnünk kell arra, nehogy a különböző helyzeteket egy kalap alá vegyük, és háttérbe szorítsuk vagy teljesen elfelejtsük a pogányok

misszionálását. Az, hogy az egész Egyházmissziós egyház, nem zárja ki, hogy létezzék egy sajátos misszió, amely a pogányoknak szól. Ugyanígy, az a megállapítás, hogy minden katolikus egyúttal misszionárius is, nem zárja ki azt, hogy van egy speciális hivatás, amely életcélként jelöli meg a pogányok megtérítését.

A pogányokhoz szóló küldetés nem veszít érvényéből

33. Az Egyház egyetlen missziós küldetése megvalósításában mutatkozó különbségek nem magából a küldetésből erednek, hanem a különböző körülményekből, amelyekben kibontakozik.^[51]

Ha a mai világot az evangelizáció szempontjából vizsgáljuk, *három szituációt* különböztethetünk meg.

Az Egyház missziós tevékenysége elsősorban azokra a népekre, népcsoportokra, szociális–kulturális összefüggésekre irányul, amelyekben Krisztus és az Ő Evangéliuma ismeretlen, vagy ahol hiányoznak a beérett keresztény közösségek, amelyek képesek arra, hogy az adott körülmények között megéljék és más embercsoportoknak is hirdessék hitüket. Ez a tulajdonképpeni népeknek szóló misszió (missio ad gentes).^[52]

Vannak azután olyan keresztény közösségek, amelyek megfelelő, szilárd egyházi szervezettel rendelkeznek, buzgók a hitben és a hit megélésében, az evangélium melletti tanúságtételükkel hatással vannak környezetükre, és érzik a világmiszió iránti felelősségüket. Ezekben bontakozik ki az Egyház lelkipásztori tevékenysége.

Végül létezik egy közbülső helyzet is, elsősorban az ősi keresztény országokban, olykor még a fiatalabb egyházakban is, ahol a megkereszteltek egész csoportja elvesztette az eleven hit erejét, vagy már nem is vallja magát az Egyház tagjának, mert életükben eltávolodtak Krisztustól és az Evangéliumtól. Ebben az esetben „új evangelizációra” vagy „ismételt evangelizációra” van szükség.^[53]

34. A „missio ad gentes” sajátos missziós tevékenység, azon népek és olyan csoportok felé irányul, amelyek még „nem hisznek Krisztusban”; „akik még távol vannak Krisztustól”; amelyekben az Egyház „még nem vert gyökeret”; és amelyek kultúráját az evangélium még nem hatotta át.^[54] Ez különbözik más egyházi tevékenységtől, mert olyan csoportokhoz és olyan területek felé fordul, amelyek esetleg azért nem keresztények, mert az evangélium hirdetése és az Egyház egyáltalán nincs vagy elégtelenül van jelen. A missziós munkát Krisztusnak és evangéliumának hirdetése, a helyi egyház felépítése és Isten országa értékeinek elterjesztése jellemzi. A népeknek szóló misszió az adja meg a különlegességét, hogy a „nem keresztények” felé irányul. Ügyelni kell arra, hogy „ez a jellegzetes missziós szolgálat, amellyel Jézus megbízta és naponta megbízta az Egyházat”,^[55] ne váljék jelentéktelen üggyé az Isten egész népének egyetemességében, nehogy ennek következtében elhanyagolják vagy megfélemedkezzenek róla.

Másrészt a hívek lelki gondozása, *az új evangelizáció és a kimondott missziós tevékenység közötti határokat* nem lehet egyértelműen megvonni, meggondolatlanság közénk korlátot vagy éles megkülönböztetést tenni. De nem szabad ellankadni az evangélium hirdetésében és új egyházak alapításában azon népek és csoportok körében, ahol ez még hiányzik, hiszen ez az Egyház feladata, amely minden néphez küldetett egészen a föld végső határáig. Az ilyen missziós tevékenység nélkül az Egyház elvesztené létének alapvető értelmét és egész célját.

Meg kell jegyezni azt is, hogy az Egyház sokféle üdvözítő tevékenysége között valódi és növekvő kölcsönös kapcsolat áll fenn. Mindegyik befolyást gyakorol a másikra, feltételezik és segítik egymást. A missziós lendület kölcsönhatást vált ki az egyházak között, és a külső világ felé irányítja őket mindegyik fél számára gyümölcsöző eredménnyel. A régi hagyományokkal rendelkező egyházak például az új evangelizációban csak úgy boldogulhatnak, ha megértik, hogy nem lehetnek más országok vagy kontinensek misszionáriusai, ha nem foglalkoznak saját otthonuk nem keresztényeinek gondjaival: *a befelé irányuló missziós készség jele és ösztönzője a külsőnek*, és fordítva.

Minden néphez – a nehézség ellenére is

35. A népeknek szóló misszió mérhetetlen teherrel jár, ami nem csökken. Ellenkezőleg, akár a pogány népesség számának rohamos emelkedését, akár a szociokulturális igények megnövekedését, a kapcsolatrendszer és körülmények megváltozását tekintjük, nyilvánvaló, hogy a gondok egyre szélesebb körben jelentkeznek. Krisztus hirdetése minden népek – hatalmas és az Egyház emberi erőihez mérten tarthatatlanul nagy feladatnak tűnik.

A *nehézségek* legyőzhetetlennek tűnhetnének és elbátortalaníthatnának, ha csupán emberi tevékenységről volna szó. Egyes országokba tilos a misszionáriusoknak belépniük, más országokban nemcsak a missziós munka tilos, hanem a megtérés és a keresztény kultusz is. Másutt kulturális akadályok vannak, az Evangélium hirdetése visszhangtalan és érthetetlen, és a megtérés a saját nép és kultúra elárulását jelenti.

36. Isten népében *belső akadályok* is előfordulnak, amelyek még fájdalmasabbak. Már elődöm, VI. Pál pápa rámutatott mindenekelőtt a buzgóság hiányára, amely azért is súlyos, mert belülről fakad, és elernyedés, csalódottság, kényelemszeretet, érdektelenség és főként az öröm és a remény hiánya táplálja.[56] Nagy akadályt jelentenek a missziós feladat számára a korábbi és most is jelenlévő szakadások a keresztények között,[57] az elkereszténytelenedés a keresztény államokban, az apostoli hivatások csökkenése, azoknak a hívőknek és közösségeknek a botránkoztató magatartása, akik életükben nem a krisztusi példát követik. De a missziós lendület megtorpanásának egyik legfőbb oka az az elterjedt felfogás – s ezt gyakran hibás teológiai nézetekbe öltöztetve, a vallási relativizmus elemeivel átítva nagyon sok keresztény is osztja –, amely azt vallja, hogy „egyik vallás annyit ér, mint a másik”. Ehhez hozzáfűzhetjük – amint ugyanaz a pápa megerősíti –, hogy néhányan a „missziót elutasítják. A legveszélyesebbek azok, akik a zsinatnak egyik vagy másik tanításában erre támaszt vélnek találni.”[58]

Erre vonatkozóan biztatom a teológusokat és a keresztény sajtó szakembereit, hogy szolgálatukkal, írásaik terjesztésével szolgálják jobban a missziókat, hogy küldetésük legmélyebb értelmének felismerésével találják meg a módját „sentiendi cum Ecclesia” (az Egyházzal való együttérzésnek). Nem kell mindig a belső és külső nehézségek láttán előre félni vagy elcsüggedni.

Ami a legfontosabb – ebben és a keresztény életben mindenhol –, az a remény, amely a hitből fakad, abból a meggyőződésből, hogy nem mi vagyunk a missziók főszereplői, hanem Jézus Krisztus és a Szentlélek. Mi csak munkatársak vagyunk, és ha mindent megteszünk, ami módunkban áll, azt kell mondanunk: „Mi haszontalan szolgálak vagyunk, csak a kötelességünket teljesítettük” (Lk 17,10)

A népek missziójának területei

37. A népeknek szóló misszió nem ismer határokat Krisztus világot átfogó parancsa értelmében. Mégis kijelölhetünk olyan területeket, amelyekben ez kibontakozhat úgy, hogy valós képet alkothatunk róluk.

a) Meghatározott területek. A missziós tevékenység hagyományosan bizonyos területekhez köthető. A II. Vatikáni Zsinat a területi elv alapján elismerte a pogányok misszionálását, ami ma is fontos, hiszen meghatározza a felelősséget, az illetékességet, és a tevékenység földrajzi határait. Igaz, hogy a világraszóló küldetésnek világraszóló perspektívája kell hogy legyen: az Egyház nem fogadhat el valójában semmiféle határokat és politikai korlátokat, amelyek a missziós jelenlétet behatárolnák. De az is igaz, hogy a pogányok megtérítése, ami más, mint a hívők lelki gondozása és az újraevangelizálás, világosan meghatározott területekre és embercsoportokra vonatkozik.^[59]

Ne tévesszen meg minket a fiatal egyházak erős gyarapodása az utóbbi időkben. Az ezekre az egyházakra bízott területeken, különösen Ázsiában, de Afrikában, Latin-Amerikában és Óceániában is, léteznek kiterjedt nem evangelizált zónák. Egész népek és nagy jelentőségű kultúrák léteznek – számos nemzet életében meghatározó a szerepük –, amelyek még nem fogadták be az evangéliumot, sem a helyi egyházat.^[60] Még keresztény hagyományú országokban is akadnak vidékek, embercsoportok és nem evangelizált területek, amelyek sajátos misszióra szólnak. Ezekben az országokban nem csupán új evangelizációról, hanem egyes esetekben elsődleges evangelizációról van szó.^[61]

A körülmények és feltételek sem azonos természetűek. Még ha el is fogadjuk, hogy az Egyház missziós küldetéséről szóló kijelentés csak abban az esetben hiteles, ha párosul az újraevangelizálás őszinte akarásával az ősi keresztény országokban, mégsem vehető egy kalap alá egy olyan nép helyzete, amely Krisztust sohasem ismerte, azzal a másik népével, amely megismerte, elfogadta, majd elvetette – és mindezt egy olyan kultúrában, amely nagyrészt evangéliumi elvek és értékek között él továbbra is. E kettőnek a helyzete, ami a hitet illeti, lényegesen különböző.

A földrajzi meggondolás, noha nem pontosan meghatározott és csak ideiglenes, máig is jelzi

azokat a területeket, amelyek felé a munkának irányulnia kell. Vannak országok, földrajzi és kulturális területek, ahol nincsenek bennszülött keresztény közösségek, másutt ezek a közösségek olyan kicsinyek, hogy a kereszténység jelenlétének nem számottevő jelzései; vagy hiányzik belőlük a hajtóerő, hogy környezetükben az Evangélium hirdetői legyenek, vagy olyan kisebbséghez tartoznak, amely be sem épült a nemzeti kultúrába. Főleg az ázsiai kontinensen, amelyre a misszióknak a fő súlyt kellene helyezni, alkotnak a keresztények elenyésző kisebbséget, habár ott olykor jelentős és példaszerű megtérési mozgalmak jelzik a keresztény jelenlétet.

b) Új emberi közösségek és új társadalmi jelenségek. A gyors és mélyreható átalakulások, amelyek ma a világot jellemzik, különösen a déli féltekén, nagy befolyást gyakorolnak a misszió arculatára. Ott, ahol korábban emberi és társadalmi stabilitás uralkodott, ma minden mozgásba lendült. Gondoljunk például a városok felé áramlásra és a városok nagyfokú növekedésére, különösen ott, ahol a demográfiai nyomás a legerősebb. Ma már sok országban a lakosságnak több mint a fele nagyvárosokban él, ahol az emberek gondjai többnyire megnövekednek, pontosan a névtelenség miatt, amelybe a tömegek elmerültek.

A legutóbbi időkhöz a missziós tevékenység főként az elhagyott területeken folyt, távol a civilizált központoktól és területektől, amelyek a kommunikációs nehézségek, a nyelv és a klíma miatt megközelíthetetlenek voltak. Mostanra a népek evangelizációjának képe láthatóan változott. Az előnyben részesített helyek a nagyvárosok lettek, amelyekben új szokások és életstílus, a kultúra és a kommunikáció új formái keletkeztek, amelyek befolyásolják a lakosságot. Valóban „az utolsó kiválasztása” kötelez azoknak az embercsoportoknak a felkarolására, akik legjobban elszigetelődtek és a peremre szorultak; de az is igaz, hogy nem evangelizálhatók egyes személyek vagy kisebb csoportok annak az új helyzetnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyben – úgyszólván – egy új emberiség születik és egy új fejlődési modell van kialakulóban.

Ha a jövőről beszélünk, nem feledkezhetünk meg az ifjúságról, amely számos országban a lakosság felét adja. Hogyan érheti el Krisztus üzenete a nem keresztény fiatalságot, amely egész kontinensek jövőjét képezi? A meglévő szokványos lelkipásztori eszközök nyilvánvalóan elégtelenek. Ifjúsági szervezetekre, intézményekre, egyesületekre és körökre, kulturális és szociális kezdeményezésre van szükség. Ez az a terület, amelyen a modern egyházi mozgalmak széles körben fejlődhetnek.

Korunk nagy változásához tartoznak a be- és kivándorlók, akik által új helyzet adódik. Többnyire sok nem keresztény érkezik ősi keresztény hagyományokkal bíró országokba, ami alkalmat ad új kapcsolatokra és kulturális cserére; ez az Egyházat arra készíti, hogy segítségükre legyen a beilleszkedésben, a párbeszédben, nyújtson menedéket és olykor anyagi támogatást. A bevándorlók között sajátos helyet kapnak a menekültek, akik megkülönböztetett figyelemre érdemesek. Sok milliónyian vannak az egész világon, és számuk egyre nő. Elmenekültek a politikai elnyomás elől, az embertelen nyomorból, éhínségből és a katasztrofális szárazság elől. Az Egyháznak be kell fogadnia őket apostoli gondoskodásába.

Végül meg kell emlékeznünk a néha már elviselhetetlen szegénységről, amely sok országban jelentkezik és sokakat elvándorlásra késztet. Ez az embertelen helyzet kihívás a Krisztusban hívő közösségek számára. Krisztus hírnökének és Isten országa hírnökének ezek számára a megváltás emberi eszközévé kell válnia.

c) Kultúrterületek vagy modern Areopagusok. Miután Pál sok helyütt prédikált már, Athénba érkezett és az Areopagusra ment; ott hirdette az evangéliumot annak a környezetnek sajátos nyelvén, ami számukra érthető volt (vö ApCsel 17,22-31). Az Areopagus volt akkoriban Athén művelt polgárainak kultúrközpontja. Ma jelképe lehetne azoknak az új helyeknek, ahol az Evangéliumot hirdetni kell.

Korunk első Areopagusa a tömegkommunikáció, amely elősegíti az emberi nem egységesülését, és – ahogy mondani szokás – „közös házba” terelését. A tömegkommunikáció akkora jelentőségre tett szert, hogy sokan a tájékozódás és képzés legfőbb eszközének tekintik, amely normát és viselkedésmintát nyújt az egyén, a család és a közösség számára. Az új nemzedék már a tömegkommunikáció behálózta világban él. Ezt az Areopagust valahogyan elhanyagoltuk. Általában más eszközöket előnyösebbnek tartunk az Evangélium hirdetésére és a képzésre, miközben a médiát egyeseknek és kisebb csoportoknak engedjük át, és pasztorális terveinkben csupán alárendelt szerephez jutottak. A média bevonásának nemcsak az a célja, hogy megsokszorozzák az Evangélium üzenetét. Sokkal jelentősebb dologról van szó, mivel a modern kultúra evangelizációja jórészt rajtuk múlik. Nem elegendő tehát csupán a keresztény üzenet és az Egyház tanításának terjesztésére felhasználni őket, hanem magának ennek az üzenetnek kell beépülnie a modern hírközlés által az „új kultúrába”. Az „új kultúra” bonyolultsága, nem annyira a tényekből ered, hanem abból, hogy az új nyelvezet, új technika, új lélektani tényezők új közlési módon jelenik meg. Elődöm, VI. Pál mondotta, hogy „az Evangélium és a kultúra közötti törés kétségtelenül korunk drámája”.^[62] Mi úgy véljük, a mai kommunikáció ezt teljesen ezt igazolja.

Az Egyház missziós tevékenységének a modern világban nagyon sok más Areopagusra is irányulnia kell. Itt van például a béke ügye, a népek fejlődésének és felszabadításának kérdése, a személyi és kollektív jogok, mindenekelőtt a kisebbségi jogok, a nők és gyermekek védelme. A teremtett világ védelme is olyan ügy, amelyet az Evangélium fényében kell kezelnünk.

Van továbbá egy ezeken túli, széles körű Areopág: a kultúra, a tudományos kutatás és a nemzetközi kapcsolatok, amelyek párbeszédre serkentenek és az életnek új távlatokat nyitnak. Ezekre a modern törekvésekre figyelni kell, és kapcsolódni kell hozzájuk. Az emberek tengerészeknek érzik magukat, akik az élet viharos tengerén rákényszerülnek az egyre nagyobb egységre és szolidaritásra. Létkérdések csak valamennyiük együttműködésével, átgondolva, megvitatta és a közös tapasztalatok alapján oldhatók meg.

Erre utal, hogy a nemzetközi szervezeteknek és összejöveteleknek egyre nagyobb a szerepe az emberi élet különböző részterületein a kultúrában és a politikában, a gazdasági életben és a kutatásban. A keresztények, akik ebben a nemzetközi térben élnek, ne feledjék, hogy tanúságot

kell tenniük az Evangéliumról.

38. Korunknak van valami drámai és igézetes jellege. Miközben az emberek részben anyagi javak után loholnak és egyre jobban a fogyasztói szemlélet, a gyakorlati materializmus rabjai lesznek, ezzel párhuzamosan jelentkezik az élet értelmének keresése, a belső élet vágya, a közösségalkotás és az imádság igénye. Nem csupán a vallással átítatott kultúrákban, hanem az elvilágiasodott, erkölccsel fertőzött társadalmakban is keresik a lelki életet, mint az elembertelenedés ellenszerét. Ez a „valláshoz való visszatérés” ugyan kétértelmű, de mégis tartalmaz kihívást. Az Egyház felbecsülhetetlen értékkel rendelkezik, amit felkínálhat az emberiségnek, és ez Krisztus, aki önmagát „útnak, igazságnak és életnek” mondotta (Jn 14,16). A keresztény út elvezet az Istennel való találkozáshoz, az imádsághoz, az aszkézishez, az élet értelmének felismeréséhez. Ezt is hirdethetjük az Areopaguson.

Hűség Krisztushoz és az ember szabadságának előmozdítása

39. Mindennemű missziós tevékenység az ember szabadságának előmozdítását célozza, amikor meghirdeti neki Jézus Krisztust. Az Egyháznak hűségesnek kell lennie Krisztushoz, akinek teste, és akinek küldetését folytatja. Ezért „az Egyháznak is ugyanazon az úton kell járnia, amelyen Krisztus járt: a szegénység, az engedelmesség, a szolgálat és az önfeláldozás útján egészen a halálig, amelyből feltámadásával győzelmesen került ki”.^[63] Az Egyháznak tehát erejét megfeszítve mindent meg kell tennie, hogy teljesítse küldetését a világban, és hogy elérhessen minden népet. Sőt ez egyenesen joga, amellyel Isten ruházta fel, hogy megvalósítsa az ő tervét. A vallásszabadság – olykor korlátozva vagy kikényszerítve is – előfeltétele és záloga minden szabadságnak, amely az emberek és népek számára a közjót biztosítja. Azt kívánjuk, hogy minden embernek biztosítsák az igazi vallásszabadságot, bárhol is éljen a földön. Az Egyház ezért a célért küzd a különböző országokban, főként ott, ahol a katolikus többség révén nagyobb a befolyása. De ez mégsem a vallási többség vagy kisebbség problémája, hanem mindenkinek és minden egyes személynek elidegeníthetetlen joga.

Egyébként, amikor az Egyház az ember felé fordul, mindenben tiszteletben tartja a szabadságát.^[64] A misszió nem korlátozza a szabadságot, hanem inkább elősegíti. Az Egyház javasol, de *nem kényszerít*. Tiszteli az embert és a kultúrát, megáll a lelkiismeret szentsége előtt. Azoknak, akik különböző mondvacsinált okokra hivatkozva ellenállnak az Egyház missziós tevékenységének, azt mondjuk: „*Nyissatok ajtót Krisztusnak*”

Felszólítunk minden helyi egyházat, újakat és régieket! A világ egyre jobban előrehalad, egészen odáig, hogy egységbe kovácsolódjék. Az Evangélium szellemének minden kulturális és nacionalista akadályt le kell küzdenie, és minden elzárkózást fel kell számolnia. Már XV. Benedek pápa figyelmeztette korának misszionáriusait: „Minden tekintélyüket el fogják veszíteni, ha földi hazájukra több gondot fordítanak, mint az égire”.^[65]

Ez a követelmény most minden részegyházra vonatkozik: nyíljatok meg a misszionáriusoknak,

„mert minden helyi egyház, amely tudatosan el akar szakadni a világegyháztól, eltávolodik Isten tervétől, és egyházi jellegében elszegényedik”.^[66]

Figyelni délre és keletre

40. A missziós munka ma is súlyos követelményeket támaszt az Egyházban. Miközben a megváltás művének kétezredik évfordulójához közeledünk, egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy azok a népek, amelyekhez még az első híradás sem jutott el Krisztusról, az emberiség többségét alkotják. Az újabb kor missziós tevékenységének mérlege pozitív: az Egyház minden földrészen gyökeret vert. Sőt, a hívek és a helyi egyházak többsége már nem az öreg Európában található, hanem azokon a kontinenseken, amelyeket a misszionáriusok ezekben a századokban nyitottak meg a hit számára.

De tényként kell elfogadnunk, hogy „a föld végső határai”, ameddig az Evangéliumot hirdetni kell, egyre távolabbra kerülnek. Tertullianus állítása, amely szerint „az Evangéliumot az egész világon minden népnek hirdetik”,^[67] nagyon eltávolodott a konkrét megvalósulásától. A pogányoknak szóló misszió még mindig a kezdeténél tart. Új népek tűnnek fel, nekik is joguk van az üdvösség jó hírének befogadásához. A népesség növekedése délen és keleten, a nem keresztény országokban, állandóan gyarapítja azoknak számát, akiknek nincs tudomása Krisztus megváltásáról.

A missziós figyelemnek ki kell terjednie azokra a vidékekre és azokra a kultúrákra, amelyek az Evangélium befolyásán kívül esnek. Minden krisztushívőnek hite szükségszerű részeként magáévá kell tennie az apostoli törekvést, hogy a hit örömét és fényét másokkal is megossza. Ez a törekvés – nevezzük akár az Úr megismertetése utáni váagnak, éhínségnek vagy szomjúságnak – akkor támad föl, amikor tekintetét a mérhetetlen nem keresztény világra veti.

V. fejezet

A MISSZIÓ ÚTJAI

41. A missziós tevékenység nem más és nem is kevesebb, mint Isten elhatározásainak kinyilvánítása – epifániája – és megvalósulása a világban és annak történelmében; Isten a missziók révén, a történelem keretei között viszi beteljesülésig az üdvösség történetét”.^[68] Milyen utakon akarja az Egyház ezt az eredményt elérni?

A misszió egyetlen, de összetett valóság, amely különböző formákban valósul meg, melyek közül egyesek az Egyház és a világ jelenlegi helyzetében különös jelentőségűek.

Az evangelizáció első formája, a tanúságtétel

42. Korunk embere inkább hisz a tanúknak, mint a tanítóknak,^[69] inkább a tapasztalatnak, mint a tanoknak; jobban az életnek és a tetteknek, mint az elméleteknek. A keresztény élet tanúsága a

misszionálás első és pótolhatatlan formája. Krisztus, akinek küldetését mi folytatjuk, az elsődleges tanú (Jel 1,5;3,14) és a keresztény tanúságtétel ősmintája. A Szentlélek végigkíséri az Egyházat az úton, részt vesz abban a tanúságtételben, amelyet Krisztusról ad (vö. Jn 15,26-27).

A tanúságtétel első formája *a misszionáriusnak, a keresztény családnak és a templomi közösségnek az élete*, amely új magatartásmintát közvetít. A misszionárius, aki egyszerűen Krisztus példája szerint él, még ha korlátokkal és emberi hibákkal megtűzdelve is, jele Istennek és a természetfölötti valóságnak. Az Egyházban mindenkinek ezt kell tennie, aki az isteni Mestert követni akarja;^[70] azt a tanúbizonyosságot kell nyújtania, amely sok esetben az egyedüli lehetőség arra, hogy misszionáriussá legyen.

A világ elsősorban azt az evangéliumi tanúságot fogadja el, amely figyelemmel fordul az emberekhez, szeretettel a szegényekhez, a kicsinyekhez és a szenvedőkhöz. Ez az önzetlen magatartás és aktivitás, amely távol áll a minden emberben mélyen gyökerező túlzott önszeretettől, előcsalogatják azokat az alapkérdéseket, amelyek Isten és az Evangélium felé irányítják az embert, arra indít, hogy bizonyos kérdésekkel forduljanak Isten és az Evangélium felé. A béke, az igazságosság, az emberi jogok, az emberi fejlődés szolgálata szintén evangéliumi tanúságtétel, ha az ember iránti figyelemmel párosul, a teljes ember haladására irányul.^[71]

43. A keresztény ember és a keresztény közösség egészen benne él népében, amelyhez tartozik, és a hazához, népéhez és nemzeti kultúrájához való hűségével is tanúskodik az Evangéliumról; mindig tanúja annak a szabadságnak, melyet Krisztus hozott. A kereszténység mindig nyitott a világot átfogó testvériség számára, mert minden ember fia vagy leánya ugyanannak az Atyának, Krisztusban pedig testvérek.

A kereszténység arra hivatott, hogy tanúságot tegyen Krisztusról, amennyiben bátran és prófétai módon harcol a politikai korrupció, a gazdasági hatalmaskodás ellen, és közben nem keresi a maga dicsőségét vagy anyagi előnyét, saját javait a szegények szolgálatára fordítja és Krisztus egyszerűségét követi. A misszionáriusoknak alázatosaknak kell lenniök, elsősorban saját személyükben. Ennek ki kell áradnia a személyi és közösségi követelményekre úgy, hogy saját erkölcsi magatartásukban változtassák meg mindazt, ami az Evangéliummal ellenkezik és Krisztus arcát eltorzítja.

Krisztusnak, az Üdvözítőnek első üzenete

44. Az igehirdetésnek a misszióban mindig elsőbbsége van. Az Egyház nem tekinthet el Krisztus kifejezett parancsától; nem szabad az emberek előtt elhallgatnia az Örömhírt, hogy Isten szereti és üdvözíti őket. „Az evangelizáció mindig magában foglalta annak egyértelmű meghirdetését – ami hatékonyságának mintegy az alapját, középpontját és csúcsát képezi –, hogy Krisztusban minden embernek fel van ajánlva az üdvösség mint Isten kegyelmének és irgalmának ingyenes ajándéka.”^[72] Erre irányul minden missziós tevékenység, amely feltárja a kezdettől fogva elrejtett titkot, melyet Krisztus leplezett le (vö. Ef 3,3-9; Kol 1,26-29) és be is vezet abba. Ez a misszió és

az Egyház életének középpontja, az egész evangelizáció fundamentuma.

Ennek meghirdetése kiemelkedő és helyettesíthetetlen fontossággal bír a sokféle missziós munkában, mivel bevezet „Isten szeretetének titkába, aki szoros személyi közösségre hív Krisztusban”,^[73] és megnyitja a megtérés útját. A hit a hirdetésből fakad, és minden egyházi közösség indulását és életét minden egyes hívőnek az üzenetre adott személyes válaszából nyeri.^[74] Ahogyan az egész üdvrend Krisztusra irányul, így az ő titkának hirdetése minden missziós munka célja.

A hithirdetés tárgya Jézus Krisztus, akit megfeszítettek, aki meghalt és feltámadt: Ő általa szabadulunk meg teljesen és ténylegesen a gonosztól, a bűntől és haláltól; Őbenne ajándékozza Isten az „új életet”, az isteni és örök életet. Ez az a „jó hír”, amely megváltoztatja az embert és az emberiség történetét, és amelynek megismerésére minden népnek joga van. Ennek a hirdetésnek azon emberek és népek életkörülményei közepette kell történnie, akik elfogadják azt. Az üdvösség és a szabadulás, amelyet Krisztus hozott, hozzátartozik az emberi élet teljességéhez, az időben és az örökkévalóságban, itt és már most kezdődően, a személyek és közösségek életének az Evangélium szellemében való alakításával. A hirdetésnek továbbá a hallgató iránti szeretetből és megbecsülésből kell fakadnia, világos és a körülményekhez alkalmazkodó nyelven kell történnie. Ebben működik a Lélek, és létesít kapcsolatot a misszionárius és hallgatója között, ami azért lehetséges, mert ő is és hallgatói is Krisztus által az Atyához kapcsolódnak.^[75]

45. Az igehirdetés, amely az egyházi közösség egésze útján történik, sohasem lehet pusztán személyes teljesítmény. A misszionárius a parancsot elfogadva van jelen és tevékenykedik, és – még ha egyedül is van – láthatatlan, de szoros kötelékkel kapcsolódik az egész Egyház evangelizáló munkájához.^[76] A hallgatók előbb vagy utóbb felismerik mögötte a közösséget, amely őt küldte és támogatja.

A hirdetést a hit serkenti, amely a misszionáriusban buzgóságot és lelkesedést kelt. Amint már említettük, az *Apostolok Cselekedetei* ezt a magatartást a „*parresia*” szóval fejezi ki, ami azt jelenti, hogy 'nyíltan és bátran beszélni'. Pál is használja ezt a fogalmat: „Bízva Istenünkben, vállalni mertük, hogy hirdetjük nektek az Isten Evangéliumát a sok nehézség ellenére is” (1Tessz 2,2). „Minden alkalommal imádkoztatok énértem is, hogy megkapjam Istentől a beszéd ajándékát, hogy amikor megszólalok, bátran hirdessem az Evangélium titkát. Ennek a bilincsekben is hírnöke vagyok, hadd hirdessem hát bátran, ahogy kötelességem.” (Ef 6,18-20). Amikor a misszionárius Krisztust hirdeti a pogányoknak, azzal a meggyőződéssel teszi, hogy nem csupán az egyesekben, hanem a népek között is, a Lélek hatására – néha öntudatlanul – ott él a várakozás, hogy megismerjék az igazságot Istenről, az emberről, a bűntől és haláltól való szabadulás útjáról.

A Krisztusban való hirdetés buzgósága abból a meggyőződésből fakad, hogy meg kell felelni ezeknek az elvárásoknak, ezért a misszionárius nem bátortalanodik el, és hitének tanúságtételétől nem áll el sem ellenséges, sem közömbös környezetben. Tudja, hogy az Atya Lelke szól általa (vö. Mt 10,17-20, Lk 12,11-12), és az apostollal együtt vallja: „Mi és a Szentlélek ennek tanúi

vagyunk” (ApCsel 5,32). Tudja, hogy nem emberi igazságot hirdet, hanem „Isten Igéjét”, amely sajátos benső és titokzatos erővel rendelkezik (vö. Róm 1,16).

Ennek legfőbb bizonyítéka az élet odaajándékozása, a halál, mint a Jézus Krisztusba vetett hit tanúságtételének elfogadása. Miként a kereszténység történetében mindig sokan voltak a „mártírok”, azaz a tanúk, ami elkerülhetetlen az Evangélium útján, a mi korunkban is sokan vannak: püspökök, papok, szerzetesek és szerzetesnők, laikusok és gyakran ismeretlen hősök, akik életüket adják hitükért. Ők a legelső hithirdetők és tanúk.

Megtérés és keresztség

46. Isten igéjének hirdetése a *keresztény megtérésre* irányul, azaz Krisztusnak és az ő Evangéliumának teljes és őszinte befogadására a hit által. A megtérés Isten ajándéka, a Szentháromság műve; a Lélek az, aki megnyitja a szívet, hogy az emberek higgyenek az Úrnak „és megvallják” Őt (vö. 1Kor 12,3); Jézus mondja arról, aki a hit által közeledik hozzá: „Senki sem jöhet hozzám, hacsak az Atya, aki engem küldött, nem vonzza őt” (Jn 6,44).

A megtérés a hitben kezdettől fogva egyetemes és radikális követelményként jelenik meg, amely Isten ajándékát korlátok és fenntartások nélkül elfogadja. Egyúttal meghatározott és lendületes folyamatosság, amely egy egész életre szól, állandó átmenet a „test szerinti életből” a „Lélek szerinti életbe” (vö. Róm 8,3-13). Következőleg Krisztus üdvözítő vezetésének és a tanítványoltnak elfogadását jelenti.

Az Egyház mindenkit hív erre a megtérésre, Keresztelő János – aki az Úr útját előkészítette, amennyiben „hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára” (Mk 1,4) – és maga Krisztus példája szerint, „aki miután Jánost börtönbe vetették, visszatért Galileába, és ott hirdette Isten Evangéliumát: Az idő betelt, közel van az Isten országa. *Tartsatok bűnbánatot* és higgyetek az Evangéliumban” (Mk 1,10.15).

A megtérésre szólító hívás, melyet a misszionáriusok a nem keresztényekhez intéznek, napjainkban vita vagy elhallgatás tárgya lett, mert „prozelitizmusnak” tekintik. Azt mondják, elegendő az embert több emberségre segíteni vagy a saját vallásának hűségesebb követésére buzdítani, avagy elegendő közösségeket életre hívni, amelyek alkalmasak az igazságosság, a szabadság, a béke és a szolidaritás szolgálatára. De közben elfelejtik, hogy minden embernek joga van Isten „jó hírének” megismerésére, amely Jézus Krisztusban vált ajándékká és nyilvánvalóvá. Az ember így tudja megvalósítani saját hivatását. E tény nagysága kitűnik Jézusnak a samaritánus asszonyhoz intézett szavaiból: „Ha te ismernéd Isten ajándékát”, és az asszonynak az általa fel nem fogott, mégis lelkes kéréséből: „Uram, adj nékem ilyen vizet, hogy ne szomjazzam többé” (Jn 4,10.15).

47. Az apostolok, a Szentlélektől indítva mindenkit felszólítottak életük megváltoztatására, megtérésre és a keresztség felvételére. A pünkösdi esemény után Péter meggyőző módon szólt a tömeghez: „Mit tegyünk hát emberek, testvérek?” „*Tartsatok bűnbánatot* – felelte Péter –, és

keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára. Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát” (ApCsel 2,37-38). És azon a napon mintegy háromezer embert keresztelt meg. Egy béna meggyógyítása után hasonlóképpen szólt Péter a tömeghez. Megismételte: „Térjete meg és tartsatok bűnbánatot, hogy bűneitek bocsánatot nyerjenek!” (ApCsel 3,19).

A Krisztushoz való megtérés szorosan összefügg a keresztséggel: ezt a kapcsolatot nemcsak az Egyház gyakorlata teremtette meg, hanem Krisztus akarata, aki azért küldte el tanítványait az összes népekhez, hogy kereszteljék meg őket (vö. Mt 28,19). Ezt a keresztség belső természete is igazolja. Felvétele azért szükséges, mert az élet teljességét közvetíti. Jézus azt mondta Nikodémusnak: „Bizony, bizony, mondom neked, ha valaki nem születik újjá vízből és Szentlélekből, nem mehet be Isten országába” (Jn 3,5). A keresztség valójában újjáteremt minket Isten gyermekeinek életére. Összekapcsol Krisztussal, és felken minket a Szentlélekben. A keresztség nem egyszerűen a megtérés pecsétje avagy azt jelző és igazoló külső jele, hanem szentség, amely ezt a Lélekben történő újjászületést jelzi és eszközli. Valódi és felbonthatatlan kapcsolattal fűz a Szentháromsághoz, és a megkereszteltet Krisztusnak és Egyházának tagjává teszi.

Minderre gondolnunk kell, mert a pogányok misszionálását illetően sokan hajlanak arra, hogy különválassák a megtérést a keresztségtől, és ez utóbbit nem is tartják szükségesnek. Igaz, hogy bizonyos vidékeken társadalmi szempontból a keresztséghez olyan nézetek kapcsolódnak, amelyek a hit valódi értelmét elhomályosítják. Ez különböző történelmi és kulturális tényezőknek tulajdonítható. Ezeket – ahol még előfordulnak – meg kell szüntetni, hogy a lelki újjászületés szentsége teljes jelentőségében felragyogjon. Erre a feladatra a helyi egyházaknak kell vállalkozniuk. Az is igaz, hogy sok ember bensőleg azonosítja magát Krisztussal és tanításával, de ezt nem kívánják szentségi kötelékkel megerősíteni, mert előítéleteik vagy a keresztények hibái miatt nem fogadják el az Egyház valódi természetét, amely a hit és a szeretet misztériumán nyugszik.^[77] Szeretném ezeket az embereket bátorítani, hogy nyíljanak meg teljesen Krisztusnak, és szeretném emlékeztetni őket arra, hogy ha Krisztus vonzását érzik, azt se feledjék, hogy Ő maga akarta, hogy az Egyház legyen az a hely, ahol vele valóban találkozhatnak. Egyidejűleg felhívom a híveket és a keresztény közösségeket, hogy új életükkel valóban tanúskodjanak Krisztus mellett.

Az bizonyos, hogy minden megtérő ember ajándék az Egyház számára, ugyanakkor súlyos felelősséget is jelent. Nem csupán azért, mert a katekumenátusban föl kell készíteni őt a keresztségre, és vallási útmutatással azután is tovább kell őt kísérenünk, hanem azért is, mert – főleg ha felnőttől van szó – új lendületet hoz: lelkes hitét és a vágyat, hogy az Egyházban megtalált Evangéliumot életre váltsa. Nagy csalódás lenne számára, ha abban a keresztény közösségben, amelybe belépett, fáradt, megújulásra képtelen életet találna. Nem beszélhetünk megtérésről, ha mi magunk nem tudunk naponta újra megtérni.

Helyi egyházak alapítása

48. A megtérés és a keresztség az embert az Egyház tagjává teszi, ahol ilyen már létezik, vagy igényli egy új közösség létrehozását azokból, akik Jézust Mesterüknek és Megváltójuknak ismerik el. Ez beletartozik Isten üdvözítő tervébe, akinek úgy tetszett, hogy „az emberek nem csupán mint egyedek kapjanak meghívást az Ő életében való részesedésre, hanem alkossanak népet, amely szétszórt gyermekeit összegyűjtve egységbe foglalja”.^[78]

A pogányok felé irányuló misszió célja: keresztény közösségek alapítása és az egyház elvezetése a teljes érettségre. Egyedül ez lehet a missziós buzgólkodás sajátos és legfőbb célja, ami csak akkor teljesül, ha sikerül megfelelően működő új helyi egyházat alapítani. Erről szól kimerítően az *Ad gentes* dekrétum, és a zsinat után ezt hangsúlyozza a teológiai fejlődés is: az Egyház misztériuma jelen van minden részegyházban, amennyiben az nem különül el, hanem kapcsolatban marad az egyetemes Egyházzal és megőrzi missziós jellegét.^[79] Itt igen fontos és hosszú időre érvényes tevékenységről van szó. Nehéz pontosan meghatározni azt az állapotot, amelyben a missziós tevékenység szűkebb értelemben véget ér és normális lelkipásztorkodásba megy át. De néhány elv tisztázása szükséges.

49. Mindenekelőtt szükséges mindenhol keresztény közösségeket létesíteni, amelyek „Isten jelenlétének jelei ebben a világban”^[80] és törekednek egyházzá fejlődni. Az egyházmegyék nagy száma ellenére adódnak nagy területek, amelyeken teljesen hiányoznak a részegyházak, vagy amelyek a terület túlságos kiterjedtsége, esetleg a lakosság túlzott sűrűsége miatt alig elérhetőek. Az egyháztörténelemben a *meghonosítás kora* még nem zárult le, sőt sok embercsoportnál még el sem kezdődött.

Az ilyen feladatért felelős az egész Egyház, de az egyes részegyházak is, Isten egész népe és a missziós erők is. Minden egyház – az is, amely újonnan megtértekből áll – természeténél fogva missziós jellegű. Az Evangéliumot elfogadta és tovább kell adnia. A hitet mindig Isten ajándékának kell tekinteni, melynek megélése a közösségben – a családban, a plébánián, az egyesületekben – történik, ami a tanúságtevő élet és szó erejében kifelé is hat. A keresztény közösségek evangelizáló törekvése – elsősorban saját környezetükben, de távolabb is – részvétel az egyetemes misszionálásban, és így a hit érettségének ragyogó bizonyítéka. Teljes belső megtérésre van szükség ahhoz, hogy valaki misszionárius legyen, ez érvényes egyes személyekre és közösségekre egyaránt. Az Úr állandóan ösztökél minket, hogy lépünk ki önmagunk zártságából, hogy megoszthassuk másokkal a kapott javakat, elsősorban a hit ajándékát. Ehhez a missziós követelményhez kell mérnünk minden egyházi szervezet, mozgalom, plébánia és apostoli mű munkáját. A keresztény közösség csupán akkor győzheti le belső megosztottságát és feszültségeit, ha misszióssá válik, így találhatja meg saját egységét és hitének hatékonyságát.

Azoknak a misszionáriusoknak, akik más egyházakból és nemzetekből indultak, szorosán együtt kell működniük a helyi erőkkel a keresztény közösség fejlődése érdekében. Az ő gondjuk – mindig a püspökök irányításának megfelelően, és együttműködve azokkal a helyi erőkkel, akiknek ez a feladata – a hit terjesztése, az Egyház építése a nem keresztény vidékeken és a nem keresztény

népek körében, nekik kell felszítani a helyi egyházakban a missziós lelkiületet, törődni azzal, hogy a lelkipásztori gondoskodás mindig párosuljon a pogányok misszionálásával. Hogy minden egyház magáévá tegye Krisztusnak, a jó Pásztornak gondoskodását, aki törődik a saját nyájával, ugyanakkor” azokra „a juhokra is gondol, amelyek nem ebből az akolból valók”. (Jn 10,16)

50. Ez a gondoskodás a meg-megújuló ökumenikus törekvések motívuma és hajtóereje lehet. Az *ökumenikus és missziós tevékenység* közötti kapcsolat szükségessé teszi két kísérő elem megfontolását. Egyrészt el kell ismernünk, hogy „a keresztények közötti szakadás az Evangélium hirdetésében a szent ügynek kárára van, hiszen minden népnek hirdetni kell az Evangéliumot, és sokak elől ez zárja le a hithez vezető utat”.^[81] Az a tény, hogy a kiengesztelődést az egymástól elszakadt keresztények hirdetik, gátolja a tanúságtétel erejét. Ezért fáradhatatlanul dolgoznunk kell a keresztények egységén, hogy ezzel a missziós munkát eredményesebbé tegyük. Ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy ezek az egységért való erőfeszítések már önmagukban a kiengesztelődés jelei, amelyre törekszünk.

Másrészt nem tekinthetünk el attól, hogy mindazok, akik Krisztusban meg vannak keresztelve, egymás között bizonyos közösséget alkotnak, noha ez még nem teljes. Erre épül a zsinat tanítása: „A katolikusok fogjanak össze különvált testvéreikkel, amiben csak lehet, együtt vallják meg Istenbe és Jézus Krisztusba vetett hitüket a pogányok előtt, csak távol legyen tőlük minden hitközömbösség, a hitigazságok elködösítése, éppúgy mint az esztelen versengés”.^[82]

A különböző egyházakhoz és egyházi közösségekhez tartozó keresztények ökumenikus igyekezete és közös tanúságtétele Jézus Krisztusról már gazdag gyümölcsöt termelt. De egyre sürgetőbb az együttműködés, és a közös tanúságtétel napjainkban, amikor keresztény és nem keresztény szekták annyi zavart keltenek. Ezeknek a szektáknak a terjedése fenyegetést jelent a katolikus Egyháznak és minden egyházi közösségnek, amellyel párbeszédet folytat. Ahol csak lehetséges – a helyi körülményeknek megfelelően – a válasznak ökumenikusnak kell lennie.

„Egyházi bázisközösségek”, az Evangélium hirdetői

51. Az egyházi bázisközösségek (más néven is ismeretesek) gyorsan növekszenek a fiatal egyházakban. Ezeket a püspökök és konferenciáik előnyben részesítik, mert olykor bevált középpontjai a keresztény képzésnek és hitterjesztésnek. Itt a keresztényeknek olyan csoportjáról van szó, akik családi körben vagy kisebb közösségben találkoznak, imádkoznak, olvassák a Szentírást, hogy elmélyítsék hitbeli tudásukat, emberi és egyházi problémákról tárgyaljanak, és így megjelölhetik a közös feladatokat. Ők az Egyház életrevalóságának jelei, a nevelés és az evangelizálás eszközei, továbbá magja lehetnek egy új közösségnek, amely a „szeretet civilizációjára” épül. Ezek tagolják és formálják a plébániai közösséget, amelyhez tartoznak. Gyökeret eresztenek városi és vidéki területen, ahol a keresztény élet és az elesettekről való gondoskodás, valamint a társadalmi változásokkal kapcsolatos kötelességek kovászai. Bennük az egyes keresztény ember közösséget talál, önmagát tevékeny elemnek tudja, és biztatást nyer,

hogy vegyen részt a közös munkában. Ilyen értelemben a bázisközösségek az evangelizálás és az első hirdetés eszközei, valamint új szolgálatok elindítói. Krisztus szeretetétől készítette nagyon sokat segíthetnek abban, hogy szakadásokat, törzsi ellentéteket, faji megkülönböztetést át tudjanak hidalni. Minden közösségnek, amely keresztény akar lenni, Krisztusra, Isten ígéjére és az imádságra kell épülnie, Krisztusban kell élnie, az Eucharisztia köré rendeződnie, abban a közösségben, melyet a szívek és lelkek egysége fémjelez, a javak megosztásában a tagok szükséglete szerint (vö. ApCsel 2,42-47). Minden közösségnek – erre figyelmeztet VI. Pál – a helyi és az egyetemes Egyházzal egységben kell élnie. Őszinte közösségben a pásztorokkal és a tanítóhivatallal; miközben arra törekszik, hogy missziós módon működjék és minden ideológiai elkülönülést és szellemi eltorzulást kerüljön.^[83] A Püspöki Szinódus így nyilatkozik erről: „Mivel az Egyházközösség, ezért az új bázisközösségek, amelyek valóban egységben élnek az Egyházzal, valódi kifejezői a közösségnek, és eszközei annak, hogy még mélyebb közösséget alkosson. Ezért az egyházi élet nagy reménységének alapját ezek adják.”^[84]

Az Evangélium beépítése a népek kultúrájába

52. A pogányok közti igehirdetésben az Egyház különböző kultúrákra talál, és ezekbe be kell kapcsolódnia. Ez a követelmény az Egyházat egész történelmének folyamán szorította, de manapság különösen fontos és sürgető.

Az Egyház beilleszkedése a népek kultúrájába nagyon időigényes folyamat. Nem csupán külső alkalmazkodásról van itt szó, mert a beépülés „az emberi kultúra valódi értékeinek belső átítását jelenti azáltal, hogy a kereszténység a maga körébe vonja azokat, valamint a kereszténység begyökereztetését a különböző kultúrákba”.^[85] Ez mélyreható és átfogó folyamat, amely magába foglalja a keresztény tanítást, de az Egyház magatartását és gyakorlatát is. De nehéz ez a folyamat azért is, mert semmiképpen sem veszélyeztetheti a keresztény hit sajátosságait és teljességét.

Ezzel a beépüléssel az Egyház elevenné teszi az Evangéliumot a különböző kultúrákban, és ezeket a népeket kultúrájukkal együtt be is kapcsolja a saját közösségébe,^[86] ezzel átadja nekik saját értékeiket, miközben átveszi az ő értékeiket és meg is újítja azokat.^[87] Így az Egyház az inkulturációval világos jelét adja annak, ami a lényege, és a misszionálás alkalmasabb eszközévé válik.

Az egyetemes Egyház a helyi egyházak tevékenysége révén változatos kifejezési formákkal és javakkal gazdagodik a keresztény élet különböző területein, mint az evangelizáció, a kultusz, a teológia és a karitás. Mélyebben ismeri meg, és megfelelőbben fejezi ki Krisztus misztériumát, miközben folytonos megújulásra kényszerül. Ezek a tárgykörök foglalkoztatták a zsinatot és az utána következő tanítóhivatali megnyilatkozásokat. Az új egyházaknál tett látogatásaimkor ismételten hivatkoztam erre.^[88]

Ez a beépülés lassú, végigkíséri a hittérítők életét, és érinti a missziós munka különböző

segítőtársait, a keresztény közösségeket fejlődésük során, a lelkipásztorokat, akiknek kötelességük értékelní és segíteni ezt az erőfeszítést.[89]

53. A misszionáriusok, akik más egyházakból és országokból jönnek, kötelesek beilleszkedni azoknak a társadalmába és kultúrájába, akikhez küldték őket, és maguk mögött kell hagyniuk szülőházjuk életkörülményeit és szemléletét. Meg kell tanulniuk működési területük nyelvét, meg kell ismerniük annak a kultúrának az intézményeit, és értékeit közvetlen tapasztalattal kell felfedezniük. Csak ezek ismeretében válhatnak a nép számára az elrejtett titkok hiteles és gyümölcsöt termő tanúivá (Vö. Róm 16,25; Ef 3,5). Természetesen nem kell megtagadniuk saját kultúrájukkal való azonosságukat, de ismerniük és értékelníük, előmozdítaniuk és evangelizálniuk kell annak a térségnek kultúráját, amelyben működnek. Így jutnak el odáig, hogy képesek legyenek dialógust folytatni az új szociális–kulturális világgal. Az életstílus, amelyet közben felvesznek, legyen evangéliumi tanúságtétele és jele a néppel vállalt szolidaritásnak.

A kibontakozó egyházi közösségek az Evangéliumtól ösztönözve idővel képesek lesznek arra, hogy keresztény tapasztalataikat saját kulturális örökségüknek megfelelő formában és módon fejezzék ki, mindig összhangban a hit tárgyi követelményeivel. Tekintettel az inkulturáció nagy bölcsességet igénylő kérdéseire, az ugyanazon a területen működő helyi egyházak egymás között és az egyetemes Egyházzal összhangban dolgozzanak,[90] azzal a meggyőződéssel, hogy ez a törekvés képessé teszi az egyetemes Egyházat és a helyi egyházakat arra, hogy a hit kincsét – valódi jelentését megőrizve – különböző legitim formákban adják tovább.[91]

Így a már evangelizált közösségek közvetítik a „megtérésre” szólító evangéliumi üzenetet,[92] miközben figyelembe veszik azokat a követelményeket, amelyek a keresztény vallás és a különböző kultúrák találkozásából fakadnak, nem feledkezve meg a torzítás veszélyéről, mely olykor előfordult.[93]

54. Ebben a vonatkozásban nem kerülhető el néhány fontos intelem. A kultúrkörbe illeszkedésnél a jól értelmezett folyamatban két alapelvnek kell érvényesülnie: „az Evangéliummal való egyezésnek és az egyetemes Egyházzal való közösségnek”. [94] A püspököknek, akik a „hitletétemény” hűséges átadása felett őrködnek, nagy bölcsességre van szükségük,[95] hogy megtartsák a nagyon fontos egyensúlyt. Fennáll ugyanis annak a veszélye, hogy egy adott kultúrát leértékelve, indokolatlan bizalommal fordulnak egy másik kultúrához, amely ugyancsak emberi alkotás, következőleg a bűn jelét viseli. Ezért ezt is „gyógyítani, felemelni és tökéletesíteni” kell.[96]

Ily módon ennek a folyamatnak fokozatosan kell végbemennie, hogy valóban kifejezze a keresztény közösség tapasztalatait. „Kívánatos, hogy a keresztény misztérium beépüljön tudatotokba – mondta VI. Pál pápa Kampalában –, hogy eredeti értelme még világosabban, nyíltabban jelenjen meg az egész Egyház összhangjának harmóniájában. A kulturális beépülésnek Isten egész népét át kell fognia, és nem csak néhány szakembert, mert ismeretes, hogy a nép őrzí a hit eredeti jelentését, amit sohasem szabad szem elől téveszteni. Ennek a

beépülésnek irányítottak kell lennie, ösztökélni kell, de sohasem szabad erőltetni, nehogy a keresztényekben ellenhatást váltson ki. Nyerjen kifejezést a társadalmi életben, érlelődjék benne, és ne legyen pusztán a tudósok kutatásának gyümölcse. A hagyományos értékek megőrzése az érett hit sajátja.”[97]

Más vallású testvérekkel való dialógus

55. A más vallási társaságokkal folytatott párbeszéd része az Egyház evangelizáló küldetésének. Ha az ismeretek kicserélése és gazdagodása módszerének és eszközének tekintjük, nincs ellentétben a pogányoknak szóló misszióval, sőt sajátos kapcsolatban áll vele, mivel egyik változata. Ez a misszió azokra az emberekre irányul, akik nem ismerik Krisztust és az ő Evangéliumát, nagyobb részük más vallásokhoz tartozik. Isten minden embert hív magához Krisztusban, és közölni akarja velük kinyilatkoztatásának és szeretetének teljességét. Ő sokféle módon mutatkozik meg, nem csupán egyes embereknek, hanem népeknek is szellemi gazdagságuk révén, amely elsősorban és szükségszerűen a vallásukban jelenik meg, noha azok „hézagokat, hibákat és tévedéseket” is tartalmaznak.[98] A zsinat és az azt követő tanítóhivatali megnyilatkozások ezt kimerítően tárgyalták, és ragaszkodtak ahhoz, hogy *az üdvösség Krisztustól származik, és a dialógus nem ment fel az Evangélium hirdetése alól.*[99]

Az üdvrend világánál az Egyház nem lát ellentétet Krisztus hirdetése és a vallások közötti dialógus között, de szükségesnek tartja, hogy a dialógust összeegyeztesse a pogányokhoz szóló küldetésével. Meg kell őriznünk e két elem belső kapcsolatát, de ügyelnünk kell a kettő különböző voltára is. Ezért nem keverhetők össze, nem is használhatók pusztán eszközként, és nem is tekinthetők egyenlőeknek, melyek felváltva alkalmazhatók.

Legutóbb megírtam Ázsia püspökeinek: „Noha az Egyház szívesen elismeri mindazt, ami a buddhizmusban, a hinduizmusban és az iszlámban igaz és szent – abban az igazságban, ami tükröződik, amely minden embert megvilágosít –, ez nem csökkenti azt az elkötelezettséget, hogy vonakodás nélkül hirdesse Krisztust, „aki az út, az igazság és az élet...” Az a tény, hogy más vallások követői is megkaphatják Isten kegyelmét és Krisztus által megőrizhetik azt a közösségi kegyelmi eszközök nélkül, nem menti fel az Egyházat a kötelezettség alól, hogy a hit és a keresztség felvételére buzdítson, amelyet Isten minden népnek rendelt.[100] Amikor Krisztus „kifejezetten szólt a hit és a keresztség szükségességéről, ebbe belefoglalta az Egyház szükségességét, amelybe az emberek a keresztség révén, mint ajtón keresztül lépnek be”.[101] Ezért a dialógust azzal a meggyőződéssel kell folytatni és teljesíteni, hogy az Egyház *az üdvösség rendes útja, mert egyedül ő rendelkezik a kegyelem eszközeinek teljességével.*[102]

56. A dialógus nem öncélú vagy taktikai lépés, hanem sajátos oka, követelménye és méltósága van. Ez következik abból a mély tiszteletből, amely a Szentléleknek az emberekben végbevitt működését övezi, aki ott fú, ahol akar.[103] Ezért törekszik az Egyház fölfedni „az Ige vetőmagját”[104] és „annak az igazságnak megcsillanó sugarát, amely megvilágosít minden embert”.[105] Ezek a magok és sugarak a személyekben és az emberiség hagyományaiban

találhatók. A dialógus a reményen és szereteten nyugszik, és a Szentlélekben hozza meg gyümölcsét. A más vallások pozitív kihívást jelentenek az Egyház számára: arra készítetik, hogy keresse és felismerje Krisztus jelenlétének és a Lélek működésének jelét, valamint alaposabban vizsgálja saját természetét és tanúskodjék a Kinyilatkoztatás teljességéről, amelyet minden ember javára birtokol.

Ebből származik az a lelki magatartás, amelynek át kell hatnia a dialógust a misszionálás kereteinek és gyakorlatának megfelelően. A dialógus résztvevőjének hűségeseznek kell lennie saját hagyományaihoz és vallási meggyőződéséhez, mégis az igazságot keresve, minden előítélet és elzárkózottság nélkül, alázatosan, becsületesen, abban a tudatban, hogy a dialógusban mindegyik fél gazdagodhat. Közben nem kaphat helyet semmiféle engedmény vagy hamis békülékenység. A résztvevőknek kölcsönösen tanúskodniuk kell arról, hogy előre haladnak a vallási tapasztalatok és vizsgálódások, valamint az előítéletek, a türelmetlenség és a hamis értelmezések felszámolásának útján. A dialógus elvezet a belső tisztuláshoz és megújuláshoz, ami, ha a Szentlélek irányítja, lelkileg javukra válik.

57. A dialógusnak tág tere van, mert sokféle formát és kifejezést ölthet: a vallási hagyományokban jártas szakemberek vagy azok hivatalos képviselői közötti eszmecserétől kezdve egészen azoknak az együttműködéséig, akik az egész vallási fejlődéssel és a vallásos értékek megőrzésével foglalkoznak. Bizonyos lelki tapasztalatok kicserélésétől kezdve egészen az „élet párbeszédéig” – ahogy mondani szokták –, ami azt jelenti, hogy a különböző vallások hívei mindennapi életükben kölcsönösen tanúskodnak emberi és lelki értékeikről, segítik egymást, hogy így egy igazságosabb és testvériesebb társadalmat építsenek.

Minden keresztény hívő és közösség meghívást kap erre a dialógusra, annak gyakorlására, bár nem egyazon formában és fokon. Itt a laikusok közreműködése pótolhatatlan, akik „életük és cselekedeteik példájával javítani tudják a különböző vallások követői közötti kapcsolatot”.^[106] Közülük egyesek tudományos munkájukkal is hozzá tudnak járulni ehhez.^[107]

Tudjuk jól, hogy sok misszionárius és keresztény közösség számára a dialógus nehéz és gyakran meg nem értett útja az egyedüli lehetőség arra, hogy tanúbizonyságot tegyenek Krisztusról és nagyvonalúan szolgálják az embereket. Szeretném őket bátorítani, hogy tartsanak ki mellette hittel és szeretettel ott is, ahol fáradozásuk sem meghallgatásra, sem visszhangra nem talál. A dialógus az Isten országának vetése, amely bizonyosan meghozza gyümölcsét, de annak idejét és időpontját csak az Atya ismeri (vö. ApCsel 1,7).

A lelkiismeret nevelése elősegíti a fejlődést

58. A pogányok térítése ma is folyik, főként földünk déli féltekéjén, ahol nagy szükség van az odaadó munkára a teljes ember fejlődése és minden elnyomás alóli felszabadítása érdekében. Az Egyház mindig szorgalmazza a fejlődést azoknál a népeknél, akiknek az Evangéliumot hirdette. Ma a népek vezetői, a nemzetközi szakemberek – a korábbiaknál inkább – elismerik, hogy a

misszionáriusok a fejlődés elősegítői, és gyakran csodálattal látják, milyen szép eredményt érnek el igen szerény eszközökkel.

A *Sollicitudo rei socialis* kezdetű enciklikámban megállapítottam, hogy „az Egyház az elmaradottság problémájára nem tud *technikai megoldást* felkínálni.” ... „a fejlődés számára a legfőbb segítség, ami napjainkban nagyon is időszerű, a Krisztusról, az Egyházzal és az emberről szóló igazság hirdetése és annak alkalmazása az adott konkrét helyzetre.”^[108] A latin-amerikai püspökök pueblai konferenciája egyebek mellett hangsúlyozta, hogy „a legjobb szolgálatot az Evangélium hirdetése nyújtja az embereknek, mert arra képesíti őket, hogy Isten gyermekének tekintsék magukat, megszabadítja őket az igazságtalanságtól, és elősegíti a teljes értelmű fejlődést.”^[109] Az Egyháznak nem feladata, hogy közvetlenül tevékenykedjék gazdasági, műszaki vagy politikai területen, vagy az anyagiakban való haladást szolgálja. Természetének megfelelően nem arra törekszik, hogy a nemzetek „többet birtokoljanak”, hanem hogy „többek legyenek”, amennyiben az Evangélium felrázza lelkiismeretüket. „Az igazi emberi haladás mindig az Evangélium átfogóbb megvalósulásán alapszik.”^[110]

Az Egyház és misszionáriusai iskolák, kórházak, nyomdák, egyetemek és mezőgazdasági mintatelepek létesítésével szolgálják a haladást. De egy nép fejlődése nem pénzzel, anyagi támogatással vagy műszaki szerkezetátalakítással valósítható meg, hanem főleg a lelkiismeret, a gondolkodásmód és az erkölcs érlelésével. *A fejlődés kulcsfigurája az ember*, nem pedig a pénz vagy a technika. Az Egyház formálja a tudatot, kinyilatkoztatja a népeknek az Istent, akit keresnek, de nem ismernek, az Isten által szeretett és saját képére teremtett ember méltóságát, az emberek közötti egyenlőséget, Isten gyermekei, az emberek használatára teremtett világ feletti uralmát, és az embernek azt a kötelezettségét, hogy az egész ember és minden ember fejlődését szolgálja.

59. Az Evangélium hirdetésével az Egyház erőt ad a felszabaduláshoz, és elősegíti a fejlődést, mert ezzel a szívek és a gondolkodásmód megváltozását, az ember méltóságának elismerését szolgálja. Kölcsönös segítségnyújtásra, köteleességteljesítésre, a felebarát szolgálatára sarkall. Végül bevonja az embert Isten tervébe, amelynek célja: már ebben az életben a béke és az igazságosság országának felépítése. Az „új földről” és az „új égről” (vö. Iz 65,17; 2Pét 3,13; ApCsel 21,2) szóló bibliai kép – mint ösztönzés, és mint az emberi nem haladásának végső célja – beilleszkedett az emberiség történelmébe. Az emberiség fejlődése Istentől való – előképe Jézus az istenember –, és Istenhez kell vezetnie.^[111] Ezért van szoros kapcsolat az Evangélium hirdetése és az emberiség haladása között.

Az Egyháznak és evangelizáló munkájának hozzájárulása a népek fejlődéséhez nem csupán a déli féltekére és az ott található anyagi nyomor és elmaradottság leküzdésére irányul, hanem az északra is, amely a „túlfejlődés” okozta erkölcsi és szellemi nyomorral küzd. A világ egyes részein ma eluralkodott egy bizonyos vallástalan szemléletmód, amely abban a hiszemben él, hogy elegendő a műszaki fejlődés és a gazdasági növekedés kibontakoztatása és bővítése, hogy az ember emberibbé váljék. De a lélektelen fejlődés nem tudja az embert kielégíteni, a túlméretezett jólét ugyanolyan kártékony, mint a mérhetetlen nyomor. Észak olyan „fejlődési modellt” alakított ki,

és ezt főként Délre exportálta, amelyben a vallásos szellem és az ott jelenlévő emberi értékek a fogyasztás áradatában mintegy elsorvadni látszanak.^[112]

„Az éhség ellen változtassuk meg az életet”. Ez a keresztény körökben keletkezett szólás mutatja a gazdag népeknek az utat, hogyan válhatnak a szegények testvérévé. Vissza kell térni az egyszerűbb élethez. Ez kedvezően hat egy olyan „fejlődési modellre”, amely tekintettel van az etikai és vallási értékekre. A misszió a szegények számára világosságot és biztatást nyújt az igazi fejlődéshez. A gazdagok körében az evangélium újbóli hirdetése rázza fel lelkiismeretüket: már itt az ideje, hogy megtérve, a szegények testvérei legyenek az Abszolútum felé nyitott általános fejlődés előmozdításával.^[113]

A misszió forrása és szabálya – a szeretet

60. Brazíliai látogatásomkor mondtam: „Az Egyház az egész világon a szegények Egyháza. A nyolc boldogság teljes igazságát vallja, de ezek között elsőként: 'Boldogok a lelki szegények'... Ezt az igazságot akarja tanítani és megvalósítani, amint Jézus tette, aki azért jött, hogy ezt élje és tanítsa”.^[114]

A fiatal egyházak többnyire olyan népek között élnek, amelyek a széles körben tapasztalható súlyos szegénységgel küzdenek, és gyakran ennek enyhítését tekintik missziós munkájuk meghatározó részének. A latin-amerikai püspökök konferenciája Pueblában emlékeztetett Jézus példájára, és ezt írja: „A szegények különleges gondoskodást igényelnek, bármilyen morális vagy személyes helyzetben legyenek. Noha Isten képére és hasonlatosságára vannak teremtve, hogy gyermekei lehessenek, ez a kép gyakran elsötétül, sőt meg is gyalázzák. Ezért Isten az ő pártjukat fogja, és szereti őket. Ebből következik, hogy a misszió elsősorban feljűk fordul, és az ő evangelizációjuk jele és bizonyága Jézus küldetésének.”^[115]

Az Egyház a nyolc boldogsághoz híven arra hivatott, hogy közösséget vállaljon a szegényekkel és mindenfajta elnyomottal. Felhívom Krisztus minden tanítványát és az összes keresztény közösséget – a családotól az egyházmegyéig, a plébániáktól a szerzetesi közösségekig –, hogy őszinte lélekkel változtassák meg életüket, ami a szegényekkel vállalt szolidaritást illeti. Egyúttal köszönetet mondok a misszionáriusoknak, akik szeretetteljes jelenlétükkel és alázatos szolgálatukkal előmozdítják a személy és a társadalom teljes fejlődését. Azzal, hogy iskolákat, kórházakat, lepratelepeket, öregek és fogyatékosok számára otthonokat tartanak fenn, a nők felemelésének ügyében fáradoznak. Köszönöm a papoknak, a férfi és női szerzeteseknek és a laikusoknak odaadásukat, és ismételten bátorítom a nem hivatalos szervezetek önkéntes munkatársait, akik a felebaráti szeretet művének és az emberi haladásnak szentelik magukat. Minden missziós tevékenységre jellemző lelkületről tesznek tanúságot: a szeretetről, amely a misszió mozgóereje, és az is marad, következőleg „a szeretet az, amely szerint tenni vagy nem tenni, változtatni vagy nem változtatni kell. Ez az elv, amiből minden fakad, és a cél, amely felé minden irányul. Semmi sem helytelen, ami valóban érte és szerinte történik.”^[116]

**A MISSZIÓ LELKIPÁSZTORI
MUNKÁJÁNAK FELELŐSEI
ÉS VÉGREHAJTÓI**

61. Nincs tanúságtétel tanúságtevő nélkül, és nincs misszió misszionárius nélkül. Ezért Jézus maga választott ki és küldött embereket mint az ő tanúit és apostolait, hogy együttműködjenek küldetésével és folytassák üdvözítő művét. „Tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Judeában és Szamariában és a föld végső határáig” (ApCsel 1,8).

Az egyetemes misszió első munkása a Tizenkettő: az apostolok a misszió „kollegiális alanyai”. Jézus választotta ki őket, hogy mellette legyenek, majd elküldte őket „Izrael házának elveszett juhaihoz” (Mt 10,6). Ez a „kollegialitás” nem akadálya annak, hogy a csoportból egyes személyek ki ne tűnjenek, mint Jakab, János és mindenekelőtt Péter, akinek személye, mint a megfogalmazás is tanúsítja, igen jelentős: „Péter és a többi apostol” (ApCsel 2,14,37). Az ő intézkedése folytán nyílt meg az út az egyetemes misszióhoz, amelyben Pál tűnt ki, aki isteni akaratból kapott meghívást és küldetést a pogányok térítésére (vö. Gal 1,15-16).

A missziós munka kezdete után az apostolok mellett találunk más alázatos munkatársakat, akikről nem hallgathatunk: egyes személyeket, csoportokat, közösségeket. A helyi egyház egyik tipikus példája az antiochiai közösség, amely elfogadva az Evangéliumot maga is evangelizálónak vált, az övéi közül küldött hithirdetőket a pogányokhoz (vö. ApCsel 13,2-3). Az ősegyház a térítést a közösség feladatának tekintette, de ismer „rendkívüli misszionáriusokat”, avagy „a pogányoknak rendelt misszionáriusokat”, mint Pált és Barnabást.

62. Mindaz, ami kezdetben a kereszténység számára az általános misszió volt, máig megőrizte érvényességét és jelentőségét. *Az Egyház ugyanis természeténél fogva missziós jellegű*, mert Krisztus megbízatása nem alkalmoszerű, és a felszínt érintő, hanem magának az Egyháznak a lelkére vonatkozik. Ebből következik, hogy az egyetemes Egyház és minden egyes egyház küldetést kapott a pogányokhoz. Az Egyház hajtásainak arra kell törekedni, „hogy a missziós buzgóság a haza fiai közt viruljon. Vegyenek részt minél előbb az egyetemes Egyház missziójában, azzal, hogy misszionáriusokat küldenek az Evangélium hirdetésére mindenhová, akkor is, ha maguk paphiányban szenvednek.”^[117] Sokan dolgoznak már ilyen módon, akiket újból arra bátorítok, hogy a jövőben is ezt tegyék.

Az egyetemes Egyház és a részegyházak közötti szoros kapcsolatban bontakozik ki az igazi és teljes missziós tevékenység. „Ezen a földkerekségen, ahol csökkennek a távolságok és ennek révén szűkül a világ, az egyházi közösségek sokféle köteléssel kapcsolódnak egymáshoz az erők és eszközök együttes alkalmazásában, ugyanakkor kapcsolódnak közösségbe az Evangélium hirdetésében és élésében... A fiatalnak nevezhető egyházak erőt nyernek a régiektől, a régiek viszont a fiatalok lendületétől és tanúságától úgy, hogy minden egyház merítsen a másik

gazdagságából.”[118]

A missziós buzgóság fő felelősei

63. A föltámadt Úr az apostoli testületnek, amelynek feje Péter, parancsot adott az általános misszióra, következőleg ez a megbízatás áthárult a püspökök kollégiumára, amelynek élén Péter utóda áll.[119] Ennek tudatában kötelességemnek tartom, hogy ezt a felelősséget mind az újraevangelizálásra, mind a világmisszióra vonatkozólag megosszam a püspökökkel, valahányszor találkozom velük. Útjaim során megragadtam az alkalmat, hogy „hirdessem az Evangéliumot” és a hitben „megerősítsem testvéreimet”, hogy vigasztaljam az Egyházat, köszöntsem az embereket. Ezek az utak alkalmat adtak a vándor-katekézisre, az Evangélium hirdetésére, az apostoli tanítás terjesztésére mindenfelé, „a földkerekség minden területén”. [120]

Az Evangéliumnak az egész földkerekségen való hirdetésében velem együtt közvetlenül felelősek püspöktestvéreim, akár mint a püspöki kollégium tagjai, akár mint a helyi egyházak főpásztorai. A zsinat ezt tanítja: „A pásztorok testületének kell gondoskodnia arról, hogy az egész földkerekségen hirdessék az Evangéliumot, mert mindnyájuknak egyszerre adta Krisztus a parancsot”. [121] Azt is hangsúlyozza, hogy a püspököket „nemcsak az egyházmegye szolgálatára szentelik fel, hanem az egész világ üdvösségéért is”. [122] Ennek a kollegiális felelősségnek gyakorlati kihatásai is vannak. Hasonlóképpen „a püspöki szinódus... egyetemes fontosságú ügyei között is különös gondot szenteljen a missziós munkának, az Egyház legnagyobb és legszentebb feladatának”. [123] Hasonló felelősség terheli a püspöki konferenciákat és intézményeiket az egyes kontinenseket illetően; ezeknek részt kell vállalniuk a missziós munkában. [124]

Minden püspöknek mint a részegyház főpásztorának súlyos missziós kötelessége van. Ugyanis „a püspökre, mint az egyházmegyei apostolkodás fejére és irányítójára tartozik a missziós tevékenység előmozdítása, vezetése és egybehangolása... Ezenfelül gondja legyen arra, hogy az apostoli tevékenység ne korlátozódjék a már megtértekre; a missziós munkaerők és anyagi eszközök kellő mértékben jussanak a nem keresztények evangelizálására is.” [125]

64. Minden helyi egyház nyíljék meg nagyvonalúan a mások szükségletei előtt. Az egyházak kölcsönös együttműködése, amely készségesen tud adni és elfogadni, gazdagít mindnyájunkat és eléri az egyházi élet különböző területeit. Példaadó ebben a tekintetben a püspökök pueblai nyilatkozata: „Végre elérkezett az óra, amikor Latin-Amerika a határain túli népek felé fordulhat. Igaz ugyan, hogy nekünk is szükségünk van misszionáriusokra, de szegénységünkben adnunk kell valamit.” [126]

Ebben a szellemben kérem a püspököket és a püspöki konferenciákat, valósítsák meg nagylelkűen azokat az előírásokat, amelyek a Papi Kongregáció Direktóriumában található a helyi egyházak együttműködésére valamint arra vonatkozóan, hogyan lehet jobban elosztani a klérust a világon. [127]

Az Egyház missziós küldetése több, mint „az egyes egyházak közötti együttműködés”. Az

újravangelizációhoz nyújtott segítségen túl ugyanis elsősorban a sajátos missziós feladatokra kell irányulnia. Felszólítok minden egyházat, fiatalokat és régieket, hogy osztozzanak e gondomban azáltal, hogy törekszenek a missziós hivatások növelésére és fáradoznak a különböző nehézségek legyőzésén.

A pogány misszió munkásai és intézményei

65. A missziók lelkipásztori munkájában most is azok a személyek és intézmények foglalják el a legfontosabb helyeket, akikhez az *Ad gentes* dekrétum külön fejezetben szól *A misszionáriusok* címmel.^[128] A missziós kötelezettséggel összefüggésben az a megfontolás tarthat számot különleges figyelemre, mely szerint a missziók megítélésében bekövetkezett változások miatt sokan már nem értik meg saját hivatásukat, és nem tudják, hogy tulajdonképpen mit is vár tőlük ma az Egyház.

A fő kérdést, amelyre a többi is visszavezethető, a zsinat ebben határozta meg: „Krisztus minden tanítványának vállalnia kell ugyan a hittenyésztés reá eső részét, Krisztus Urunk mégis újra meg újra hívja a tanítványok közül azokat, akiket kiválasztott, hogy vele legyenek, és hogy elküldje őket a pogányokhoz prédikálni. Éppen ezért a Szentlélek által – aki tetszése szerint osztja a közösségi karizmákat – missziós hivatást ébreszt egyesek szívében, és egyúttal olyan intézményeket létesít az Egyházban, amelyek az Egyház egészének evangelizáló küldetését sajátos feladatként vállalják.”^[129]

„Különleges elhivatottságról” van tehát szó az apostolok példája szerint. Ez az evangelizációs munka természetéből következik. Olyan feladatról van ugyanis szó, amely igénybe veszi a misszionárius egész személyét és életét, idejének és erejének teljes odaadását követeli. Akik vállalják ezt a hivatást, azok „a törvényes tekintély megbízásából a hit és az engedelmisség nevében mennek azokhoz, akik távol vannak Krisztustól, és kizárólag annak a műnek szentelik magukat, amit az Evangélium szolgálóiként vettek át”.^[130] A misszionáriusok állandóan töprengjenek azon, hogyan tudnak megfelelni a nekik ajándékozott adománynak, és hogyan tudják tanításukat és missziós módszereiket a legújabb követelményekhez igazítani.

66. A misszionáriusoknak fel kell használniuk minden szükséges eszközt, a missziós intézményeket, valamint saját tapasztalataikat és kezdeményező készségüket, hogy a jelölteket megfelelően előkészítsék, és hogy növendékeik szellemi, erkölcsi és fizikai energiáikat megfelelő módon kibontakoztathassák, hűségesen ragaszkodva eredeti karizmájukhoz.^[131] Érezzék magukat az egyházi közösség eleven tagjainak, és dolgozzanak vele egységben. Mert „minden intézmény az Egyház számára jött létre, és azt kell gazdagítani sajátos szellemiségével és saját küldetésével”. A püspökök feladata, hogy vigyázzanak az eredeti karizma iránti hűségre.^[132]

A missziós intézmények többnyire a korai Egyházban keletkeztek, és a századok folyamán a Hittenyésztési Kongregáció szervei voltak a hit terjesztésére és új egyházak alapítására. Napjainkban nagyobb számmal vesznek föl jelölteket az olyan fiatal egyházakból, amelyeket ők

maguk alapítottak, ugyanakkor új intézmények is alakultak olyan népeknél, amelyek előzőleg csak kaptak misszionáriusokat, most azonban már ők küldenek másokhoz. Csak dicsérni lehet ezt a kettős törekvést, hiszen ez igazolja ezeknek az intézményeknek a hatékonyságát és missziós lendületét, amelyre napjainkban „feltétlenül szükség van”, [133] nem csupán a pogányok közti missziós munka miatt, amely hagyományos feladatuk, hanem azért is, mert élénkítik ezt a munkát a régi egyházakban és ugyanakkor a fiatalokban is.

A misszionáriusok sajátos, az egész életet követelő hivatása napjainkban is megőrzi teljes érvényességét, jelképezi az Egyház missziós tevékenységét, amely mindig gyökeres és teljes odaadást kíván, új és merész indításokkal. A misszionáriusok, férfiak és nők, akik egész életüket a Feltámadt Krisztus melletti tanúságtételre szentelték, ne tűrjék, hogy kétségek, téves vélemények, visszautasítás és üldözés megingassák őket. Inkább szítsák fel saját karizmájuk kegyelmét, bátran folytassák útjukat, részesítsék előnyben a legalantasabb és a legnehezebb feladatokat, hitből fakadó odaadással, az engedelmesség és az összetartozás szálaival kötődve főpásztoraikhoz.

Egyházmegyes papok az általános misszióért

67. A püspökök segítőtársai, a papok a felszentelés szentségének erejénél fogva arra is hivatottak, hogy megosszák velük az egyetemes misszió gondját. „Az a lelki adomány, amelyben a papok fölszentelésük alkalmával részesülnek, nemcsak valamilyen korlátozott és egy adott helyhez kötött küldetésre készíti fel őket, hanem az üdvözítésnek mindent átfogó egyetemes küldetésére is, „egészen a föld végső határáig” (ApCsel 1,8). Minden papi szolgálat részesedik ugyanis „annak a küldetésnek az egyetemességében, amelyet Krisztus apostolainak adott.” [134] Ezért már a papnevelés során arra kell törekedni, hogy a növendékek „az igazán katolikus lelküllettel” töltekezzenek, szokják meg, hogy túltekintsenek saját egyházmegyéjük, nemzetük vagy rítusuk határain, és az egész Egyház gondjain segítsenek. Legyenek készek arra, hogy az Evangéliumot bárhol hirdessék.” [135] Minden pap rendelkezék missziós lelküllettel és érzékenységgel, nyíljanak meg az Egyház és a világ szükségletei előtt, legyenek tekintettel a távollévőkre is, mindenekelőtt a saját környezetükben lévő nem keresztény csoportokra. Imájukban és főként az eucharisztikus áldozatban osztozzanak az Egyháznak az egész emberiségre kiterjedő gondjában.

„A buzgóság és missziós törődés különösen azokat a papokat hassa át, akik olyan területen dolgoznak, ahol a keresztények kisebbségben vannak, mert az Úr nemcsak a keresztény közösség lelki gondozását bízta rájuk, hanem azoknak, és különösen azoknak az evangelizálását is, akik nem tartoznak az ő nyájához. Készen kell lenniük arra, hogy a Szentlélek és a püspök rendelkezésére álljanak, és vállalják, hogy az Evangélium hirdetéséért saját hazájuk határain túlra küldjék őket. Ez tőlük nemcsak kiérlelődött hivatást kíván, hanem egy szokatlan képességet is: tudjanak hazájuktól, népüktől, saját családjuktól elszakadni; és azt a készséget, hogy okosan és tisztelettel beépüljenek egy más kultúrába.” [136]

68. XII. Pius *Fidei Donum* kezdetű enciklikájában prófétai előrelátással arra buzdította a püspököket, hogy néhány papjukat engedjék át ideiglenesen az afrikai egyháznak, szentesítve egyúttal a már meglevő ilyen irányú kezdeményezéseket. Huszonöt esztendő múltán szeretném aláhúzni ennek a dokumentumnak a nagy újítását, amely a papi szolgálat területi kötöttségén túllépve „az egész Egyházra kiterjesztette”^[137] azt. Látható, hogy mára beigazolódott ennek a kísérletnek a haszna és hatékonysága; ugyanis a *Fidei Donum* csoporthoz tartozó papok egyénenként tanúskodnak az egyházak közötti kapcsolatokról, és a szűkölködő egyházaknak nagy segítséget nyújtanak fejlődésükben, viszonzásul pedig az újak életrevalóságából és hitéből ők is merítenek... Természetesen az egyházmegyés papok missziós szolgálatának meg kell felelnie bizonyos követelményeknek és feltételeknek. Olyan papokat kell küldeni, akiket a legjobbak közül választottak, és akik a reájuk váró munkára alkalmasak és jól fel is készültek.^[138] Be kell illeszkedniük annak az egyháznak a helyzetébe, amely őket nyitott és testvéri szívvel fogadja, hiszen a püspök főnhatósága alatt a helybeli papokkal egyetlen papságot alkotnak.^[139] Az a kívánságom, hogy az egyházmegyés papok missziós szolgálata a régi egyházak papjai között növekedjék, a fiatalabb egyházak körében továbbfejlődjék.

A szentelés missziós termékenysége

69. A Szentlélek kimeríthetetlen és sokféle gazdagságából támadt hivatásokat a Megszentelt Élet Intézményei foglalják keretbe. Tagjai attól a pillanattól kezdve, amelyben „szentelésük erejénél fogva elkötelezik magukat az Egyház szolgálatára, vállalják, hogy sajátos missziós munkát végeznek az intézmény elgondolása szerint”.^[140] A történelem tanúsítja a szerzetes-családok nagy érdemét a hittenjésztésben és az új egyházak alapításában. Nem csupán a régi nagy monasztikus a rendekről van szó, hanem napjaink kongregációiról is.

a) A zsinatot követve felhívom a *kontemplatív életet élő intézményeket*, szervezzenek az új egyházaknál közösségeket, hogy a nem keresztények között meggyőző bizonyosságot tegyenek Isten föntségéről és szeretetéről, valamint Krisztusban való egységéről.^[141] Ez a jelenlét a nem keresztény világban mindenütt jótékony hatású, különösen azokon a vidékeken, ahol kiváltképp becsülik a vallásos kontemplatív életet, az aszkézist és az Abszolútum keresését.

b) A *tevékeny élet intézményeiben* tágas tér nyílik a szeretet, az evangélium hirdetése, a keresztény nevelés és kultúra számára, valamint a szegényekkel, a hátrányos helyzetben lévőkkel, az elnyomottakkal vállalt szolidaritás számára. Ezek az intézmények – függetlenül attól, hogy közvetlenül a missziókat szolgálják, vagy sem – kérdezzék meg önmaguktól, készek-e és felkészültek-e arra, hogy munkájukat kiterjesszék Isten Országának terjesztésére a pogányok között. Ennek a követelménynek az utóbbi időben több intézmény is eleget tett. Mégis azt szeretném, hogy ezt a követelményt kötelező feladatként mérlegeljék és teljesítsék. Az Egyháznak arra kell törekednie, hogy megismertesse az Evangélium értékeit. Senki sem tanúsíthatja ezeket hitelesebben, mint az, aki tisztaságban, szegénységben, engedelmisségben és tökéletes szeretetben él, aki teljesen átadja magát Istennek, és Krisztus példája szerint készséggel szolgálja embertársát és a közösséget.^[142]

70. Különösen nagy elismeréssel fordulok a missziós nővérekhez, akiknek szűzi élete Isten országa számára a lelki anyaság sokféle gyümölcsét termi a lélek szerint. A pogányok misszionálása nagy lehetőséget kínál nekik „az egyetemes és osztatlan önátadásra”.^[143] A szűzi életet választó asszonyok példája és munkája, akik Isten és a felebarát, különösen a legszegényebbek iránti szeretetnek szentelik magukat, az Evangélium jeleként nélkülözhetetlen azoknál a népeknél és kultúrákban, amelyeknél a nőnek még hosszú utat kell megtennie emberi méltósága és szabadsága elnyeréséig. Forrón óhajtjuk, hogy a fiatal keresztény nők megértsék ezt a hívást, örömmel ajánlják magukat Krisztusnak, szentelésükből nyerjenek erőt és örömet, hogy azok között a népek között tanúskodjanak, akik még nem ismerik Őt.

Minden laikus misszionárius a keresztség révén

71. Az utóbbi időkben a pápák nagyon kiemelték a laikusok szerepét a missziós munkában.^[144] A *Christifideles laici* kezdetű apostoli buzdításomban kiemeltem: „Az Egyház nem mondhat le az örök feladról, vagyis arról, hogy az Evangéliumot mindazokhoz – férfiak és nők millióihoz – eljuttassa, akik Krisztust, az emberek megváltóját még nem ismerik”,^[145] ami a világi hívők feladata. Ez Isten egész népének küldetése; noha egy új egyház alapítása megköveteli az Eucharisziát, következőleg a papságot, maga a misszió, amely különböző formákban valósul meg, minden hívő feladata.

A kereszténység kezdete óta bőségesen dokumentálható a laikusok részvétele a hit terjesztésében, akár az egyes híveket, családokat, akár az egész közösséget tekintjük. Már XII. Pius emlékeztet erre, amikor első missziós enciklikájában felhívta a figyelmet a laikus misszió mozgalmas történetére.^[146] A legutóbbi időben sem hiányzott a laikus misszionáriusok – férfiak és nők – közreműködése.

Hogyan feledhetnők el az ő fontos közreműködésüket? Munkájukat a családokban, az iskolákban, a politikában, a szociális és kulturális életben és mindenekelőtt a keresztény oktatásban? El kell ismernünk – ami dicséretükre szolgál –, hogy sok egyház a világi misszionáriusok, férfiak és nők a munkája nyomán jött létre. A II. Vatikáni Zsinat ezt a hagyományt szentesítette, amikor megvilágította Isten egész népének missziós jellegét, különösen a laikusok apostolkodását hangsúlyozva,^[147] egyúttal meghatározta azokat a területeket, amely missziós tevékenységüknek megfelel.^[148] Nemcsak az apostolkodás hatékonysága követeli meg, hogy ebben a teherben és feladatban minden hívő osztozzék. Ez olyan jog és kötelesség, amely a keresztség méltóságában gyökeredzik, általa ugyanis „a laikus hívek részesednek Krisztus hármasságában: a papi, prófétai és királyi hivatalában”.^[149] Ezért „általános kötelességük és joguk, hogy mind egyénileg, mind társulásokban azon dolgozzanak, hogy az üdvösség isteni hírének az egész világon minden ember megismerje és elfogadja; ez a kötelesség különösen olyan körülmények között sürgető, amikor az emberek az Evangéliumot csakis általuk hallhatják, és Krisztust csakis általuk ismerhetik meg”.^[150] Ezenfelül sajátos világi helyzetüknél fogva az ő dolguk, hogy „a világi dolgok alakításával és Isten szándéka szerinti rendezésével Isten országát keressék.”^[151]

72. A laikusok missziós tevékenységének a köre rendkívül kiterjedt. „A terület..., amely sajátjuk, a legszélesebb értelemben vett politikai, szociális és gazdasági élet”,^[152] mind helyi viszonylatban, mind pedig nemzeti és nemzetközi vonatkozásban is. Az Egyházon belül sokféle szolgálat, tisztség, beosztás és sokféle keresztény lelkiesség létezik. Itt gondolok a legújabb idők egyik újdonságára, „az egyházi mozgalmak” kibontakozására sok egyházban, amelyek erős missziós töltettel rendelkeznek. Ha ezek megfelelően beilleszkednek a helyi egyházakba, a püspökök és a papok szívesen befogadják őket az egyházmegyei és plébániai közösségbe. Ebben az esetben ezek valóban Isten ajándékai az evangelizálás és a szó szoros értelmében vett missziós munka számára. Ezért buzdítok mindenkit: terjesszék és vegyék igénybe ezeket a mozgalmakat, általuk ugyanis új lendületre tesz szert a keresztény élet és maga az evangelizáció, különösen a fiatalok körében, a pluralista társadalom keretei között. „Szem előtt kell tartani, hogy a missziós munkában a laikusok különböző tevékenységet folytatnak, és figyelembe kell venni azok természetét és célját. Ilyenek a laikus missziós egyesületek, az önkéntes munkatársak nemzetközi keresztény szervezetei, egyházi mozgalmak és csoportok, valamint különböző társulatok, amelyek a pogány misszió ügyéért fáradoznak közösségben a helyi egyházak törekvésével. Ilyenformán segítjük annak az érett és felelős laikusságnak lényeges és nélkülözhetetlen közösségi munkáját, amelynek kialakítását a fiatal egyházakban, lényeges és elsődleges elemnek kell tekinteni az Egyház gyökereztetése szempontjából.”^[153]

A katekéták munkája és a szolgálatok különbözősége

73. A hithirdető laikusok között kiemelkedő helyet foglalnak el a hitoktatók. A missziós dekrétum megállapítja róluk: „az a dicséretes társaság, amelynek nagy érdemei vannak a népek közötti missziós munkában, nevezetesen a férfi és női hitoktatóké, ... apostoli lelkülettől indítva, nagy áldozatot hozva, egyedülálló és pótolhatatlan munkát végzett az Egyház és a hit terjesztésért”.^[154] Az új evangelizálásban elkötelezett régi egyházak nem hiába növelték meg a hitoktatók számát és magát a katekézist. A hitoktatók, akik a missziós területeken élnek, méltán nevezhetők katekétáknak. Nélkülük nem épülhettek volna a ma virágzó egyházak.^[155]

Az egyházi és az egyházon kívüli szolgálatok egy töről fakadnak ugyan, mégis a hitoktatók munkája külön fontossággal bír, és sajátos képességeket igényel. A katekéták különösen felkészült munkások, közvetlen tanúk, az Evangélium hirdetői és ebben nem pótolhatja őket senki. Ők adják az új egyházak erejét. Missziós útjainkon ezt többször elmondtuk és megerősítettük. Az új *Egyházi kódex* elismeri feladataikat, szükséges voltukat és érdemeiket.^[156]

De nem szabad elfelejtenünk, hogy a katekéták munkája a jelenlegi egyházi és kulturális változások között egyre nehezebb és igényesebb. Ezért továbbra is érvényes, amit a zsinat már javasolt: gondosabb elméleti és pedagógiai előkészületre, állandó apostoli és lelki megújulásra van szükség, a „megfelelő megélhetést és szociális biztonságot” is szavatolni kell a katekéták számára: „azoknak, akik főfoglalkozásként végzik munkájukat, megfelelő fizetéssel biztosítsák az állásukhoz illő megélhetést és létbiztonságot”.^[157] Az is fontos, hogy létesítsenek és erősítsék a katekétaképző intézeteket, amelyeket a püspöki konferenciák megerősítenek, és kapják meg az

általuk hivatalosan elismert tanulmányi minősítést.[158]

74. A katekéták mellett meg kell említenünk az Egyház élete és a misszió javára végzett egyéb szolgálatokat és szolgálattelvőket. Az imádságok, az énekek és a liturgia vezetőit, a „bázisközösségek” vezetőit, a bibliakörök, a karitatív tevékenység irányítóit, az egyházi javak kezelőit, különböző apostoli egyesületek vezetőit, az iskolai hitoktatókat. Minden világi hívő szentelje idejének egy részét az Egyháznak, azzal a meggyőződéssel, hogy ez hitéletéhez tartozik.

A Hitterjesztési Kongregáció és más missziós intézetek struktúrái

75. A missziós munka felelősei és munkatársai érezzék magukat közösségben a misztikus testtel. Maga Krisztus ezért imádkozott az utolsó vacsorán: „Hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te Atyám bennem és én tebenned, úgy legyenek ők is egyek bennünk, így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17,21) Ebből adódóan a missziós munka hatékonyságának alapja az egységben rejlik. Az Egyház látható és rendezett közösség, ezért követeli meg a misszió a különböző szolgálatok és tisztségek közötti külső és jól szervezett kapcsolatot, hogy mindenki „egységesen fordítsa erejét az Egyház építésére”. [159]

A Missziós Kongregáció feladata, hogy „irányítsa és szervezze az egész világon a népek evangelizálásának művét és a missziók együttműködését; tiszteletben tartva a Keleti Egyházak Kongregációjának illetékességét”. [160] Ez azt jelenti, hogy „feladata továbbra is gondoskodni misszionáriusokról, és szétosztani őket az egyes vidékek sürgősebb szükségletei szerint... állítson össze jól átgondolt munkatervet, bocsásson ki a helyzethez alkalmazott irányelveket és szabályokat az Evangélium hirdetésére, és ő adja a lendítő erőt”. [161] Én csak helyeselni és megerősíteni tudom ezeket a bölcs határozatokat. Azért, hogy a népek misszionálása új lendületet kapjon, szükség van egy intézményre, amely a munkát serkenti, irányítja és szervezi, és ez a Népek Evangelizálásának Kongregációja. Arra buzdítjuk a püspöki konferenciákat és szerveiket, továbbá a nagyobb rendek és kongregációk vezetőit és a missziós munkában érdekelt világi szervezeteket, hogy a fent említett Missziós Kongregációval közösen kitartóan munkálkodjanak. Ennek megvan a szükséges tekintélye, hogy világszerte intézze és irányítsa a missziós munkát és az azt segítő tevékenységet.

Ez a kongregáció, amely hosszú múltra tekint vissza és hasznos tapasztalatokkal rendelkezik, a körülmények mérlegelésével képes megjelölni a legfontosabb feladatokat és azok hatékony teljesítésének módját, amire az Egyháznak szüksége van, hogy a különböző síkokon még erőteljesebben vesse be magát a missziós munkába. E célból szoros kapcsolatot kell teremtenie a Kongregációnak a Szentszék más hivatalaival, a helyi egyházakkal és a missziós művekkel. Az Egyház élete egészében, mely jóllehet természete szerint missziós jellegű, nélkülözhetetlenek a különleges hivatások és intézmények a hitterjesztés munkájához. A missziós kongregáció irányító és rendező szerepe nagyon fontos marad, hogy közösen oldjuk meg az általános érdeket szolgáló nagy kérdéseket, minden illetékes tekintély és szervezet jogainak tiszteletben tartása mellett.

76. A különböző népek és vidékek missziós munkájának irányításában és összehangolásában nagy segítséget nyújtanak a püspöki konferenciák és a velük kapcsolatos szervek. Azt kívánja tőlük a zsinat, hogy a „nyomósabb kérdéseket és a sürgős problémákat közös tanácskozásban vitassák meg, anélkül azonban, hogy a helyi adott feladatokat elhanyagolnák”.^[162] Ez vonatkozik az inkulturáció egész problematikájára is. Valójában ezen a téren már rendezetten folyik a munka, aminek gyümölcsei is mutatkoznak. Fokozni kell ezt a tevékenységet és jobban össze kell kapcsolni más intézmények és konferenciák munkájával, nehogy a missziók gondja csak egy részük vagy néhány intézmény terhét képezze, hanem arányosan vegye ki belőle a részét mindenki.

Ugyanúgy minden intézmény és testület, amelynek gondja a missziók ügye, hasznosan kapcsolja össze erőit és kezdeményezéseit. A rendfőnökök konferenciái saját céljaiknak megfelelő feladatot vállaljanak, együttműködve a Püspöki Konferenciákkal, a létező előírások és rendelkezések szerint,^[163] igénybe véve a vegyes testületek segítségét is.^[164] Végül igen kívánatos a különböző missziós intézetek közötti sokrétű együttműködés a nevelésben és továbbképzésben, valamint az apostoli munkára történő felkészítésben.^[165]

VII. fejezet

EGYÜTTMŰKÖDÉS A MISSZIÓS TEVÉKENYSÉGBEN

77. A keresztség erejében az Egyház minden tagja a keresztény közösség, s egyszersmind a hitelesítés munkása. Azt a részesedést, amelyet ezen jog és kötelesség alapján minden közösség és minden hívő oszt, „a missziós munkában való együttműködésnek” nevezzük.

Ennek az együttműködésnek az éltetője és gyökere az, hogy minden egyes hívő Krisztusba kapcsolódik: jó gyümölcsöt teremni csak akkor képes, ha úgy tartozik hozzá, mint vessző a szőlőtőhöz (vö. Jn 15,5). A szent életvitel minden keresztény számára lehetővé teszi, hogy az Egyház munkájában termékeny legyen: „A zsinat tehát mindenkit felszólít komoly benső megújulásra, mindenki ébredjen rá, hogy felelős az Evangélium terjedéséért, ezért vegye ki részét a pogány népeknél folyó missziós munkából.”^[166]

Az egyetemes misszióban való részvétel nem korlátozható néhány cselekedetre, hanem az egész keresztény élet érettségének jele, amely megtermi gyümölcsét. Így a hívő ember kitágítja szeretetének határait, és éppen úgy törődik azokkal is, akik távol vannak, mint a környezetével: imádkozik a missziókért és a missziós hivatásokért, segíti és érdeklődéssel figyeli munkájukat, és a visszatérőket azzal az örömmel fogadja, amellyel az első keresztény közösségek tudták meg az apostoloktól, milyen csodákat művelt az Isten (vö. ApCsel 14,27).

Ima és áldozat a misszionáriusokért

78. A missziós munkában való részvételben első helyre kerül a lelki segítség: az imádság, az áldozat és az élet tanúsága. A misszionáriusok útját az imának kell kísérenie, hogy igehirdetésük

Isten kegyelméből hatékonyá váljék. Szent Pál leveleiben gyakran kéri a híveket, imádkozzanak érte, hogy képes legyen az Evangéliumot bátran és szabadon hirdetni.

Az imához kapcsolódnia kell az áldozatnak. Minden szeretetből elfogadott, Istentől jövő szenvedés üdvöt hozó értéke Krisztus áldozatából ered, aki arra szólítja fel misztikus testének tagjait, hogy egyesüljenek az ő szenvedésével, és saját testükben egészítsék ki azt (vö. Kol 1,24). A misszionáriusok áldozatában minden hívőnek osztoznia kell, és azt támogatnia is szükséges.

Ezért lelkükre kötöm azoknak, akik betegek között végzik lelkipásztori munkájukat, oktassák ki őket a szenvedés értékéről, és bátorítsák őket, hogy ajánlják fel szenvedéseiket Istennek a misszionáriusokért. Ezzel a felajánlással maguk a betegek is misszionáriusok lesznek, ahogyan közülük néhányan csatlakoztak az ilyen céllal alakult mozgalomhoz. Néhány közösségben pünkösdi ünnepét – az Egyház missziós munkájának kezdetét – úgy ünneplik, mint a „misszióért felajánlott fájdalom napját”!

„Íme, itt vagyok, Uram, küldj engem” (vö. Iz 6,8)

79. A segítő együttműködés főként a missziós hivatások előmozdításában mutatkozik meg; ez nélkülözhetetlen tényező. Itt el kell ismerni, hogy a misszionárius munkának különböző formái vannak, ugyanakkor *hangsúlyozni kell a missziós munkára való teljes és egész életre szóló odaadást*, különösen a missziós intézményekben, valamint férfi és női kongregációkban. Ezeknek a hivatásoknak a támogatása az együttműködés legbensőbb magja. Az Evangélium hirdetése hithirdetőket követel, az aratás aratókat; a missziós munkát elsősorban olyan férfiak és nők végzik, akik egész életüket erre szentelik, és készek elmenni a világ bármely részére, hogy mindenkinek elvigyék az üdvösséget.

Szeretnék ismét emlékeztetni *a missziós hivatások buzgó gondozására*. Annak tudatában, hogy minden keresztény a maga részéről köteles támogatni a missziókat és a szegény népek haladását, mindnyájunknak meg kell kérdezni önmagunktól, hogy a növendékek számának növekedése ellenére miért fenyeget számos országban a missziós hivatások elenyészésének veszélye, amelyek a testvéreknek nyújtott ajándékozás szabályát és mértékét alkotják. Egy egyház életerejének biztos ismérve a papi és szerzetesi életre szóló hivatások száma.

80. Amikor erre a súlyos kérdésre gondolok, különös szeretettel és bizalommal fordulok a családokhoz és a fiatalokhoz. A családok, főként a szülők, ismerjék fel: azzal járulnak hozzá „az Egyház missziós munkájához, hogy fiaikban és leányaikban ápolják a missziós hivatást”. [167]

A tudatos imaélet, a kifinomult szociális érzékenység, az egyházi életben való nagylelkű részvétel a családokban, kedvezően hat a fiatalok hivatástudatának kialakulására. Ha a szülők készek beleegyezésüket adni egyik-másik gyermekük missziós szándékához, és erre kérték Isten kegyelmét, kárpótolni fogja őket az az öröm, amelyet éreznek, ha fiúk vagy leányuk meghallja a hívó szót.

Magukat a fiatalokat arra kérem, hallják meg Krisztus szavát, aki nekik mondja, mint egykor Péternek és Andrásnak a tó partján: „Kövessetek engem, emberhalászokká teszek titeket!” (vö. Mt 4,19). Legyen meg a bátorságuk, hogy Izaiással együtt azt feleljék: „Íme, Uram, kész vagyok! Küldj engem!” (Iz 6,8) Elbűvölő élet áll előttük, megízlelik az örömet, hogy a „jó hírt” megismertethetik fivéreikkel és nővéreikkel, akiket az üdvösség útjára vezetnek.

„Nagyobb boldogság adni, mint kapni” (ApCsel 20,35)

81. A misszióknak sokféle anyagi gondjai vannak: nem csupán a legszükségesebb épületekre és felszerelésekre van szükség (istentiszteleti helyek, katechetikai iskolák, szemináriumok, lakások), hanem a karitás művének fönntartására, az emberek oktatására és fejlődésük előmozdítására, hatalmas tevékenységi körről van szó, különösen szegény országokban. A missziós Egyház azt tudja adni, amit kap; szétosztja a szűkölködők között, amit a javakban bővelkedők önként adományoznak. Ez alkalommal meg szeretném köszönni mindazoknak, akik áldozatok árán támogatták a missziók művét: az ő áldozatuk és segítségük nagyon szükséges, hogy az Egyház épüljön és tanúságot tehessen a szeretetről.

Az ilyen segítségnél nagyon fontos az, hogy milyen lelkülettel adják. Meg kell jegyeznünk az alapelvet: a missziók nem csupán anyagiakat várnak, hanem közösségvállalást a hithirdetéssel és a felebaráti szeretet gyakorlásával. Mindent csak használatra kaptunk Istentől, mind életünket, mind anyagi javainkat, semmi se a miénk. Az adományozás legyen nagylelkű, és mindig a hit indítsa és hassa át; csak akkor nagyobb boldogság adni, mint kapni.

Az egyetemes *missziós világnap*, amelynek nem csupán az a célja, hogy fokozza a lelkekben a missziók iránti fogékonyságot, hanem a gyűjtés is, amely egyre fontosabb az Egyház életében, mert arra tanít, hogyan kell adományt adni: az Eucharisztia ünneplésében, mintha Istennek adnánk, és *az egész világ* misszióira.

A missziós együttműködés új módszerei

82. Az együttműködés manapság *új formákat ölt*. Az anyagi támogatás mellett a közvetlen részvételt is magában foglalja. Az élet felgyorsulása új helyzeteket teremtett, amelyek a keresztényektől valódi missziós szellemet sürgetnek.

A turizmus már tömegeket mozgat az egész világon, ami hasznos, ha mások megismerésére és a kölcsönös kulturális gazdagodásra szolgál, nem elégszik meg a dolgok felszínes és látványos bemutatásával, hanem emberi kapcsolatteremtésre törekszik. A keresztények legyenek tudatában, hogy ők mindig a hitnek és Krisztus szeretetének tanúi. A missziók életének közvetlen megismerése és az új keresztény közösségek tapasztalata gazdagíthatja és megerősítheti a hitet. Dicséretes ezért a missziók felkeresése, különösen a fiatalok részéről, hogy segítsenek és megtapasztalják a keresztény élet erejét.

Foglalkozásából adódóan manapság sok fiatal keresztény tartózkodik olyan területen, ahol a

kereszténység ismeretlen, ahol tiltják és üldözik. Ugyanezt megélik azok a keresztény munkások, akik régi keresztény hagyományú országokból kerülnek ide ideiglenes munkára. Ezek a körülmények alkalmat adnak a hit megélésére és tanúságtételre. Az első évszázadokban a keresztény vallás főként úgy terjedt, hogy a keresztények utazásaik során és letelepedve, olyan provinciákban, ahol Krisztust még nem hirdették, bátran megvallották hitüket, és így megalapozták az első közösségeket.

De sokkal magasabb azok száma, akik a nem keresztény vallásokhoz tartozó missziós nemzetek tagjaként tanulmányok folytatása vagy munkakeresés címén más országokban tartózkodnak, vagy akiket politikai vagy gazdasági okok kényszerítenek hazájuk elhagyására. E testvérek megjelenése a hagyományos keresztény országokban kihívást jelent a keresztény egyházak számára, amennyiben a párbeszédre és a szolgálatra, a befogadásra és segítségnyújtásra, a tanúságtételre és az ige közvetlen hirdetésére serkenti őket. Valójában a keresztény országokban is alakulnak humanitárius és kulturális csoportok, amelyek a missziós munkára mozgósítanak. A helyi egyházaknak – olyan emberek segítségével, akik a bevándorlók országából érkeznek, vagy a visszatért misszionáriusokkal – nagylelkűen kell foglalkozniuk ezzel a helyzettel.

A missziós együttműködés vonatkozhat a politikai és gazdasági élet, a kultúra és a hírközlés felelőseire, továbbá a nemzetközi szervezetek szakértőire. A modern világban egyre nehezebb földrajzi vagy kulturális határokat kijelölni: folyton növekvő kölcsönös függés jön létre a népek között, amely igényli a keresztény tanúságtételt és az evangelizálást.

Isten népének missziós felkészítése és nevelése

83. A missziós munka a helyi egyház, valamint a misszionáriusok és intézményeik papjainak közreműködésével a fiatal egyházak feladata. Ez a munka nem tekinthető mellékesnek a keresztény életben, hanem központi feladat. A missziós gondolat maga nagy segítséget ad a keresztény népek újraevangelizálásához: a misszionáriusok tanúsága megőrzi vonzerejét a távol állóknál és a hitetleneknél is, és ezzel keresztény értéket közvetít. A helyi egyházak lényeges elemként vonják be lelkipásztori munkájukba ezt a missziós felkészítést. Tegyük ezt a plébániákon, egyesületekben és különösen ifjúsági csoportokban.

Ezt a célt szolgálják a missziós folyóiratok és könyvek, valamint az audiovizuális eszközök a világegyház életében. Azért nagy a jelentőségük, mert megismertetik hangját, továbbá közvetítik a misszionáriusok tapasztalatait, valamint a helyi egyházakét, ahol dolgoznak. A fiatal egyházaknak tehát, amelyek nem rendelkeznek ilyen időszakos kiadványokkal és segédeszközökkel, erre a célra személyi és anyagi téren segítséget kell kapniuk a missziós intézetektől.

Ennek megteremtésére hivatottak a papok és munkatársaik, nevelők és tanítók, teológusok, különösen a szemináriumok tanárai és a laikus-képzők vezetői. A teológiai képzés nem mellőzheti az Egyház egyetemes feladatát, sem az ökumenizmust, a nagy vallások ismertetését, és magát a missziológiát, mint tantárgyat. Elrendelem, hogy mindenekelőtt a szemináriumokban, valamint a

szereztesek és szerzetesnők képzési intézeteiben bevezetésre kerüljön egy ilyen tantárgy, és néhány pap vagy férfi és női növendék sajátos képzést kapjon a missziológia különböző területein.

A felkészítő munka legyen mindig céltudatos: ez azt jelenti, hogy neveljük és képezzük Isten népét az Egyház egyetemes missziójára, hogy missziós hivatásokat támasszon és segítőtök adjon az evangelizációs munkához. Semmiképpen sem adhatunk a missziós munkáról leszűkített képet, mintha az mindenekelőtt a szegények támogatását, az elnyomottak felszabadítását, a haladás előmozdítását és az emberi jogok védelmét jelentené. Jóllehet a missziós Egyház ezen a területen is elkötelezte magát, de elsődleges feladata más: a szegények Istent éheznek, és nem csupán a kenyeret és a szabadságot, a missziós tevékenység feladata pedig elsősorban az, hogy tanúsítsa és hirdesse az üdvösséget Krisztusban, miközben bizonyos értelemben létrehozza a helyi egyházakat, amelyek ezután eszközei lesznek a felszabadításnak.

A Pápai Missziós Művek legfőbb kötelessége

84. A *Pápai Missziós Műveknek* különleges feladatuk van a felkészítésben, amint azt a missziós világnapok üzenetében már többször hangsúlyoztam. Négy ilyen mű van: a Hitterjesztés Műve, a Szent Péter Apostol, a Szent Gyermekség és a Missziós Unió Műve. Ezeknek közös feladata, hogy előmozdítsák Isten népében az egyetemes missziós lelkületet. A Missziós Unió közelebbi és sajátos feladata, hogy elmélyítse a missziós lelkületet és elősegítse a megfelelő missziós képzést a papok, a szerzetesek, a szerzetesnők között, akik egyébként ugyanazt teszik a keresztény közösségekben. Célja továbbá az is, hogy támogassa a többi művet, amelynek ő mintegy a lelke. [168] „Legyen legfőbb jelmondata: Az egész Egyház az egész világ megtérítéséért.” [169] Mivel ezek a művek a római pápa és a püspöki kollégium művei, azért a helyi egyházakban is az említett „jogon első hely illeti őket. Az a feladatuk ugyanis, hogy a katolikusokban gyermekkoruktól kezdve kialakítsák a valóban egyetemes és missziós lelkületet, valamint az, hogy hatékony segítségnyújtásra mozgósítsanak valamennyi misszió javára mindenféle szükségletet illetően.” [170] A Missziós Művek másik célja az, hogy egész életre szóló missziós hivatásokat támazzanak mind a régi, mind az új egyházakban. Ezért nyomatékkal arra buzdítunk, hogy előkészítő munkájukat ebben a vonatkozásban még nagyobb odaadással végezzék.

Ezek az egész világon elterjedt művek tevékenységükben a Hitterjesztési Kongregációnak vannak alárendelve. Helyileg a püspöki konferenciáktól és az egyes egyházak püspökétől függenek, miközben törekvéseiket egyeztetik a már létező missziós intézmények erőfeszítéseivel. Az egész katolikus világban meg kell gyökereztetniük az általános missziós lelkületet és a missziós szolgálatot, e nélkül ugyanis nem létezik valódi együttműködés.

A misszióknak nemcsak adunk, hanem kapunk is tőlük

85. A missziókban való együttműködés nemcsak azt jelenti, hogy adunk, hanem azt is, hogy megtanulunk elfogadni is. Az összes egyház – régi és új egyaránt – arra kapott meghívást, hogy adjon és elfogadjon az egyetemes misszió érdekében, mert egyikük sem zárkozhat el önmagába.

„Ennek a katolicitásnak a nevében – mondja a zsinat – minden egyes rész átadja sajátos ajándékait a többi résznek és az egész Egyháznak. Így az egész is, és minden egyes rész is gyarapszik minden tag kölcsönös önközlése által, egységben munkálkodva, hogy elérjék a teljességet... Innen származik végül az Egyház különböző részeit összefűző sokszálú bensőséges kapcsolat a lelki javakat, az apostoli munkásokat és az anyagi eszközöket illetően.”^[171]

Tehát felszólítok minden egyházat és püspököt, a papokat és szerzeteseket, a híveket, *legyenek nyitottak az Egyház egyetemessége előtt*. Kerüljék saját partikuláris érdekük hajszolását, miközben elzárkóznak mások elől, és utasítsák el az önelégültség gondolatát. Ha a helyi egyházak gyökeret vertek is saját népükben és kultúrájukban, mégis ragaszkodniuk kell a hitnek ahhoz az egyetemes követelményéhez, hogy a lelki adományokat, az első hithirdetés és evangelizálás lelkipásztori tapasztalatait az apostolkodás munkásaival és műveivel együtt átadják más egyházaknak, illetőleg elfogadják tőlük.

Az elzárkózás hajlama nagyon erős lehet: az újraevangelizálásban fáradózó hagyományos egyházak azon a véleményen vannak, hogy most már otthon kell missziót folytatniuk, így az a veszély fenyeget, hogy a missziós intézményeknek, a szerzetes kongregációnak és más egyházaknak csak kelleetlenül engednek át hivatásokat, és ezzel fékezik a nem keresztény világ térítő munkájának lendületét. De ha nagylelkűen adunk a magunkéból, kapni is fogunk. Napjainkban a fiatal egyházak, melyek közül nem egy a hivatások csodás virágzását tapasztalja, már képesek arra, hogy papokat, szerzeteseket és szerzetesnőket küldjenek a régi egyházaknak.

Másrészt gondot okoz a helyi egyházaknak, hogy önazonosságuk, inkulturációjuk és szabadságuk a külső befolyás megszüntével növekvőben van, ezért könnyen megtörténhet, hogy a misszionáriusok előtt bezárják kapuikat. Ezeknek az egyházaknak üzenem: ne zárkózzatok el! Fogadjátok szívesen más egyházak misszionáriusait és segítségét, és ti küldjétek misszionáriusokat. Éppen a benneteket szorongató problémák miatt állandó hívő kapcsolatban kell állnotok testvéreitekkel és nővéreitekkel. Minden törvényes eszközzel erősítsétek a szabadságot, amelyhez jogotok van, és fontoljátok meg, hogy Krisztus tanítványainak „inkább kell engedelmeskedniük Istennek, mint az embereknek” (ApCsel 5,29).

Isten az Evangélium új tavaszát készíti elő

86. Ha a mai világot szemügyre vesszük, első pillantásra nagyon sok kedvezőtlen dolog tűnik fel, amely az embert pesszimizmusra készíteti. De ez az érzés alaptalan, mert mi hitünket Istenbe, a mi Atyánkba és Urunkba, az Ő jóságába és irgalmába vetjük. A megváltás harmadik évezrede küszöbén Isten csodálatos új keresztény tavaszt készít elő, melynek már dereng a hajnala. A nem keresztény és a régi keresztény népek együttesen közelednek az Evangélium ama értékeihez, amelyek előmozdításán az Egyház fáradozik. Érzékelhető a népek egyetértése és törekvése ezekre a javakra: ilyen az erőszak és a háború elutasítása, az ember személyiségének és jogainak tiszteletben tartása, a szabadság, igazságosság és testvériség óhajítása, készség a faji és nemzetiségi megkülönböztetések felülmúlására, a nő méltóságának és megbecsülésének

hirdetése.

A keresztény remény arra indít minket, hogy minden erőnket vessük be az újraevangelizálás és a világmisszió munkájába. Képesse tesz arra, hogy úgy imádkozzunk, ahogyan Jézus tanított minket: „jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is” (Mt 6,10).

Megszámlálhatatlanul sok ember vár még Krisztusra. Annyira tágasak azok a térségek – mind a népeiséget, mind a kultúrát tekintve –, ahová az Evangélium üzenete még nem jutott el vagy ahol az Egyház alig tevékenykedik, hogy mozgósítani kell minden erőt és képességet. Ezért a kétezredik jubileumi esztendő ünneplésére az Egyháznak úgy kell készülnie, hogy még jobban erősíti missziós munkáját. Táplálnunk kell magunkban azt a törekvést, hogy megosszuk másokkal a hit világosságát és örömét; kiemelkedő feladatunk, hogy Isten népét erre neveljük.

Nem pihenhetünk nyugodtan, ha az ugyancsak Krisztus vérében megváltott sok százezer testvérünkre és nővérünkre gondolunk, akik úgy élnek, hogy mit sem tudnak Isten szeretetéről. Minden egyes hívőnek és az egész Egyháznak elsődleges gondja legyen a missziók ügye, valamint az emberek örök sorsa, mert ez megfelel Isten irgalmas és rejtett szándékának.

VIII. fejezet

A MISSZIÓS LELKISÉG

87. A missziós munka különleges lelkiiséget kíván, ez vonatkozik mindenkire, akit Isten missziós munkára hívott.

Engedjük, hogy a Lélek vezessen

Ez a lelkiiség főként abban jut kifejezésre, hogy tanulékonyan figyelünk a Lélekre: a tanulékonyosság arra kötelez, hogy ki-ki hagyja magát alakítani a Lélek által, míg egyre jobban hasonlítani fog Krisztushoz. Senki sem tehet bizonyosságot Jézusról anélkül, hogy ne az ő képét tükröznél, amely elevenné válik benne a kegyelem és a Lélek működése által. A Lélek iránti tanulékony lelkiiség arra kötelez, hogy elfogadjuk a lelki erősség és a bölcsesség ajándékát, amelyek ennek a lelkiiségnek nélkülözhetetlen tényezői.

Ennek példáját látjuk az apostolok esetében, akik képtelenek voltak világosan megérteni tanítását a Mester nyilvános élete során, jóllehet szerették őt, és készségesen válaszoltak hívására, és csak ellenkezéssel követték a szenvedés és a megaláztatás útján. Később azután a Lélek átalakította őket Krisztus bátor tanúivá és szavainak meggyőző hirdetőivé: a Lélek vezette őket a misszió új, nehéz és viszontagságos útján.

A misszió ma sem kevésbé nehéz és összetett feladat, mint az előző korokban, ugyanúgy szükség van a Lélek erejére és világosságára: gyakran megéljük az első keresztény közösségek

gondját, látván, hogyan „szövetkeznek az Úr és Fölkentje ellen” (ApCsel 4,26) a hitetlen és ellenséges erők. Miként abban az időben, ma is kérünk kell Istent, hogy adjon merészséget az Evangélium hirdetésére; feladatunk keresni a Lélek rejtett útjait, és hagyni, hogy elvezessen a teljes igazságra (vö. Jn 16,13).

Krisztusnak, a „Küldöttnek” a titkát élni

88. A missziós lelkiség egyik lényeges eleme a bensőséges közösség Krisztussal. Nem lehet a missziót megérteni és életre váltani, ha nem Krisztushoz mint az igehirdetőjéhez térünk vissza. Szent Pál így írja le ezt a magatartást: „Ugyanazt a lelkületet ápoljátok magatokban, amely Jézus Krisztusban volt. Ő, mint Isten, az Istennel való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem szolgálai alakot öltött, kiüresítette önmagát, és hasonló lett az emberekhez. Külsejét tekintve olyan lett, mint egy ember Megalázta magát és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig” (Fil 2,5-8).

Itt a megtestesülés és a megváltás titkát mint tökéletes önkiüresítést írja le, ami Krisztust arra készíti, hogy az emberlét állapotát egészen átélje és az Atya tervét a végsőig teljesítse. Olyan önkiüresítésről esik itt szó, amelyet áthat a szeretet, és amely megnyitja a szeretetet. A misszió ugyanezt az utat járja, végcélja a kereszt lábánál van.

A misszionáriustól azt kívánják, hogy „mondjon le önmagáról és mindenről, amit eddig birtokolt, hogy mindenkinek mindene lehessen”:[\[172\]](#) a szegénységben, ami az Evangélium számára teszi szabaddá, a környezetéhez tartozó személyekről és javakról való lemondásban képessé válik arra, hogy testvére lehessen azoknak, akikhez küldik, hogy elhozza nekik az üdvözítő Krisztust. A misszionáriusok lelkisége arra irányul: „A gyöngék között gyöngé lettem... mindenkinek mindene lettem, hogy másokat üdvözíthessek. Mindezt az Evangéliumért teszem” (1Kor 9,22-23).

A misszionárius „küldött” voltánál fogva megtapasztalja Krisztus bátorító jelenlétét, aki elkíséri életének minden pillanatában: „Ne félj..., mert én veled vagyok” (ApCsel 18,9-10), és őt várja minden ember a szívében.

Úgy szeretni az Egyházat és az embereket, ahogyan Krisztus szeretete őket

89. A missziós lelkiség ismertetőjele az apostoli szeretet, ami sajátja volt Krisztusnak, aki azért jött, „hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse” (Jn 11,52), a jó pásztor lelkülete, aki ismeri juhait, keresi őket, és odaadja értük életét (vö. Jn 10). Akiben missziós lelkület van, azt átjárja Krisztusnak a lelkek iránti lángoló szeretete, és Krisztus módján szereti az Egyházat.

„A lelkekért való buzgóság” serkentse a misszionáriust; ez a buzgóság Krisztus szeretetéből fakad, amely figyelmes és gyengéd, irgalmas és jóságos, készséges, és enyhíti az emberek gondját. Krisztus szeretete fenséges: Ő az aki, „tudta, mi lakik az emberben” (Jn 2,25), mindenkit szeret, akinek felajánlotta a megváltást, és fáj neki, ha visszautasították.

A misszionárius a szeretet embere, hogy minden testvérének hirdethesse, Isten szereti őt, és ő is viszontszeretheti Őt; szeretetét mindenki iránt azzal kell tanúsítania, hogy hajlandó feláldozni életét felebarátaiért. A misszionárius „egyetemes testvér”; magáévá teszi az Egyház lelkiületét és nyitott szellemiségét, minden nép és minden ember, főleg a kicsinyek és szegények gondját. Nem ismer határokat és válaszfalakat fajok, osztályok és meggyőződések között. Isten szeretetének jele a világban, annak a szeretetnek, amely senkit sem rekeszt ki és senkit sem részesít előnyben.

Végül úgy kell szeretnie az Egyházat, mint ahogyan „Krisztus szerette az Egyházat, és feláldozta magát érte” (Ef 5,25). A misszionárius számára a legfőbb az a szeretet, amely önmagát is kész odaadni, minden más ennek van alárendelve. Csak az Egyház iránti szeretet képes erősíteni a misszionárius buzgóságát; mindennapi törődése – ahogyan Szent Pál mondja – „minden egyháznak a gondja” (2Kor 11,28). Egyetlen misszionáriust sem „szakíthat el a Krisztus iránti hűség az az Egyház iránti hűségtől”.^[173]

A hithirdető valódi szent

90. Minden missziós meghívás természeténél fogva a szentségre való meghívásból ered. Minden egyes hithirdető csak akkor igazi misszionárius, ha vállalja a szentség útját. „A szentség alapvető előfeltétel és helyettesíthetetlen követelmény az Egyház üdvözítő küldetésének teljesítéséhez.”^[174]

A szentségre való általános meghíváshoz szorosan kapcsolódik a misszióra való általános meghívás: minden hívő meghívást kapott az életszentségre és az igehirdetésre. Az volt a zsinat sürgető kívánsága, „hogy minden teremtménynek hirdetve az Evangéliumot, minden embert megajándékozzon Krisztus világosságával, amely ott tündöklök az Egyház arcán” (vö. Mk 16,15).^[175] A missziós szentséghez vezető út az Egyház lelkiisége.

A népek missziójának megújuló vágya szentéletű misszionáriusokat követel. Nem elegendő sem a lelkipásztori módszerek megújítása, sem az egyházi erők jobb szervezése illetőleg összehangolása, vagy a bibliai és teológiai hitalapok elmélyültebb kutatása: sokkal fontosabb újraéleszteni az „életszentség vágyát” a misszionáriusok között és az egész keresztény közösségben, főként azok között, akik misszionáriusok közvetlen segítőtársai.^[176]

Kedves fivérek és nővérek, gondoljunk az első keresztény közösségek missziós lendületére! Az akkori szegényes közlekedési és hírközlőeszközök ellenére, milyen rövid idő alatt jutott el az evangélium a földkerekség végső határáig. És akkor a kereszten kiszenvedett Emberfia vallásának terjesztéséről volt szó, „ami a zsidóknak botrány, a pogányoknak ostobaság” (1Kor 1,23)! Ennek a missziós hatóerőnek az alapja az első keresztények és az első közösségek életszentsége volt.

91. Ezért buzdítom a fiatal közösségek és egyházak megkeresztelt fiait és leányait. Napjainkban ti vagytok ennek a kétezer éves Egyháznak a reménysége. Minthogy fiatalok vagytok a hitben, követnetek kell az első keresztényeket. Lelkesedést és bátorságot kell sugároznotok Isten és a

felebarát iránti önzetlen odaadástokkal; egyszóval az életszentség útján kell járnotok. Csak így lehettek Isten jele a világban és éleszthetitek fel országaitokban az ősegyház missziós lendületét. És még az idősebb egyházak számára is kovásszá váltok.

A misszionáriusok pedig fontolják meg azt a szentséget, amelyet hivatásuk ajándéka megkövetel tőlük. Minden egyes napon újuljanak meg lélekben, és a legújabb követelményeknek megfelelően bővítsék teológiai és lelkipásztori ismereteiket. A misszionáriusnak szüksége van a „szemlélődésre”. A különböző problémákra Isten szavának fényében, a személyes és a közösségi imában keressék a választ. Amikor a legfontosabb nem keresztény hagyományok képviselőivel találkoztam, különösen Ázsiában, megerősödtem abban a meggyőződésben, hogy a missziók jövője leginkább a kontemplációtól függ. Ha a misszionárius nem tud szemlélődni, nem tudja Krisztust hitelesen hirdetni. Ő az Isten megtapasztalásának tanúja, és neki is el kell tudnia mondani az apostolokkal: „Amit láttunk és hallottunk, azt nektek is hirdetjük: az élet Igéjét” (1Jn 1,1-3).

A misszionárius a nyolc boldogság embere. Jézus oktatja a Tizenkettőt, mielőtt az Evangélium hirdetésére küldené őket. Feltárja nekik a misszió útját: szegénység, szelídség, a szenvedés és üldöztetés elfogadása, az igazság utáni vágy, a béke és a szeretet. Mindez a boldogságok megvalósulása az apostoli életben (vö. Mt 5,1-12). A boldogságok megélésében a misszionárius megtapasztalja, életével pedig bizonyítja, hogy Isten országa már elérkezett, és hogy ő azt már elfogadta. Minden igaz missziós élet lényeges ismertetőjele a benső öröm, amely a hitből fakad. Egy zaklatott és oly sok nehézséggel terhelt világban, amely a dolgok pesszimista értelmezésére hajlik, az „örömhír” hirdetőjének olyan embernek kell lennie, aki Krisztusban már megtalálta a szilárd reményt.

BEFEJEZÉS

92. Még sohasem volt az Egyháznak annyi alkalma és lehetősége, mint manapság, hogy az Evangéliumot a szó és a tanúságtétel révén minden emberhez és minden néphez eljuttassa. Látom már egy új missziós korszak derengését, amely fényes nappallá lesz és bővelkedik gyümölcsökben, ha minden keresztény, különösen a misszionáriusok és a fiatal egyházak, nagylelkűen és szentül válaszolnak korunk felhívására és kihívásaira.

Ahogy az apostolok Krisztus mennybemenetele után, úgy kell az Egyháznak egybegyűlnie az utolsó vacsora termében „Máriával, Jézus anyjával” (ApCsel 1,14), hogy kieszde a Szentlelket, erőt és bátorságot kapjon a missziós feladatokra. Minket is meg kell változtatnia és vezetnie kell a Léleknek, még jobban, mint az apostolokat.

A harmadik évezred küszöbén arra hivatott az Egyház, hogy mélyebben megélje Krisztus misztériumát és hálával telve működjék közre az üdvösség művében. Teszi ezt Máriával és Mária példájára, aki anyja és előképe. És Mária előképe annak az anyai szeretetnek, amelynek lelkesítenie kell mindenkit, aki az Egyház apostoli küldetése keretében az emberiség

újjászületésén fáradozik. „Krisztus jelenlétével megerősítve (Mt 28,20) halad az Egyház az időben a történelem teljessége felé. Megy Ura elé, aki elébe jön. De zarándoklásában ugyanazon az úton halad, amelyet Szűz Mária is megtett.”^[177]

„Mária közbenjárásának hatékonyságára, amely teljesen Krisztusra mutat és az ő üdvözítő erejének megnyilvánulására irányul” ^[178] bízom az Egyházat és különösen azokat, akik a mai világban a missziós munkára adják magukat. Amint Krisztus küldte apostolait az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, úgy én megújítom ezt a küldetést, és megajándékozlak benneteket ugyanannak a Szentháromságnak nevében az apostoli áldással. Ámen.

Kelt Rómában, Szent Péternél 1990. december 7-én, az Ad gentes dekrétum kiadásának 25. évfordulóján, pápaságunk 13. évében.

II. János Pál pápa

Jegyzetek:

- [1] vö. VI. Pál üzenete a Missziós Világnapra, útmutatás X, (1972), 522:
- [2] vö. XV Benedek Maximum Illud apostoli levele: AAS 11 (1919), 440-455; XI. Pius, Rerum Ecclesiae enciklika: AAS 18 (1926), 65-83; XII. Pius, Evangelii Praecones enciklika: AAS 43 (1951), 497-528; Fidei Donum enciklika: AAS 49 (1957), 225-248; XXIII. János, Princeps Pastorum enciklika: AAS 51 (1959), 833-864.
- [3] Redemptor Hominis enciklika Jézus megváltásáról 10: AAS 71 (1979), 274f.
- [4] ugyanott: idézet helye: 275.
- [5] Nicea-konstantinápolyi Hitvallás: DS 150.
- [6] Redemptor Hominis enciklika Jézus megváltásáról, 13
- [7] vö. II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 2.
- [8] ugyanott, 22.
- [9] Enciklika Isten irgalmáról, melyet az Egyháznak és a világnak adott Dives in Misericordia, 7: AAS 72 (1980), 1202.
- [10] Szentbeszéd Krakkó, 1979. Június 10. AAS 71, 873.
- [11] vö. XXIII. János, Mater et Magistra enciklika IV AAS 53 (1961), 453.
- [12] Deklaráció a vallásszabadságról Dignitatis Humanae, 2.
- [13] VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi 53. (1975. december 8.): AAS 68 (1976), 42.
- [14] Deklaráció a vallásszabadságról Dignitatis Humanae, 2.
- [15] vö. Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 14-17; Dekrétum az Egyház

missziós tevékenységéről Ad Gentes, 3.

[16] vö. Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 48; Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 43; Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 7, 21.

[17] Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 13.

[18] ugyanott, 9.

[19] Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 22

[20] II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól, Lumen Gentium, 14.

[21] Enciklika Isten irgalmáról, melyet az Egyháznak és a világnak adott Dives in Misericordia, 1: idézet helye: 1177.

[22] II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 5.

[23] vö. II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 22.

[24] vö. II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 4.

[25] ugyanott, 5.

[26] Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 16: idézet helye: 15.

[27] II. Vatikáni zsinat, 1964. szeptember 14. AAS 56, 810.

[28] vö. VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 34: idézet helye: 28.

[29] vö. II. Vatikáni zsinat lezárásának 20. évfordulóján rendezett Nemzetközi Teológiai Találkozó, 1985. október 7, 10:

[30] vö. II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 39.

[31] Enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 42: AAS 78 (1986), 857.

[32] ugyanott, 64: idézet helye: 892.

[33] A „parrhesia” görög szó azt is jelenti, lelkesedéssel, vagy energiával; vö. Acts 2:29; 4:13, 29, 31; 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8, 26; 28:31.

[34] vö. VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 41-42: idézet helye: 31-33.

[35] vö. enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 53: idézet helye: 874f.

[36] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 3, 11, 15; Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 10-11, 22, 26, 38, 41, 92-93.

[37] II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 10, 15, 22.

[38] ugyanott, 41.

[39] vö. enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 54: idézet helye: 875f.

[40] II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 26.

[41] ugyanott, 38; vö. 93.

[42] vö. II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 17; Dekrétum az

Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 3, 15.

[43] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 4.

[44] vö. enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 53: idézet helye: 874.

[45] Beszéd a nem keresztény vallások képviselőinek, Madras, 1986. február 5.: AAS 78 (1986), 767; vö. Üzenet Ázsia népeinek, Manila, 1981. február 21., 2-4: AAS 73 (1981), 392f; Beszéd más vallás képviselőinek, Tokyo, 1981. február 24., 3-4: Útmutatás IV/I (1981), 507f.

[46] Levél a római kúria biborosainak, 1986. december 22., 11: AAS 79 (1987), 1089.

[47] vö. II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 16.

[48] II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 45; vö. enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 54: idézet helye: 876.

[49] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 10.

[50] Apostoli buzdítás Christifideles Laici (1988. december 30.), 35: AAS 81 (1989), 457.

[51] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 6.

[52] vö. ugyanott

[53] vö. ugyanott, 6, 23, 27.

[54] vö. VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 18-20: idézet helye: 17-19.

[55] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 35: idézet helye: 457.

[56] Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 80: idézet helye: 73.

[57] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 6.

[58] Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 80: idézet helye: 73.

[59] vö. Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 6.

[60] vö. ugyanott, 20.

[61] vö. Levél az európai püspöki konferenciák tanácskozására, 1985. október 11. AAS 78 178-189.

[62] Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 20: idézet helye: 19.

[63] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 5; vö. Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 8.

[64] vö. II. Vatikáni zsinat, Deklaráció a vallásszabadságról Dignitatis Humanae, 3-4; VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 79-80: idézet helye: 71-75; II. János Pál, Redemptor Hominis enciklika Jézus megváltásáról, 12: idézet helye: 278-281.

[65] Apostoli levél Maximum Illud: idézet helye: 446.

[66] VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 62: idézet helye: 52.

[67] vö. De praescriptione haereticorum, XX: CCL, I, 201f.

[68] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 9; vö. II. fejezet, 10-18.

[69] vö. VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 41: idézet helye: 31 f.

[70] vö. II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 28, 35, 38; Lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban Gaudium et Spes, 43; Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 11-12.

- [71] vö. VI. Pál, *Populorum Progressio* enciklika, 21, 42: AAS 59 (1967), 267f, 278.
- [72] VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 27: idézet helye: 23.
- [73] II. Vatikáni zsinat, *Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes*, 13.
- [74] vö. VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 15: idézet helye: 13-15; II. Vatikáni zsinat, *Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes*, 13-14.
- [75] vö. enciklika a *Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem* 42, 64: idézet helye: 857-859, 892-894.
- [76] vö. VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 60: idézet helye: 50f.
- [77] vö. II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium*, 6-9.
- [78] II. Vatikáni zsinat, *Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes*, 2; vö. *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium*, 9.
- [79] vö. *Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes*, III, 19-22.
- [80] ugyanott, 15.
- [81] ugyanott, 6.
- [82] ugyanott, 15; vö. *dekrétum az ökumenizmusról, Unitatis Redintegratio* 3.
- [83] vö. *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 58: idézet helye: 46-49.
- [84] *Különleges gyűlés 1985, utolsó beszámoló*, II, C, 6.
- [85] ugyanott, II, D, 4.
- [86] vö. *Apostoli buzdítás Catechesi Tradendae* (1979. október 16.), 53: AAS 71 (1979), 1320; *Enciklika Szent Cirill és Metód emlékére* (1985. június 2.), 21: AAS 77 (1985), 802f.
- [87] vö. VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 20: idézet helye: 18f.
- [88] *Levél Zaire püspökeinek, Kinshasa*, 1980. május 3., 4-6: AAS 72 (1980), 432-435; *Levél Kenya püspökeinek, Nairobi*, 1980. május 7., 6: AAS 72 (1980), 497; *Levél India püspökeinek, Delhi*, 1986. február 1., 5: AAS 78 (1986), 748f; *Homilia Cartagena*, 1986. július 6., 7-8: AAS 79 (1987), 105f; vö. *Enciklika Szent Cirill és Metód emlékére*, 21-22; idézet helye: 802-804.
- [89] vö. II. Vatikáni zsinat, *Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes*, 22.
- [90] vö. ugyanott
- [91] vö. VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 64: idézet helye: 55.
- [92] ugyanott, 63: idézet helye: 53:
- [93] vö. *Levél az általános kihallgatásra 1988. április 13-án*, : *Útmutatás XI/I* (1988), 877-881.
- [94] *Apostoli buzdítás Familiaris Consortio* (1981. november 22.), 10: AAS 74 (1982), 91,
- [95] vö. VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 63-65: idézet helye: 53-56.
- [96] II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium*, 17.
- [97] *Levél az afrikai püspöki tanácskozásra résztvevőkhöz, Kampala*, 1969. július 31., 2: AAS 61 (1969), 577.
- [98] VI. Pál, *Levél a II. Vatikáni zsinat, második ülészak megnyitása alkalmából*, 1963. szeptember 29.: AAS 55 (1963), 858; vö. II. Vatikáni zsinat, *Nyilatkozat az Egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatáról*, 2; *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium*, 16; *Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes*, 9; VI. Pál, *Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi*, 53: idézet helye: 41f.
- [99] vö. VI. Pál, *Ecclesiam Suam* enciklika: AAS 56 (1964), 609-659; II. Vatikáni zsinat, *Dekrétum*

- az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 11, 41; A nem keresztények Titkársága, Dokumentum az Egyház viszonya a más vallások követőihöz: Gondolatok, iránymutatások és missziós párbeszéd (1984. szeptember 4.): AAS 76 (1984), 816-828.
- [100] Levél az ázsiai püspöki konferenciák ötödik teljes gyűlése alkalmából 1990. június 23., 4: L'Osservatore Romano, 1990. július 18.
- [101] II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 14; vö. Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 7.
- [102] vö. II. Vatikáni zsinat, dekrétum az ökumenizmusról, Unitatis Redintegratio 3; Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 7.
- [103] vö. enciklika Jézus megváltásáról, Redemptor Hominis 12: idézet helye: 279.
- [104] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 11, 15.
- [105] II. Vatikáni zsinat, Nyilatkozat az Egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatáról, 2.
- [106] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 35: idézet helye: 458.
- [107] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 41.
- [108] Enciklika az Egyház szociális elkötelezettségéről és tanításáról Sollicitudo Rei Socialis (1987. december 30.), 41: AAS 80 (1988), 570f.
- [109] Dokumentumok a latin-amerikai püspökök harmadik általános konferenciájának, Puebla (1979), 3760 (1145).
- [110] Beszéd a papokhoz és a szerzetesekhez, Jakarta, 1989. október 10., 5: L'Osservatore Romano, 1989. október 11.
- [111] vö. VI. Pál, Populorum Progressio enciklika, 14-21, 40-42: idézet helye: 264-268, 277f; II. János Pál, enciklika az Egyház szociális elkötelezettségéről és tanításáról, Sollicitudo Rei Socialis 27-41: idézet helye: 547-572.
- [112] vö. enciklika az Egyház szociális elkötelezettségéről és tanításáról, Sollicitudo Rei Socialis 28: idézet helye: 548-550.
- [113] vö. ugyanott, IV. fejezet, 27-34: idézet helye: 547-560; VI. Pál, Populorum Progressio enciklika, 19-21, 41-42: idézet helye: 266-268, 277f.
- [114] Beszéd Rio de Janeiro lakóihoz, 1980. július 2., 4: AAS 72 (1980), 854.
- [115] Dokumentumok a latin-amerikai püspökök harmadik általános konferenciájának, Puebla (1979), 3757 (1142).
- [116] Isaac of Stella, Sermon 31, PL 194, 1793.
- [117] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 20.
- [118] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 35: idézet helye: 458.
- [119] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 38.
- [120] Beszéd a bíborosokhoz és a római kúria munkatársaihoz, Vatikán város, (1980. június 28.) 10: Útmutatás, III/1, 1887.
- [121] Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 23.
- [122] Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 38.
- [123] ugyanott, 29.
- [124] vö. ugyanott, 38.
- [125] ugyanott, 30.

- [126] Dokumentumok a latin-amerikai püspökök harmadik általános konferenciájának, Puebla (1979): 2941 (368).
- [127] vö. Együttműködési normákban a helyi egyházak egymás között és különösen a papság és a világi apostolok jobb elosztását (1980. március 25.): AAS 72, 343-364.
- [128] vö. Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 23-27.
- [129] ugyanott, 23.
- [130] ugyanott
- [131] ugyanott, 23, 27.
- [132] vö. Megszentelt Élet Intézményei és Apostoli Élet Társaságai Kongregáció és Püspöki Kongregáció, Útmutatások püspökök közti kölcsönös valláskapcsolatokért az egyházban Mutuae Relationes (May 14, 1978), 14b: AAS 70 (1978), 482; vö. n. 28: idézet helye: 490.
- [133] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 27.
- [134] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum a papi szolgálatról és életről Presbyterorum Ordinis, 10; vö. Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 39.
- [135] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum a papképzésről Optatum Totius, 20.
- [136] Beszéd a népek evangelizálásért felelős szent kongregáció plenáris ülésén, 1989. április 14., 4: AAS 81, 1140.
- [137] Üzenet a Missziós Világnapra, 1982: Útmutatás V/2 (1982), 1879.
- [138] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 38; Kléruskongregáció, Norms Postquam Apostoli, 24-25: idézet helye: 361.
- [139] vö. Kléruskongregáció, Norms Postquam Apostoli, 29: idézet helye: 362f; II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 20.
- [140] CIC, c. 783.
- [141] Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 40.
- [142] vö. VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 69: idézet helye: 58f.
- [143] Mulieris Dignitatem Apostoli levél a nő méltóságáról és hivatásáról (1988. augusztus 15.), 20: AAS 80, 1703.
- [144] vö. Pius XII, Evangelii Praecones enciklika: idézet helye: 510ff; Fidei Donum enciklika: idézet helye: 228ff; XXIII. János, Princeps Pastorum enciklika: idézet helye: 855ff; VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 70-73: idézet helye: 59-63.
- [145] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 35: idézet helye: 457.
- [146] vö. Evangelii Praecones Enciklika: idézet helye: 510-514.
- [147] vö. Dogmatikus konstitúció az Egyházról Lumen Gentium, 17, 33ff.
- [148] vö. Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 35-36, 41.
- [149] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 14: idézet helye: 410.
- [150] CIC, c. 225, 1; vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum a világi hívek apostolkodásáról Apostolicam Actuositatem, 6, 13.
- [151] II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházról Lumen Gentium, 31; vö. CIC, c. 225, 2.
- [152] VI. Pál, Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 70: idézet helye: 60.
- [153] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 35: idézet helye: 458.

- [154] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 17.
- [155] Apostoli buzdítás Catechesi Tradendae, 66: idézet helye: 1331.
- [156] vö. c. 785, 1.
- [157] Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 17.
- [158] vö. A népek evangelizálásért felelős szent kongregáció plenáris ülése, 1969, A katekézis, valamint a kapcsolódó „Utasítás” 1970. április: Bibliographia Missionaria 34 (1970), 197-212 és S. C. de Propaganda Fide Memoria Rerum, III/2 (1976), 821-831.
- [159] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 28.
- [160] Pastor Bonus apostoli konstitúció (1988. június 28.), 85: AAS 80, 881; vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 29.
- [161] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 29: vö. II. János Pál, Pastor Bonus apostoli konstitúció, 86: idézet helye: 882.
- [162] Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 31.
- [163] vö. ugyanott, 33.
- [164] vö. VI. Pál, Apostoli levél Motu Proprio Ecclesiae Sanctae (1966. augusztus 6.), II, 43: AAS 58 (1966), 782.
- [165] vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 34; VI. Pál, Apostoli levél Motu Proprio Ecclesiae Sanctae, III, 22: idézet helye: 787.
- [166] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 35; vö. CIC, cc. 211, 781.
- [167] Apostoli buzdítás, Familiaris Consortio 54: idézet helye: 147.
- [168] vö. VI. Pál, Graves et Increscentes apostoli levél (1966. szeptember 5.): AAS 58, 750-756.
- [169] P Manna, Az egyházaink és az Evangélium terjesztése, Trentola Ducenta, 1952 2, p. 35.
- [170] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 38.
- [171] Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 13.
- [172] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 24.
- [173] II. Vatikáni zsinat, Dekrétum a papi szolgálatról és életről Presbyterorum Ordinis, 14.
- [174] Apostoli buzdítás Christifideles Laici, 17: idézet helye: 419.
- [175] Dogmatikus konstitúció az Egyházzól Lumen Gentium, 1.
- [176] vö. beszéd a CELAM összejövetelén, Port-au-Prince, March 9, 1983: AAS 75 (1983), 771-779; Újévi szentbeszéd CELAM, Santo Domingo, 1984. október 12.: Útmutatás VII/2 (1984), 885-897.
- [177] Redemptoris Mater enciklika a boldogságos Szűz Máriáról a zarándok egyház életében (1987. március 25.), 2: AAS 79, 362f.
- [178] ugyanott, 22: idézet helye: 390.

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana